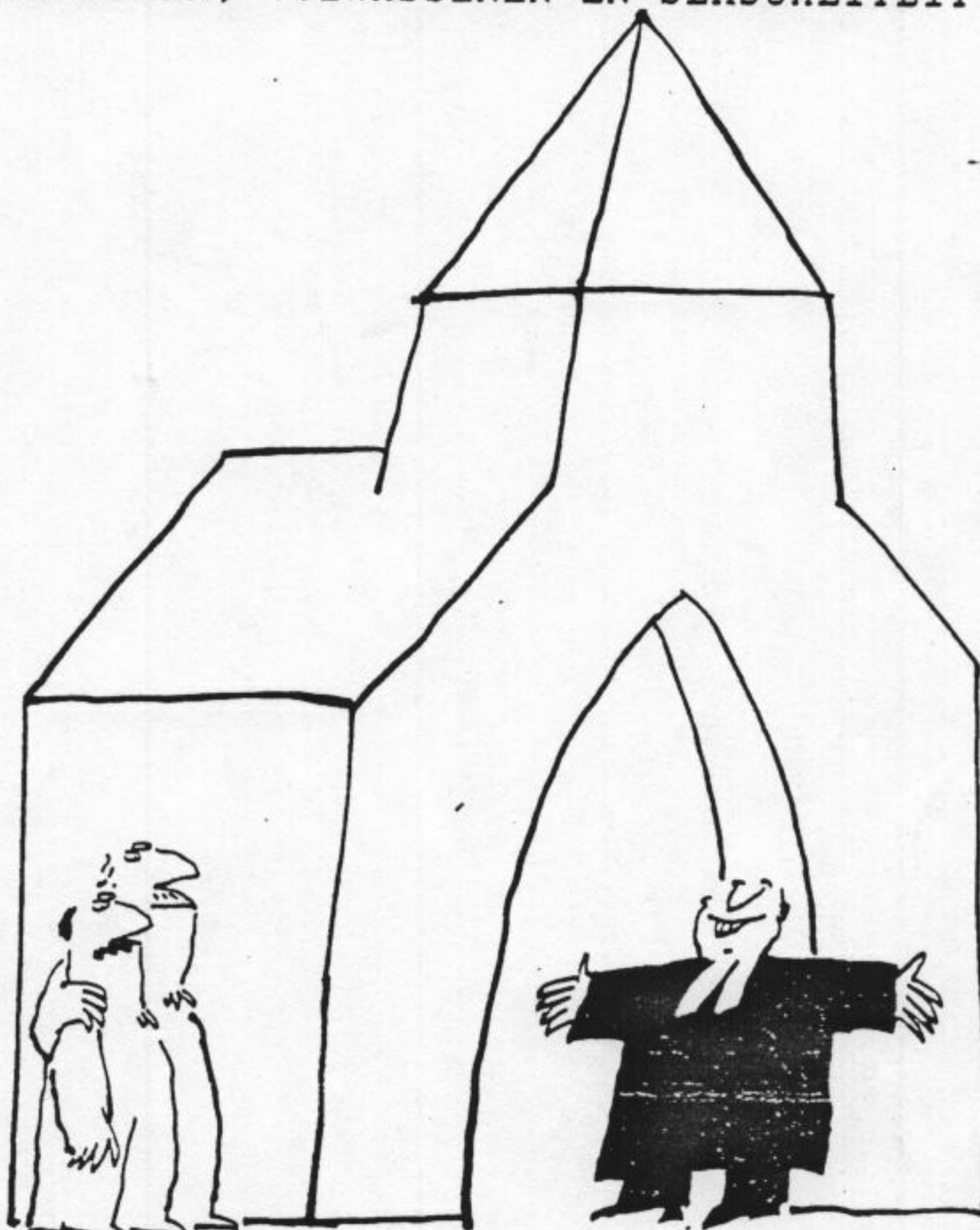

PERSFOCUS

NEGENDE JAARGANG NUMMER 6 - JUNI 1993

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

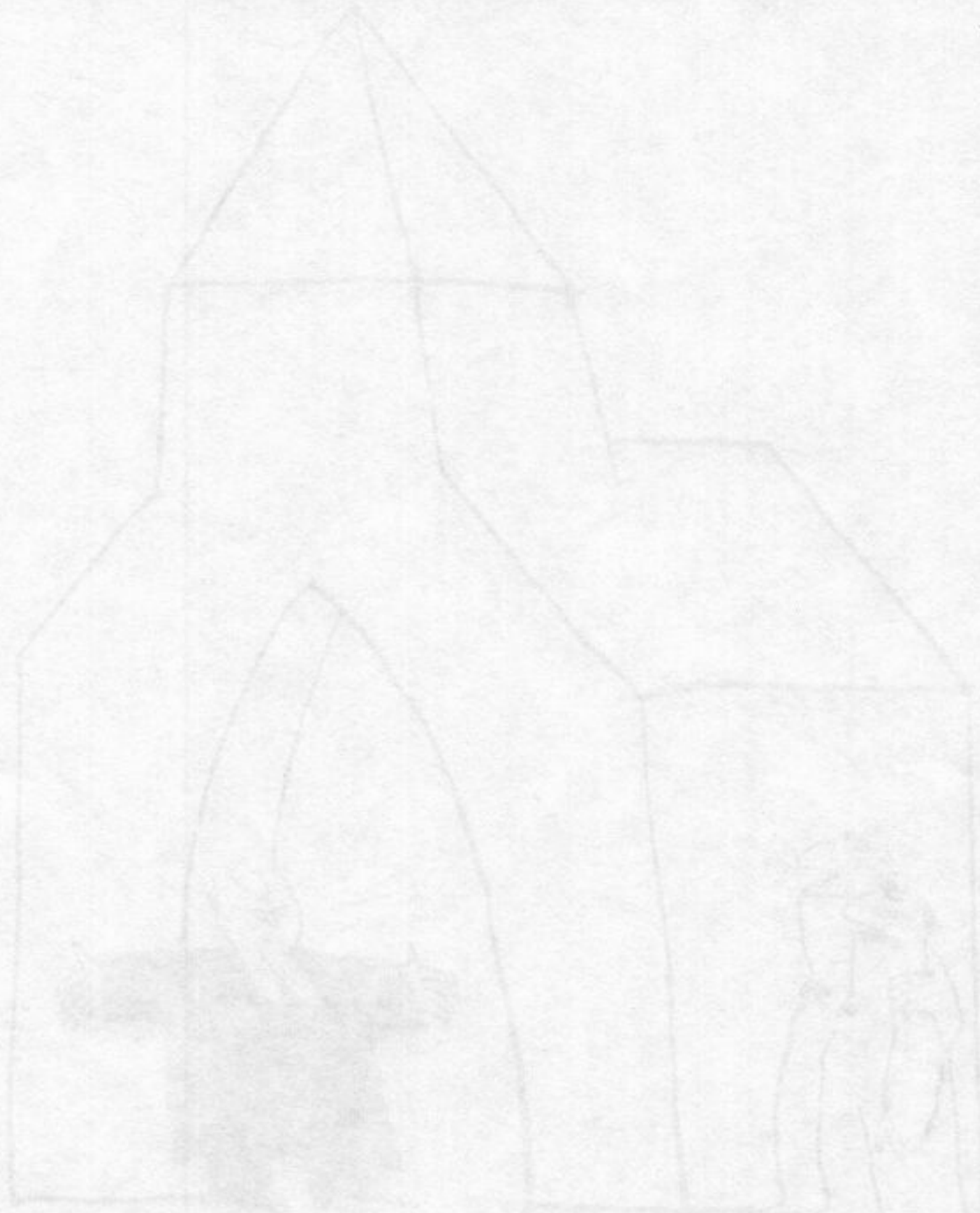
IN DIT NUMMER:

Pastorale ontucht/RK seksschroom	pag. 2
Zéér goed verborgen rituelen	pag. 5
Woody Allen, incest en de voorgelij	pag. 7
Misbruik: daders...	pag. 10
...en slachtoffers	pag. 13
Meisje is geen engel: verdachte vrij	pag. 14
Jongenskoor misbruikt/Pedagogen op Dreef	pag. 16
Peter vermoord/Kindermishandeling	pag. 17
O.I.: thuis, of op uw werk...	pag. 19
Ontucht van de maand	pag. 21
Gruwelen in Epe	pag. 24
Gruwelijke Zwitserse kinderporno/Nymphe vermoord	pag. 27
Met de zachte Gay	pag. 28
Hopa's!	pag. 31
Hoso's?	pag. 33
Homo's, rot op...	pag. 35
Kinderprostitutie	pag. 36
Terecht!?	pag. 37
Achtergrond	pag. 38

PERSTFOCUS

WEDONDE JAARGANG NUMMER 2 JUNI 1993

VERBODEN VAN VERBODEN WILLEN
DIT KINDEREN WOLVEN EN BILJETT

IN DIT NUMMER

De eerste aflevering van de serie
over de geschiedenis van de
kerk in Nederland en de
veranderingen die daar
aan vooraf gingen.

De kerk is een belangrijk onderdeel
van de Nederlandse samenleving
en heeft een lange geschiedenis
van veranderingen en
ontwikkelingen.

In dit nummer wordt de
geschiedenis van de kerk
in Nederland behandeld
vanaf de middeleeuwen
tot de heden.

De aflevering is
geschreven door
de historicus
en kerkhistoricus
Dr. J. H. H. H. H.

De aflevering is
geschreven door
de historicus
en kerkhistoricus
Dr. J. H. H. H. H.

PERSFOCUS, NEGENDE JAARGANG, NUMMER 6, JUNI 1993

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Het Nieuwsblad	NB
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Brabants Dagblad	BD
VPRO-gids	VPRO
Primeur	Prim
Groene Amsterdammer	GA
Pink (COC-Nijmegen)	
Internationale Samenwerking	Int. Samenw.
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Süd Deutsche Zeitung	SDZ
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
Standaard Magazine	STM
De Standaard	STA
Uit Engeland:	
The Guardian	Gua
The Times	TIM

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.

Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 43.548
1009 NA Amsterdam

Sexuele misdragingen priesters kosten kerk fortuin

Van onze correspondent
Hans de Bruijn

WASHINGTON — Als jongen van vijftien werd Gary Hayes seksueel misbruikt door twee plaatselijke priesters. Nu is Hayes veertig en heeft hij eindelijk voldoende moed verzameld om tegen de twee bij de rechtbank in Philadelphia een aanklacht in te dienen. "Ik zoek gerechtigheid in de rechtszaal, omdat ik geen gerechtigheid vind in mijn kerk", zei hij twee weken geleden. "Mijn kerk", want Hayes is inmiddels zelf priester.

Het 'geval' Hayes staat niet op zich. De Amerikaanse rooms-katholieke kerk wordt momenteel overstromd met klachten over seksuele misdragingen door priesters. Begin dit jaar trad aartsbischop Robert Sanchez van Santa Fe in de staat New Mexico af nadat drie vrouwen hadden ont-huld door hem seksueel te zijn benaderd. Sanchez was nota bene

secretaris van de Amerikaanse bisschoppenconferentie. De zaak bleek min of meer het topje van de ijsberg.

Volgens de bekende Amerikaanse priester-schrijver Andrew M. Greeley zijn zeker tweeduizend van de 49.000 Amerikaanse priesters betrokken bij seksuele schandalen. Hij schat dat het daarbij om zeker 100.000 slachtoffers gaat. "In de geschiedenis van het priesterschap is dit de ergste crisis sinds de Franse revolutie en misschien wel sinds de reformatie", zei hij begin dit jaar. De rooms-katholieke kerk begint dat nu ook in te zien.

De bisschoppenconferentie hield in maart voor het eerst een studiedag over het verschijnsel. En na het jarenlang ontkend of genegeerd te hebben gaat ook 'Rome' tot actie over. Paus Johannes Paulus kondigde deze week een onderzoek aan naar de omvang van seksueel misbruik door

priesters in de VS. Hij sprak over een publiek schandaal dat het vertrouwen in de kerk kan ondermijnen. Maar hekelde ook de 'sensationele' media.

Sexueel misbruik van jongeren door priesters komt vrijwel zeker in de hele wereld voor, maar in de VS is het nu een publieke zaak geworden. Er zijn actiegroepen, de slachtoffers verschijnen op de tv in praatprogramma's als die van Oprah Winfrey, en aangeklaagden komen met naam en toenaam in de krant. De kerk kan niet meer priesters stiltejes overplaatsen en proberen met de slachtoffers tot een financiële regeling te komen.

Die regelingen hebben de rooms-katholieke kerk de laatste tien jaar al zo'n 800 miljoen gulden gekost, inclusief de kosten van de behandeling van de betrouwen priesters. In Suttleland, Maryland, legt het St. Luke psychiatrisch ziekenhuis zich volle-

dig toe op het behandelen — kosten: 17.000 gulden per maand — van priesters die zich aan seksueel misbruik van kinderen hebben schuldig gemaakt. Er staan daar nu 137 priesters ingeschreven.

De Amerikaanse media staan vol met verhalen hierover. Het gaat niet alleen om misbruik van kinderen, maar vaak ook om priesters die vrouwen, die bij hen om raad kwamen, seksueel hebben misbruikt. Elke week wordt een nieuw geval gemeld. In Belleville (Illinois) werden zes priesters van hun functie ontheven. In Joliet, in dezelfde staat, werden tegen één priester maar liefst tien aanklachten ingediend.

Vorig jaar stapte een bisschop in Florida op, nadat zijn verhouding met een jonge vrouw was uitgelekt: haar vorige minnaar maakte uit woede over het stuklopen van hun relatie dit bekend. Die vorige minnaar was...

pastoor. En drie jaar geleden legde de bisschop Marino, voorganger van Sanchez als secretaris van de bisschoppenconferentie, zijn functie neer nadat was uitgekomen dat hij een vriendin had.

Een berucht geval is dat van de priester James Porter, die toegaf zeker vijftig jongens en meisjes die hij les gaf, te hebben misbruikt. De kerk deed aanvankelijk weinig, maar betaalde de slachtoffers bijna 9 miljoen gulden om het nieuws uit de krant te houden. Sinds kort is sprake van een omslag. Ook Amerikaanse bisschoppen willen hardere maatregelen.

Alleen de paus kan volgens de kerkelijke wetten een priester uit zijn ambt zetten. Johannes Paulus wil dat proces versnellen. De Amerikaanse bisschoppen wensen die bevoegdheid graag zelf hebben, maar 'Rome' doet er niet graag afstand van en plaatst liever over. "Ze gaan daar nog steeds uit van de stelregel: eens een priester, altijd een priester", zegt een criticus.

Volgens die kerkelijke wetten geldt een kind ook alleen minderjarig als het jonger is dan 16. Sexuele omgang met 16- en 17-jarigen mag niet, maar wordt daarvoor minder bestraft. De kerk behandelt geen gevallen die langer dan vijf jaar geleden zijn. Toen Gary Hayes na jarenlange klachten bij zijn superieuren geen gehoor vond, kon hij dan ook niet anders dan naar de rechter stappen. Maar de rechter kan

priesters niet uit hun ambt zetten. Hij kan hen behandelingsopleggen of een gevangenisstraf. In de VS zitten al 20 priesters vast voor seksuele misdrijven. Voor actiegroepen als SNAP (Survivors Network of those Abused by Priests) is dat niet genoeg. "Kindermisbruikers horen niet thuis in het priesterschap", zegt voorzitter Barbara Blaine. De Newyorkse kardinaal John O'Connor gebood alle priesters om een seminar over dit probleem bij te wonen.

Net als in Europa heeft de rooms-katholieke kerk in de VS (officieel: 59 miljoen gelovigen) met een afnemende belangstelling te kampen. "Als groep lijdt ons beeld onder de reeks onthullingen dat geestelijken bezig zijn met sexualiteit, die variëren van 'standaard-lust' tot regelrechte perversie", zegt hoogleraar theologie Dinger (New York).

De kerk heeft tot nog toe verzoeken afgewezen om te onderzoeken in hoeverre dit verschijnsel ook in andere godsdiensten voorkomt. Maar volgens de psychotherapeut Lothstein, die veel slachtoffers van priesters heeft behandeld, komt het onder professionele of joodse geestelijken bijna niet voor. Het verplichte celibaat van rooms-katholieke priesters wordt als hoofdzaak aangewezen.

In augustus bezoekt de paus de VS. Hij zal dan zeer zeker met het probleem te maken krijgen.

Paus bedroefd over seksueel geweld door priesters

Paus Johannes Paulus II heeft de Amerikaanse bisschoppen geschreven bedroefd en bezorgd te zijn over priesters die hun parochieleden seksueel misbruiken. Met een evangelie-citaat dat het beter is te verdrinken dan een schandaal te verwekken, schreef de paus de bisschoppen dat hij "ten eerste bedroefd is, zoals u ook, dat de woorden van Christus op sommige priesters van toepassing lijken te zijn". "Ik deel uw verdriet en bezorgdheid, vooral over de slachtoffers die zo zeer door deze wandaden zijn beschadigd," aldus de brief die op 11 juni is gedateerd. "De meeste bisschoppen en priesters zijn toegewijde volgelingen van Christus," voegde de paus eraan toe.

De Amerikaanse bisschoppen willen alle mogelijkheden aangrijpen om priesters, die een loopje met de ethiek nemen, uit het ambt te kunnen ontheffen.

GVA 23.06.93

Trouw WOENSDAG 23 JUNI 1993

Paus neemt seksueel geweld Amerikaanse priesters hoog op

AMSTERDAM — „Wij zijn zeer bedroefd en bezorgd.“ Dat heeft paus Johannes Paulus II de bisschoppenconferentie van de VS laten weten in een brief die ging over het seksueel misbruiken door Amerikaanse priesters van parochieleden, kinderen en volwassen vrouwen. Het schrijven dat 11 juni als datum draagt, is pas deze week openbaar gemaakt.

De paus neemt de zaak zeer hoog op, getuige het feit dat hij een Vaticaans-Amerikaanse commissie van deskundigen heeft ingesteld die naar verluidt alle kerkjuridische mogelijkheden moet bekijken om priesters die een loopje nemen met de ethiek sneller uit het ambt te zetten dan de vijf jaar die er nu voor staan. De commissie gaat tevens onderzoeken of het kerkelijk wetboek de mogelijkheid biedt priesters die op grond van mentale stoornissen tot hun acties komen, tot de lekenstand terug te brengen. Ook wil de paus dat wordt gezien of de minderjarige periode voortaan tot het achttiende jaar kan duren in plaats van tot het zestiende, zodat zich misdragende priesters zich kerkjuridisch niet meer achter de 'volwassenheid' van hun slachtoffers, vaak jongens tussen de tien en achttien, kunnen verschuilen.

Gedeelde zorg

De paus zegt in zijn brief dat hij zich pas de laatste paar maanden bewust is geworden van het feit hoeveel Amerikaanse katholieken van de schandalen te lijden hebben. Hij laat de bisschoppen weten: "Ik deel volledig uw droefenis en bezorgdheid, vooral ook uw zorg voor de slachtoffers die ernstig beschadigd zijn door deze wandaden." Christus' woorden citerend dat het voor hen die ergernis geven aan kinderen beter zou zijn met een molenstein om de hals in zee te worden verdrongen, schrijft de paus „ten eerste bedroefd te zijn“ dat deze woorden op sommige priesters van toepassing lijken te zijn.

Aartsbischop William Keeler, voor-

zitter van de Amerikaanse bisschoppenconferentie, zei dat de paus „onze zorg voor zowel de slachtoffers als de daders deelt. Wij sluiten ons aan bij zijn oproep tot gebed, en zullen alle ons ter beschikking staande middelen gebruiken om aan dit schandaal een einde te maken.“

David Clohessy, directeur van een nationaal netwerk van mensen die door r.k. priesters zijn misbruikt, liet als reactie op de brief van de paus weten „voorzichtig hoopvol“ te zijn. De afgelopen jaren klaagden ouders van misbruikte kinderen dat ze door de lokale bisschop vaak nauwelijks serieus werden genomen. En als dit al gebeurde dan probeerde men van kerkelijke zijde meestal de zaak via afkoopsummen in de doofpot te stoppen.

Er is tot dusver in de Verenigde Staten geen systematisch onderzoek gedaan naar seksueel misbruik door priesters, maar volgens berichten zouden er sinds 1984 vierhonderd rooms-katholieke priesters in Noord-Amerika aangeklaagd zijn wegens het seksueel misbruiken van kinderen.

Onlangs zei de bekende Amerikaanse godsdienstsocioloog Andrew Greeley, zelf priester, dat hij vermoedt dat zo'n vijf tot tien procent van de 43.000 Amerikaanse priesters zich wel eens aan een minderjarige heeft vergrepen. Anderen noemen schattingen van tussen de twee en vier procent. Daar komt dan een veelvoud bij aan priesters, die 'het' met volwassenen vrouwelijke parochianen doen. Naar schatting zo'n twintig procent van de Amerikaanse clergy. Van deze gevallen valt slechts een minderheid onder de categorie 'seksueel geweld'.

Volgens veel deskundigen heeft de paus de problemen indirect aan zichzelf te wijten door zijn hardnekkig vasthouden aan de celibaatsverplichting. Hierdoor ontstaat er gebrek aan priesters, met als gevolg dat de seminaries minder kritisch schiften wie wel geschikt is voor het ambt en wie niet.

Paedophile priests are damned, says Pope

By Damian Thompson
Religious Affairs Correspondent

THE Pope has admitted that Roman Catholic priests have committed "shocking" crimes of sex abuse against children, and said they face damnation. In a letter to American bishops, published yesterday, the Pope announces the setting up of a commission to study clerical paedophilia in the United States, where the Catholic Church has spent an estimated £200 million in compensation and fees arising from crimes committed by priests and other religious. He quotes St Matthew's Gospel on the terrible punishment awaiting those who harm children. "How severe are Christ's words when he speaks of such scandal, how great must be that evil if 'for him who gives scandal it would be better to have a great millstone hung around his neck and to be drowned in

the depths of the sea.' Although directed at America, the Pope's words will strike a chord with the Catholic Church in Britain, where a recent rash of convictions has led dioceses to consider taking out insurance against damages awarded to victims.

In the US, more than 300 clerics have been convicted of sex crimes in recent years.

The letter announces the setting up of a joint committee of experts from the Holy See and the American bish-

ops conference which has been establishing how Church law can be applied to "the particular situation of the United States".

According to Roman Catholic officials, the commission will discuss lifting the Church's five-year statute of limitations to make it easier to dismiss priests charged with sex offences. It is also to consider raising the age at which young people can be considered minors from 16 to 18, and whether priests can be dismissed even if their behaviour stems from mental illness.

Although the Pope's letter speaks of sex abuse with undisguised horror, it gives warning of the dangers of sensationalism and speaks of a fundamental right not to be "easily exposed" to ridicule.

Oud-priester krijgt HC 275 jaar na ontucht

Alamogordo — Een gepensioneerde priester is in New Mexico veroordeeld tot de hoogst mogelijke gevangenisstraf van 275 jaar wegens het molestieren, 20 jaar geleden, van acht jongens. De priester dwong tussen 1972 en 1974 acht jongens van 10 tot 13 jaar tot orale en anale seks. Vijf van de slachtoffers getuigden tijdens de rechtszaak. De officier van justitie zei te hopen dat het vonnis een zeer duidelijke boodschap zou zijn aan iedereen die zichzelf mogelijk in staat acht tot het begaan van deze daad.

Computerlog

Bisschoppen VS pakken pedofiele priesters aan

NEW ORLEANS (AP) - De Amerikaanse r.k. bisschoppen hebben een commissie ingesteld voor het probleem van seksueel misbruik door geestelijken. Zij sluiten zich daarmee aan bij een advies van deskundigen, na het ene na het andere schandaal over vooral pedofiele uitwassen door priesters. In de laatste tien jaar zouden zo'n 400 zich er schuldig aan hebben gemaakt.

De voorzitter van de nieuwe commissie, bisschop J. F. Kinney van Bismarck (North Dakota), verzekerde dat alle bisschoppen doordrongen zijn van de ernst van de situatie. Voor de commissie gaat het primair om de slachtoffers. Ook komt de

vraag aan de orde onder welke voorwaarde een priester die zich is komen te misgaan, weer een of andere functie kan krijgen. Voor de bisschoppen is het duidelijk dat de kwestie hun kerk niet alleen honderden miljoenen dollars aan het kosten is, maar dat voor de kerk ook de prijs aan geloofwaardigheid hoog is. De kerk wordt vooral verweten dat zij het probleem lange tijd onder tafel heeft willen houden.

Het idee is al geopperd om een nationale dag van gebed en berouw af te kondigen voor de slachtoffers van seksueel misbruik. Naar de seminaries gaan nieuwe richtlijnen uit om de toelatingsprocedure van priester-kandidaten te verbeteren.

Twee jaar geëist tegen pater wegens ontucht

ZUTPHEN (ANP) - Tegen de 49-jarige pater B.J.M.B., die jarenlang ontucht heeft gepleegd met jongens uit het dorp Lievelede, is gisteren voor de rechtbank in Zutphen twee jaar gevangenisstraf geëist, waarvan acht maanden voorwaardelijk. Verder moet de man zich tijdens de voorwaardelijke periode contact houden met de reclassering en moet hij een therapeutische behandeling blijven volgen.

Pater Ben, zoals hij in Lievelede werd genoemd, woonde sinds 1971 in huize Loreto, een studiehuis van de Maristen, van waaruit hij werkzaam was in het jongerenpastoraat. Hij werd in 1992 gearresteerd nadat één van de betrokken jongens zich bij een groepsleider meldde.

Priester krijgt anderhalf jaar cel voor ontucht

ZUTPHEN - Voor het plegen van ontucht met negen jongens uit het dorp Lievelede heeft de 49-jarige priester B.B. van de rechtbank in Zutphen anderhalf jaar cel gekregen, waarvan zes maanden voorwaardelijk.

Verder moet hij zich houden aan de aanwijzingen van de reclassering en zijn behandeling bij het Pastoraal Adviesbureau voortzetten. Hij verblijft op een geheim gehouden plaats in Nederland.

De priester was pastoraal werker in Lievelede. Hij heeft van 1976 tot 1992 met 26 jongens uit het dorp ontucht gepleegd. Slechts negen gevallen konden ten laste worden gelegd, omdat de rest was verjaard. De zaak kwam aan het licht toen één van de jongens zijn groepsleider er over vertelde.

AP 26-6

ANP

Gedragscode voor seksueel misbruik

Zutphen - Er komt in de Rooms-Katholieke Kerk een gedragscode voor gevallen van seksueel misbruik door priesters. Daarin zal het slachtoffer centraal staan. Dit maakte zuster Chr. Schrama in Zutphen bekend tijdens een rechtszaak waarbij een 49-jarige pater zich moest verantwoorden voor het jarenlang plegen van ontucht met jongeren. Zij is als psychotherapeute verbonden aan het Pastoraal Advies Bureau, een soort RIAGG voor priesters en religieuzen. De verdachte is bij haar in therapie. Naar aanleiding van deze zaak is aan leidinggevenden gevraagd lezingen te geven over seksueel misbruik in het pastoraal werk. Deze lezingen waren op hun beurt weer aanleiding tot het verzoek een gedragscode op te stellen.

Kerk verzekert zich na ontucht priesters

De rooms-katholieke kerk in Australië heeft een verzekering afgesloten tegen eventuele schadevergoedingen als gevolg van seksueel misbruik door priesters. Hulpbisschop Peter Connors van Melbourne zei dat drie Australische priesters gevangenisstraffen uitzitten omdat ze kinderen hebben misbruikt, maar dat er nog geen schadevergoeding is geëist. „Vier of vijf jaar geleden zijn we hier naar gaan kijken”, aldus Connors. „Het kan de kerk indekken tegen onjuist handelen.”

Speciale verzekering tegen grijpgrage priesters

De rooms-katholieke kerk in Australië heeft een verzekering afgesloten tegen eventuele claims van slachtoffers die seksueel zijn misbruikt door kerkelijke functionarissen. Dat heeft de Australische hulpbisschop Peter Connors van Melbourne maandag bekendgemaakt.

Hij zei dat drie Australische priesters gevangenisstraffen uitzitten omdat ze kinderen hebben misbruikt, maar dat er nog geen schadevergoeding is geëist. „Vier of vijf jaar geleden zijn we hier naar gaan kijken”, aldus Connors. „Het kan de kerk indekken tegen onjuist handelen.”

Het besluit van de rooms-katholieken zich te laten verzekeren werd zondag in een tv-programma onthuld. Daarin werd uitvoerig ingegaan op een groot aantal gevallen van seksueel misbruik van kinderen door katholieke priesters. Volgens een schatting van Brian Lucas, woordvoerder van het aartsbisdom Sydney, maakt minder dan 1 procent van de vijfduizend priesters en religieuzen in Australië zich schuldig aan sek-

sueel misbruik. „Niemand probeert te ontkennen dat een heel kleine minderheid van de geestelijken en kerkelijke functionarissen - leerkrachten en jongerenwerkers - kinderen lastig valt.”

Het dagblad *Sydney Morning Herald* schreef maandag dat het een kopie van de verzekeringspolis van de kerk uit 1991 had bemachtigd, waarmee die zich indekte tegen 'onrechtmatige handelingen', die werden omschreven als '(pogingen tot) seksuele activiteit met een kind of een andere persoon, die als een criminele daad wordt opgevat'. De kerk betaalde van juli 1991 tot juli 1992 ongeveer zes miljoen gulden aan verzekeringspremie.

Geschat wordt dat de rooms-katholieke kerk in de Verenigde Staten ongeveer vijfhonderd miljoen gulden aan schadevergoeding heeft betaald aan minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik door priesters, zo meldde het tv-programma.

Reuter

Bär werd gewaarschuwd in mooi gesprek

Van onze verslaggever
Henk Müller

UTRECHT

Mgr Th. Hendriksen (85), oud-hulpbisschop van Utrecht, vindt het 'goed' dat Ph. Bär, oud-bisschop van Rotterdam, is vertrokken. Hendriksen meent dat de oud-bisschop niet langer te handhaven was. 'Hij is weg. Dat vind ik niet erg, want het kan niet wat hij deed', aldus oud-hulpbisschop Hendriksen. De prelaat heeft Bär tijdens 'een mooi gesprek' begin maart op de hoogte gebracht van zijn zorg dat de oud-bisschop van Rotterdam contacten van homoseksuele aard zou hebben gehad.

Hendriksen: 'Ik kan mij voor God verantwoorden. Sommige mensen zeggen dat ik Bär de judaskus heb gegeven. Onzin, dat is niet waar. Ik heb Bär gewaarschuwd. Wel vind ik het jammer dat de indruk is gewekt alsof kardinaal Simonis mij naar

Bär heeft gestuurd. Dat klopt niet. Het gesprek is mijn eigen initiatief geweest.'

Na het gesprek met de oud-hulpbisschop sprak Bär over 'de Limburgse mafia' die hem belaagde. Korte tijd daarop had Bär in Antwerpen een gesprek met kanunnik W. van der Valk, oud-rechterhand van bisschop Gijsen, die hem eveneens waarschuwde. Daags na dat gesprek kreeg hij een telefoontje van de kanunnik waarop bisschop Bär direct uitwek naar een Belgisch klooster.

De oud-hulpbisschop, die als zeer behoudend te boek staat, onderstreept dat kardinaal Simonis al langer op de hoogte was van geruchten. 'Ik heb de kardinaal gevraagd of ik met Bär moest spreken. De kardinaal vond dat prima. Ik had zelf van alle kanten van die geruchten gehoord. Ik heb in dat gesprek geen feiten genoemd, ik heb hem alleen verteld hoeveel ge-

ruchten er in omloop waren.

'Meer weet ik niet. Dat is mijn enige rol geweest. Ik weet niet wie hem daarna onder druk hebben gezet om te vertrekken. Zijne Eminentie (Simonis, red.) wilde zelf niet op Bär afstappen. Dat zou de indruk wekken of Bär van hogerhand werd benaderd. Maar de kardinaal moest wel maatregelen nemen', aldus Hendriksen.

De oud-hulpbisschop was zaterdag te gast tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van het Contact Rooms Katholiek (CRK), de conservatieve tegenhanger van de Acht Mei Beweging. Ongeveer drieduizend mensen bezochten de manifestatie. Onder de aanwezigen kardinaal Simonis en de bisschop van Haarlem, mgr H. Bomers. De bisschop van Haarlem weigert elk commentaar over de benarde situatie waarin het bisdom verkeert.

Een commissie van wijze mannen moet vóór november 'dwingend' ad-

vies uitbrengen over hoe de bestuurlijke impasse in Haarlem kan worden doorbroken. Bomers kwam in aanvaring met zijn staf omdat hij, zonder hen daarin te kennen, toestemming heeft gegeven voor de stichting van een alternatieve priesteropleiding. De staf van de bestaande priesteropleiding nam ontslag. Ook vicaris Durr, rechterhand van Bomers, nam ontslag.

De crisis in het bisdom woedt onverminderd voort, omdat er nog steeds geen commissie is samengesteld die moet bemiddelen. Bomers zou graag zien dat zijn hulpbisschop Lescauwet de commissie gaat voorzitten. Maar de hulpbisschop heeft dat tot nu toe geweigerd.

In zijn preek tijdens de slotviering vergeleek Simonis de morele en materiële 'vervuiling' van de samenleving met de oorlogstijd. Dat was een tijd van grote benauwenis, zorg en angst. Nu is er grote zorg over de

vervuiling van het materiële leefmilieu en de vervuiling op het gebied van geloof en zeden, aldus de kardinaal.

De kardinaal constateerde dat volgzzaamheid en gehoorzaamheid in de huidige cultuur van zelfontplooiing niet zo hoog staan aangeschreven. Hij benadrukte dat de gelovigen eensgezind moeten zijn in een kerk die volgens de bedoeling van de Heer door de paus en de bisschoppen wordt geleid. Ook de Haarlemse bisschop hield zijn publiek tijdens een drie kwartier durend betoog voor dat de kerkelijke hiërarchie van God gegeven is en dat de ambtsdragers Christus vertegenwoordigen.

Volgens de kardinaal was er tijdens de CRK-dag niets te merken van de crisis waarin de kerkprovincie verkeert. Ook van polarisatie kon hij niets bespeuren.

Bericht van Bär VK 14-6 aan Margreet Dolman

Margreet Dolman, 'emotioneel hoofdredacteur' van *Mens & Gevoelens*, kende eind maart de Mens & Gevoelens-prijs 1993 toe aan bisschop Bär van Rotterdam. De prijs is in het leven geroepen 'om iemand te eren die zich in een bepaalde periode onafhankelijk, oprecht en gevoelsmatig heeft opgesteld en dat - soms tot ergernis van velen - geuit heeft in beeldende kunst, theater, film, literatuur, geloofsbeleving, journalistiek, sport en wetenschap'.

Mens & Gevoelens, een 'brutaal gevoelstijdschrift' van Betty Asfalt Producties (lees: Paul Haenen), motiveerde de keuze voor Bär als volgt: 'Hij heeft zich de afgelopen periode ingezet om de katholieke kerk een begripvoller en menselijker gezicht te geven. (...) Hij is een gevoelige eenling die het veld moest ruimen voor een kille, goed georganiseerde geruchtenmachine.'

De prijs (duizend gulden en een sculptuur) kwam eerder in het bezit van Gerard Reve, Gert-Jan Theunisse en Hans van Mierlo. Allen aanvaardden de prijs.

Namens Bär heeft het bisdom Rotterdam laten weten af te zien van de onderscheiding, zo valt te lezen in *Mens & Gevoelens*. Het bisdom schrijft Dolman: 'Zijn beslissing houdt verband met het u welbekende feit dat hij heeft besloten ontslag te nemen als bisschop van Rotterdam, zich geheel uit het openbare leven terug te trekken en zijn leven als monnik te hervatten. Aanvaarding door hem van de prijs en een openbare reactie op uw overwegingen om hem de prijs toe te kennen conveniëren naar zijn mening moeilijk met zijn huidige levensstaat.'

In het COC-blad XL staat tegelijkertijd een verhaal hoe pater Toon van Heusden, kloosterling in Nijmegen, zich wel liet eren. 'Pater Toon' werd Ridder in de Orde van Oranje Nassau omdat hij zich jarenlang vol overgave heeft ingezet voor de homobeweging. In het blad zegt-ie: 'Voor mij had dit niet gehoeven, maar het is een goede zaak voor de homobeweging. Daarom heb ik ook gezegd: toe maar jongens, behang me maar.'

VK MAANDAG 7 JUNI 1993 3

Rooms-katholieken willen 'open' bisschop

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

De rooms-katholieke bisschoppen die de vacante zetels in Breda, Roermond en Rotterdam gaan bezetten, moeten open en communicatief zijn. Zij moeten hun priesters vertrouwen en het eigen geweten van de gelovigen respecteren. Ook moeten zij tolerant zijn ten aanzien van homoseksuelen. Meer dan 80 procent van de Nederlandse katholieken is deze mening toegevoegd. Dit blijkt uit een enquête onder duizend katholieken, waarvan het KRO-programma *Kruispunt* zondagavond de uitkomsten bekendmaakte.

De overgrote meerderheid van de katholieken vindt verder dat de toekomstige drie bisschoppen, de opvolgers van Ernst, Gijsen en Bär, 'hun uiterste best' moeten doen om in gesprek te blijven met allerlei groeperingen in de kerk. Ook moeten zij zich inzetten voor verbetering van de positie van de vrouw in de kerk.

Uit de enquête blijkt dat ruim 40 procent van de katholieken zich betrokken voelt bij de kerk. Bijna 60 procent is dat niet of nauwelijks.

Meer dan 60 procent wil 'een kerk van velen', 30 procent heeft een voorkeur voor 'een kleine kerk van gelijkgestemden'.

Iets meer dan de helft van de ondervraagden vindt de aanstaande benoemingen 'belangrijk'. Voor 46 procent is dat niet of nauwelijks het geval. Van alle bisschoppen bleek kardinaal Simonis het bekendst. Hij werd door 40 procent genoemd. Daarna komen Gijsen (36 procent) en Bär (29 procent).

Kardinaal Simonis, bleek tijdens de uitzending, komt tot andere prioriteiten voor een nieuwe bisschop. Volgens Simonis moeten zijn aanstaande collega's trouw zijn aan Rome, het evangelie verkondigen en een goed gebedsleven hebben. Ook de kardinaal hecht aan openheid en het hebben van vertrouwen in priesters en pastoraal werkers. Hij betitelde de door de ondervraagden gewenste profiel-schets als 'intermenselijk'.

Kardinaal Simonis is de bekendste bisschop. 40 procent van de geënquêteerden wist zijn naam te noemen. Na hem komen oud-bisschop Gijsen (36 procent), oud-bisschop Bär (29), Bomers (21) en Ernst (20).

Uitkomst crisis ongewis als Bomers niet wijkt

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Op afzienbare termijn reist mgr H. Bomers, bisschop van Haarlem, opgelucht af naar zijn geliefde Ethiopië. Niet voorgoed, zoals een gelovige hem tijdens een dienst afgelopen zondag in Haarlem biddend toewenste, maar lang genoeg om op adem te komen van de turbulente gebeurtenissen van de laatste tijd.

Ethiopië is het land waar hij als missionaris heeft gewerkt. Hij werd er onverwachts, en lang niet tot ieders tevredenheid, ook bisschop. Net als in het bisdom Haarlem, waar hij tien jaar geleden tot verrassing van velen werd benoemd.

In Haarlem staat Bomers sinds oktober 1983 bekend als een aimabel man op persoonlijk vlak. Zolang het tenminste niet de kerk of de leer betreft. Dan ontloopt hij zich als

solistische ijzervreter op dogmatisch en bestuurlijk terrein. Naar zijn naaste bestuurders luistert hij al helemaal niet. Dat is tien jaar goed gegaan. Tot deze week.

In Ethiopië kan Bomers zich beraden op zijn positie en op zijn manier van optreden die tot een zelden vertoond resultaat hebben geleid. Woensdag hebben Bomers en de priesteraad, de 'senaat' van het bisdom, bekend gemaakt dat het zo niet verder kan. Het bisdom is 'bestuurlijk en pastoraal vastgelopen'.

Uiterlijk 1 november moet een commissie van drie een uitweg wijzen uit de 'ernstige situatie' waarin het bisdom zich sinds enkele weken bevindt. De commissie moet 'grondig inventariseren waar de belangrijkste knelpunten van het beleid van de bisschop liggen' en komen tot 'zwaarwegende adviezen aan de bisschop voor het beleid in de toekomst'.

Het bisdom heeft duidelijk haast.

De priesteraad wilde zelfs een maand eerder resultaat zien, maar de aanstaande vakanties maken dat praktisch onmogelijk. Bomers wil graag dat zijn hulpbisschop Les-crauwaet de commissie van drie voorziet.

De ontwikkelingen die tot de openlijke crisis hebben geleid zijn razendsnel gegaan. Bomers had immers al jaren problemen met medewerkers in het bisdom waarbij hij vooral irritatie wakte met het *pushen* van heel behoudende priester(studenten) in het bisdom.

Vicarissen, deken, priesters, pastoraal werkers en priesterstudenten in bisdommen hangen niet snel de vuile was buiten. Slechts mondjesmaat lekte het gemor uit. Een paar weken geleden bijvoorbeeld, over het ontslag van vicaris H. Durr wegens onoverkomelijke meningsverschillen met Bomers.

Drie deken van het bisdom beklagden zich bij de pauselijke nun-

tius over het beleid van de bisschop. Een week later riep de Vereniging van Pastoraal Werkenden (VPW) Bomers op om af te treden. De vereniging, niet erkend door Bomers, zei zich te schamen voor de wijze waarop Bomers bijna tien jaar lang het werken in het bisdom frustrant en ontmoedigt.

Maar met het bekend worden van het nieuws dat Bomers zijn goedkeuring had gegeven aan de komst van een behoudend seminarie in Nieuwe Niedorp, raakte het bisdom definitief in een bestuurlijke crisis. Het lekte uit dat de stallen van het Willibrordhuis, de priesteropleiding van het bisdom, uit protest hun ontslag hadden aangeboden.

De priesteraad vroeg om spoedoverleg met Bomers. Een paar jaar eerder had de raad ook bij Bomers zijn beklag gedaan. Maar dat hielp niets. Deze keer geeft Bomers toe dat het bisdom is vastgelopen. Dat is opvallend voor een man die nooit

een krimp geeft. Het is daarom niet uitgesloten dat het Vaticaan, bij monde van de nuntiatuur, Bomers verzocht heeft zich eens wat flexibeler op te stellen.

Dit najaar wordt bekend welke 'zwaarwegende adviezen' de priesteraad aan de bisschop zal geven. Het is niet moeilijk te raden welke kant die adviezen zullen opgaan. De vraag is wat Bomers, terug uit Ethiopië, met deze adviezen zal doen.

De uiterst behoudende oud-hulpbisschop mgr Th. Hendriksen heeft bij de komst van Bomers het Nieuwe Testament geciteerd en gezegd dat 'de steen die verworpen werd nu hoeksteen is geworden'. In het bisdom Haarlem is de meerderheid van de gelovigen het met deze architectonische visie niet eens. Mocht Bomers van geen wijken weten dan durft niemand zich aan voorspellingen te wagen.

Henk Muller

Fransen rollen liefdessekte op

Van onze correspondent TEL 11/6

PARIJS, vrijdag

Tweehonderd Franse gendarmes hebben gisteren twaalf vestigingen van de Amerikaanse sekte Children of God in Frankrijk ontmanteld, 52 volwassen leden gearresteerd en 140 kinderen voor verhoor meegenomen.

Na een onderzoek van twee jaar gaf de Franse onderzoeksrechter die is gespecialiseerd in sektes, opdracht tot de verrassingsoverval.

„Deze mensen worden ervan verdacht incest te bedrijven en jonge meisjes op te voeden tot prostituées”, aldus de commandant van de gendarmerie in Aix en Provence.

„Daarom hebben wij alle kinderen voorlopig weggehaald. Overigens zijn het vooral buitenlandse kinderen. De meesten spreken Engels. Hun leeftijd loopt uiteen van vijf maanden tot 15 jaar.”

Volgens kinderarts Chantal Chevreuil is hun lichamelijke gezondheid goed. „Hoe ze er geestelijk aan toe zijn, kunnen we nog niet zeggen.”

Het onderzoek naar de van oorsprong Amerikaanse sekte begon na klachten van Franse ouders die hun kinderen er-

aan kwijtraakten. De groep wordt aangevoerd door Jacques Richard die al twintig jaar bezig is de ideeën van de voormalige methodisten-dominie David Berg in praktijk te brengen. Die houden onder meer in dat 'verlossing' gevonden wordt door het onbemerd bedrijven van seks.

Berg, ook bekend als Moses David of Voorzitter Mo, is

naar wordt aangenomen overleden of ondergedoken in Japan. Zijn vrouw Maria zou de restanten van de liefdessekte besturen. Het is nog een raadsel waarom de sekte zich in Frankrijk vestigde. Een van de mogelijkheden is dat zij zich in alle rust opmaakte voor een nieuw Europees 'zieltjes-offensief' aanstaande zomer.

Franse politie pakt sekteleiden op

Door onze correspondent

PARIJS, 11 JUNI. De Franse politie heeft de afgelopen twee dagen in acht plaatsen in het land veertig volwassenen en 130 kinderen aangehouden die behoren tot de sekte Famille d'Amour. Dertig volwassenen bevonden zich gisteravond nog in hechtenis, verdacht van het aanzetten tot prostitutie bij kinderen. Twaalf arrestanten zijn vanmorgen in staat van beschuldiging gesteld. De kinderen, baby's van drie maanden en tieners tot vijftien jaar, zijn ondergebracht in kindertehuizen. De Famille d'Amour komt voort uit 'Enfants de Dieu', een sekte die in 1978 in Frankrijk werd verboden. Enfants de Dieu (kinderen van God) kwam voort uit 'Teens for Christ', een beweging die in 1968 in Californië werd opgericht door de voormalige methodistische dominee David Berg. Een jaar later, nadat hij 'met God in contact was getreden', veranderde Berg zijn naam in Moïse David. In 1973 kondigde hij 'flirty-fishing' af als methode om nieuwe aanhangers te verwerven; jonge meisjes werden aangezet tot prostitutie 'uit liefde voor Jezus'.

Onderzoek naar sekte-kinderen

MARSEILLE — De Franse politie heeft gisteren in een tiental plaatsen ongeveer 50 mensen opgepakt om te worden gehoord in verband met een onderzoek naar seksueel misbruik van kinderen door leden van de religieuze sekte Children of God.

Zowel ouders als kinderen werden voor ondervraging meegenomen. De politie zei dat ook de ouders werden behandeld als slachtoffers van de sekte. Het onderzoek naar seksueel misbruik van kinderen binnen Children of God loopt reeds twee jaar.

De Franse afdeling van Children of God werd weliswaar officieel reeds in 1978 opgeheven, maar individuele gezinnen en communes leven nog altijd volgens de leer van de sekte.

NAN 0-6-93

Sekteleden verdacht van misbruik minderjarigen

door onze correspondent
ANGELINE ARNKEN

AD
12-6

PARIJS — Twaalf leden van de Amerikaanse sekte Children of God zijn gisteren bij de rechter-commissaris van Aix-en-Provence voorgeleid op verdenking van seksueel misbruik van minderjarigen en het aanzetten tot kinderp prostitutie.

Onder hen bevinden zich Nederlanders, Duitsers, Denen en Fransen.

Uit het gerechtelijk onderzoek en het verhoor van een aantal kinderen moet blijken of sprake is van zedenmisdrijven, en van fysieke en psychologische mishandeling.

In twaalf gemeenten tegelijk deed de politie woensdag invallen in villa's van de sekte. Daarbij werden 50 volwassenen aangehouden en 140 kinderen meegenomen. De kinderen zijn in de leeftijd van 0 tot 15 jaar en zaten geen van allen op school. Sommigen spreken alleen een beetje Engels.

In de villa's werden documenten en geschriften gevonden van Moïse David, de Amerikaanse geestelijk leider van de in 1978 door de Franse justitie illegaal verklaarde geloofsgemeenschap.

Verleiden

Volgens de procureur-generaal van Aix-en-Provence, Gérard Gelli, lieten de documenten er geen twijfel over bestaan dat aan kinderen werd geleerd hoe zij volwassenen moesten verleiden, met het doel nieuwe leden te werven. Dit zou eveneens blijken uit tekeningen die door de kinderen zijn gemaakt.

Een sekte in Eguilles (Bouches du Rhône), bestaande uit tien volwassenen en vijftig kinderen, leefde uiterst armoedig. De kinderen kwamen nauwelijks buiten en 46 van hen spreken alleen Engels. De veelal illegaal in Frankrijk verblijvende volwassenen verdienden wat geld met toneelopvoeringen in bejaardentehuizen.

De kinderen en hun moeders zijn ondergebracht in opvangcentra. Volgens artsen zijn de kinderen 'psychisch zeer verward' en labeel als gevolg van het 'voortijdige seksonderricht'.

British children made wards of court after swoop on French sect

Paul Webster in Paris

MORE than 40 children, including 27 British nationals, have been put under state protection in France as part of an investigation into the Children of God sect.

During a court hearing in Aix-en-Provence yesterday, 12 adult members of the sect were accused of inciting children to debauchery.

The eight men and four women included British, French, Danish, Dutch, Spanish, Belgian and American nationals. They were among 50 sect members arrested in police raids in 12 towns on Wednesday following a two-year investigation into allegations of sexual abuse.

Another nine adults are expected to be charged with similar offences at the weekend, but an Aix tribunal official said that inquiries had not proved accusations that the children had been raped.

"The children are very disoriented and we have taken possession of drawings they did while living in the sect, which will be part of the indictment," the official said.

He said 27 of the children had joint French and British nationality.

"They are now wards of court and will be kept until it is shown that they have suffered no long-term effects from abuse."

A police spokesman said three of the children appeared to have been beaten. Others could have taken part in sexual initiation ceremonies.

About 140 children were found on sect property during the raids, which were sparked off by fears that the sect encouraged sex between adults and minors.

The British children were among 46 in the care of 12 adults living near Aix.

Banned in 1979, the sect continued to operate under a new name — Familles sans Frontières.

GUA 12.06.93

Children of French sect taken into care

FROM ASSOCIATED PRESS
IN AIX-EN-PROVENCE

TWELVE members of the sect known as the Children of God were charged yesterday with inciting minors to debauchery, and about 40 children were placed in state custody.

The eight women and four men charged were freed on bail. They were among more than 50 members of the sect detained on Wednesday with 138 children in eight French towns.

The action followed an investigation opened in February 1991 into reports of child abuse, including allegations of rape. Court officials said there were no grounds for the more serious charges but that documents pertaining to the sect's sexual practices provided grounds for the indictment.

The Children of God sect was officially dissolved in France in 1978 but was reborn under the name Familles Without Borders. The 12 charged include French, Danish, Dutch, Spanish, British, Belgians, Canadians and Americans.

TIM 12.06.93

Hekserij Par 24/6

Met belangstelling heb ik het verhaal van Loes de Fauwe in Het Parool van 12 juni gelezen over ritueel misbruik van kinderen over satan. Het meest viel mij op dat er niets 'hard' wordt gemaakt van allerlei vage beweringen over dit soort misbruik. Ik begrijp dan ook niet hoe het mogelijk is dat Suzette Boon hierop kon promoveren.

Voorts krijg ik de indruk dat de anonieme psychologen hun patiënten aan een ware hersenspoeling hebben onderworpen ("Er gaat een lange weg aan vooraf voordat het kind gaat vertellen, en nog meer tijd, onderzoek..."). Werkelijk absurd vind ik het citaat: "De eerste verschuiving is dat het kind niet meer zegt: 'hij zei' of: 'zij gingen'. Hij zegt: 'pappa ging altijd'. Of hij zegt: 'Ik droom wel eens dat ik dat ben.' Ik krijg sterk de indruk dat dit soort 'hulpverleners' hier zelf met hekserij bezig is.

Ik vind het dan ook buitengewoon verontrustend dat de mogelijkheid van het opheffen van de geheimhoudingsplicht van hulpverleners wordt overwogen bij het ministerie van justitie. Daarmee wordt tevens de kans afgesneden voor mensen, hun gedrag in de toekomst te verbeteren of hun levenshouding te veranderen. Bovendien kan hier sprake zijn van de beruchte 'glijdende schaal' zodat de geheimhoudingsplicht voor steeds meer categorieën wordt opgeheven.

Ik heb me ook bijzonder geërgerd aan het onjuiste gebruik van het woord 'pedofielen'. Dit zijn mensen die echt van kinderen houden, met inbegrip van de eigen erotiek van kinderen. Iedere ouder kan zijn kind met een gerust geweten aan een aardige pedo toevertrouwen, bij voorbeeld voor het geven van seksuele voorlichting.

Duivendrecht

T. VAN MEURS

"Rituele broedjes aan"

Nova meldt ceremoniële mishandeling kinderen

(Van onze rtv-redactie)

HILVERSUM - Een verslaggeversteam van Nova is op het spoor gekomen van vormen van 'rituele kindermishandeling' in Nederland. Nova doet hier vanavond verslag van (Nederland 3, 22.30 uur). In de uitzending komen slachtoffers aan het woord, die bedreigd, gemarteld of seksueel misbruikt zijn. In de provincies Noord-Holland en Utrecht zouden al zeventien gevallen bekend zijn.

De actualiteitenrubriek van NOS en VARA heeft lang gearzeld voordat werd besloten tot uitzending van het onderwerp. „De verhalen die over rituele mishandeling worden verteld, zijn zo bizar dat de kijker zich moeilijk zal kunnen voorstellen dat ze waar kunnen zijn. En ook is het juridische bewijs nog niet geleverd”, aldus een verklaring van de voorlichtingsdienst van de NOS-televisie.

Echter, de laatste maanden komen er regelmatig meldingen binnen van mishandelingen, die zouden plaatsvinden in ceremonies in ruimten die slechts door kaarsen verlicht worden.

„De deelnemers dragen speciale gewaden en gebruiken vaste rituelen”, aldus de NOS. Een kinderpsychiater, die aan het woord komt, twijfelt aan de omvang van de rituele mishandelingen.

Een achttienjarig meisje vertelt hoe ze jarenlang is misbruikt. „Het is misschien nog erger dan incest; dan zitten ze je eigenlijk alleen aan je lichaam, maar hierbij proberen ze ook in je hoofd te komen; een ander mens van je te maken.”

Hulpverleners kennen verhalen van groepen mensen die in cirkels ritmisch in trans worden gebracht, over christelijke symbolen die omgekeerd worden gebruikt (zoals het kruis), over het pijnigen van mensen, zelfs over het offeren van dieren en babies. Aldus het bericht van de NOS-televisie. Verslaggevers Oscar van der Kroon, Liesbeth Babel en Lars Andersson hebben twee maanden

gewerkt aan het onderwerp. De stichting Correlatie is na de uitzending bereikbaar voor mensen die in problemen raken.

Kamervragen over ritueel misbruik van kinderen

Van onze parlementaire redactie DEN HAAG, woensdag 22 juni. De Tweede Kamer heeft minister d'Ancona (WVC) en staatssecretaris Kostó (Justitie) gisteren om opheldering gevraagd naar het onderzoek van de Inspectie voor de Jeugdhulpverlening naar het ritueel misbruik van kinderen. De kamervragen komen na een verklaring van een inspecteur van de Jeugdhulpverlening in Noord-Holland dat er steeds vaker meldingen binnenkomen van rituele mishandelingen van onder meer kinderen. Ook psychologen en psychiaters zeggen patiënten in behandeling te hebben die seksueel en geestelijk ritueel zijn misbruikt.

bellen. Volgens woordvoerder M. Nieuwenkuiper zijn daar enkele mensen onder die het zelf hebben meegemaakt. Zij verwachten de komende dagen een 'gestage stroom' van reacties.

Psychologe Boon kwam eerder deze maand in het nieuws met haar proféschrift op de meervoudige persoonlijkheidsstoornis (mps), een soort zelfhypnose om gruwelijke ervaringen te verdringen. Via dit geestelijk afweermechanisme splitst een mens zich in meer persoonlijkheden. Ze onderzocht 82 mps-patiënten; 27 van hen bleken ritueel misbruikt in hun jeugd. Zij definieert ritueel misbruik als herhaaldelijk en systematisch fysieke, seksuele en emotionele mishandeling van een kind door een groep van volwassenen in het kader van satansverering.

Daarbij worden ze meegenomen naar verlaten plaatsen, moeten ze getuige zijn van extreme marteling en seksueel misbruik of dit zelf ondergaan. Of getuige zijn van verminnen en doden van dieren, levend begraven worden in een kist, moeten ze drugs gebruiken, krijgen meisjes een foetus geplant en moeten ze de baby na de geboorte offeren. Boon heeft het over intergenerationale organisaties, waarbij ouders hun kinderen al heel jong meenemen en dat die als ze volwassen zijn hun kinderen weer meenemen.

In de Verenigde Staten heeft een grootscheeps onderzoek naar 'satans misbruik' geen concrete gevallen van rituele (kinder)mishandeling aan het licht gebracht. Van een vermeend satanisch netwerk werd geen spoor gevonden. Uit het onderzoek kwam bijvoorbeeld naar voren dat mensen met verhalen van ritueel misbruik veelal gemakkelijk hun fantasie de vrije loop laten.

Werkgroep ministerie van Justitie stelt onderzoek in Rituele mishandeling blijft verborgen

Van een verslaggever NB 30-6

UTRECHT - Elk jaar komen er tussen de tien en vijftien meldingen over rituele kindermishandeling binnen bij de verouderde in Nederland. Dat zegt desgevraagd directeur B. Samsom van de Landelijke Stichting Bureau Vertrouwens-artsen inzake Kindermishandeling (LSBVK). Samsom houdt rekening met 'ondermelding' en vermoedt dat meer kinderen rituele lichamelijke en geestelijke martelingen ondergaan om de Satan of Het Kwaad verre te houden.

De politie in Nijmegen heeft de afgelopen drie jaar vier aangiftes gehad die wijzen op rituele mishandeling. Staatssecretaris Kostó van Justitie wil een onderzoek naar de groepen mensen die offers plengen in de vorm van het doden van (onvoldragen) baby's of kinderen en volwassenen (seksueel) mishandelen. Een werkgroep van wetenschappers, politie, justitie en hulpverleners moet de problematiek in kaart brengen. De Nijmeegse politie heeft in een van de vier zaken aanhoudingen verricht. Politie-woordvoerder A. Becker wil geen bijzonderheden geven omdat de kwestie al 'diepe wonden heeft geslagen in de kleine gemeenschap'. De verdachten zijn nog niet gevonnen. De drie andere aangiftes zijn vastgelopen wegens gebrek aan bewijs. De arrondissementsrechtbanken in Den Bosch, Breda, Roermond en Maastricht zijn tot nu toe

woordvoerder Beckers in Nijmegen noemt dat de grootste belemmering om bewijs bijeen te krijgen. „Het slachtoffer krijgt bijvoorbeeld de opdracht het lievelingskonijn van het broertje open te snijden en op te eten. Dat kind doet dat en kijkt wel uit om dat te vertellen.”

In Noord-Holland krijgt de Inspectie voor de Jeugdhulpverlening steeds vaker te maken met meldingen, meldde inspecteur L. Wiers maandagavond in het actualiteitenprogramma Nova. In Nova verklaarde psychologe S. Boon 30 tot 40 patiënten te hebben van wie zij gelooft dat ze ritueel mishandeld zijn. De uitzending was voor dertig mensen aanleiding Korrelatie te

Rituele mishandeling van kinderen door Justitie en WVC onderzocht

Door een onzer redacteurs DEN HAAG, 30 JUNI. Bewijzen voor rituele kindermishandeling in Nederland bestaan niet, verklaringen des van vermoedelijke slachtoffers des te meer. Een werkgroep van de geneeskundige hoofdinspectie voor de geestelijke volksgezondheid, onderdeel van het ministerie van WVC, doet er sinds enige tijd onderzoek naar, het ministerie van justitie gaat hetzelfde doen.

De Inspectie voor de Jeugdhulpverlening wordt steeds vaker geconfronteerd met meldingen over rituele mishandelingen van onder anderen kinderen. Het gaat om slachtoffers die seksueel, lichame-lijk en geestelijk zijn mishandeld, aldus L. Wiers van de inspectie in Noord-Holland. Psychologe S. Boon zei deze week in het televisie-programma NOVA 30 à 40 patiënten in haar praktijk te hebben van wie zij ge-

looft dat ze ritueel zijn mishandeld. De patiënten spreken van rituele bijeenkomsten op afgelegen plaatsen als bossen, strand en fabrieksterreinen. Volgens sommige patiënten zijn hier ook onvoldragen baby's geofferd.

Ook kinderpsychiater Th. Compennolle, eveneens werkzaam in Noord-Holland, zegt aanwijzingen te hebben voor rituele mishandelingen, maar dat de harde feiten meestal ontbreken. Er wordt afgegaan op het verhaal van slachtoffers, dat niet per se op de waarheid hoeft te berusten. Compennolle: „Het is de lafste, gemakkelijkste, perfecte misdaad waarbij het woord van het kind tegenover

het woord van de ouder wordt geplaatst.” Toch heeft Compennolle gezien de steeds terugkerende op elkaar gelijkende verklaringen waarin priesters, verkleedpartijen en kruizen voorkomen, de neiging te vermoeden dat er sekten bestaan die ritueel mishandelen. Hij pleitte voor een meldpunt waar therapeuten terecht kunnen als zij op rituele mishandeling stuiten.

Boon stelde dat therapeuten grote behoefte hebben verklaringen van patiënten op feitelijke juistheid te toetsen. M.D. Lamping-Goos, geneeskundig hoofdinspecteur voor de geestelijke volksgezondheid, adviseert therapeuten die een vermoede-

Pleidooi voor overleg over kindermisbruik

DEN BOSCH - Politie en Justitie reageren niet of onvoldoende op berichten dat er in Nederland kinderen ritueel worden misbruikt. Hulpverleners en justitie zouden daarom aan tafel moeten gaan zitten om afspraken te maken om dit soort problemen aan te pakken. Deze oproep deed gisteravond procureur generaal mr. W. Sorgdrager in het actualiteitenprogramma Nova, waarin voor de tweede achtereenvolgende avond aandacht werd besteed aan rituele kindermishandeling. „We weten al jaren van dit soort feiten”, aldus mevrouw Sorgdrager. „Maar we kunnen pas iets ondernemen als er concrete gevallen op tafel komen.” Hulpverleners zijn echter gebonden aan een zwijgplicht, aldus hoofdinspecteur geestelijke Volksgezondheid, mevrouw Lamping-Goos. „Mijn persoonlijk advies aan de hulpverleners is in dit conflict van plichten: verbreek je zwijgplicht en doe aangifte als je van dit soort schrijnende zaken op de hoogte bent.”

VK 12-6

IN HET ZEDENDRAMA dat de afgelopen zeven weken is opgevoerd in een bedompte Newyorkse rechtszaal, heeft Mia Farrow ontegenzeggelijk een betere acteerprestatie geleverd dan haar directe tegenspeler, Woody Allen. Zij speelde haar rol, die van toegewijde moeder die overloopt van zorginstincten, met verve. Met haar spel ondermijnde ze op effectieve wijze de beschuldiging van Allens advocaten dat zij niet altijd de engelachtige onschuld is, dat ze extreem jaloers is en regelmatig hysterische uitbarstingen heeft - kortom dat ze een vrouw is aan wie je je favoriete speelgoedbeest nog niet zou toevertrouwen, laat staan je kinderen.

De rechtszaak was aangespannen door Allen, die haar ongeschiktheid voor het moederschap hoopte te bewijzen en de voogdijschap opeiste over zijn biologische zoon (de 5-jarige Satchel) en de twee kinderen die hij samen met Farrow adopteerd heeft (Dylan, 8 jaar, en Moses, 15).

Allen was niet in staat een geloofwaardig vaderfiguur neer te zetten. Bij het kruisverhoor moest hij toegeven dat hij de kinderen nooit aankleedde, nooit in bad deed, nooit meenam naar een sportwedstrijd. Hij kende de namen niet van hun dieren, wist niet wie hun vriendjes waren en keek hun schoolrapporten zelden in. Het was Mia die pleisters plakte op kapotte knieën, die de ouderavonden bezocht, tandjes poetste, verhaaltjes las voor het slapen gaan en de kinderen vergezelde naar dokter en tandarts. (Overigens stak Woody wel bijna iedere ochtend Central Park over om het ontbijt te maken voor zijn kinderen en droeg hij een miljoen dollar bij aan de verzorging van Mia's elftal.)

Farrow had natuurlijk vanaf het begin het voordeel van de twijfel, mocht deze er al zijn geweest. In de affaire, waarin het echte leven en de kunst, de realiteit en de perceptie, voortdurend werden verstrengeld, had zij een veel sterkere uitgangspositie. Allen zelf plaatste haar op een voetstuk (toen hij nog verliefd was). Hij schilderde haar, in films als *Alice*, *The Purple Rose of Cairo* en *Hannah and her Sisters*, als de blonde onschuld, als een enigszins onzeker, lief, altruïstisch kindvrouw-tje. De perfecte moeder.

Allen entte zijn eigen rollen op het archetype van de neurotische joodse jongen, die last heeft van faalangst en gebukt gaat onder een nauwelijks te torsen gewicht aan schuldcomplexen. Niet de ideale vader dus. Zeker niet als, met zijn filmisch oeuvre als leidraad, kan worden aangetoond dat de regisseur/acteur altijd al een bijzondere belangstelling aan de dag heeft gelegd voor jonge meisjes. De link naar incest, waarvan Farrow Allen heeft be-schuldigd, is dan zo gelegd. Hij zou zich behalve aan haar 21-jarige Koreaanse adoptief dochter Soon-Yi ook aan Dylan hebben vergrepen.

Sinds de affaire Farrow-Allen vorig jaar augustus in het volle licht van de publiciteit kwam, is intensief gegraven in het 'autobiografische' werk van de regisseur. Allerlei vingerwijzingen naar zijn toekomstig pervers gedrag werden opgediept. In Allens verhaal *Retribution* is de hoofdpersoon verliefd op twee vrouwen, moeder en dochter. Hij vindt het heel normaal dat hij op twee vrouwen tegelijk valt en het feit dat ze moeder en dochter zijn maakt de uitdaging volgens de hoofdpersoon slechts des te groter.

Uit *Stardust Memories* werd een 'verdachte' dialoog gevist, een twistgesprek tussen Sandy Bates en zijn echtgenote Dorrie. De vrouw is beledigd omdat haar man zit te flirten met haar 14-jarige nichtje. Sandy eindigt het gesprek met de opmerking dat hij slechts naar haar glimlacht. In *Manhattan* krijgt de hoofdpersoon een verhouding met een seksueel ontluikende 17-jarige scholiere, gespeeld door Mariel He-

FOTO'S BLACKSTAR

mingway. Diane Keatons commentaar op de onevenwichtige affaire: 'Nu lacht Nabokov in zijn vuistje, als je begrijpt wat ik bedoel.' En dan is er natuurlijk *Husbands and Wives*, die veel gelijkenissen vertoont met het Mia-Woody-Soon-Yi-schandaal en die Allen filmde in de periode dat zijn dertienjarige verhouding met Farrow definitief op de klippen liep.

In dat laatste werk flirt Allen met het cliché dat het leven de kunst imiteert. Hij laat een intelligente, manipulatieve studente, op wie hij (een met een *mid-life-crisis* worstelende docent *creative writing*) verliefd wordt, zeggen dat het leven geen nabootsing is van kunst. 'Het is een nabootsing van slechte televisie.'

DE REGISSEUR zelf ontkennt in alle toonaarden het autobiografische karakter van zijn werk. Zo vaak is evenwel gezegd en geschreven dat al zijn films over hem zelf en zijn relatieproblemen handelen, dat zelfs zijn trouwste fans zijn gaan geloven dat er geen rook is zonder vuur. Hoewel Allen zich het best op zijn gemak voelt in de luwte van de publiciteit en interviews verfracht, voelde hij zich vorig jaar herfst genoodzaakt zijn stilzwijgen te doorbreken. Hij liet zich uitgebreid interviewen door verslaggevers van de week-

bladen *Time* en *Newsweek*. Hij had de schijn tegen en wilde zich verdedigen.

Op de vraag of zijn films niet ontegenzeggelijk de indruk vestigen dat hij 'geproccupeerd' is met prille meisjes, antwoordde Allen: 'in *Newsweek*: "Waar zijn dan al die jonge meisjes? Dit is een absurde, stupide observatie. Mijn werk heeft niets te maken met de werkelijkheid; met de relaties in mijn leven. Ik ben tweemaal getrouwd geweest, en heb een langdurige relatie gehad met Diane Keaton en Mia Farrow. De vier belangrijkste verhoudingen in mijn leven waren alle met vrouwen van een passende leeftijd.'

Time legde hem voor dat hij een man is die een moreel dilemma in een rood stoplicht kan vinden. Of hij in de affaire met Soon-Yi er niet een paar was tegengekomen? Allen: 'Ik heb geen enkel moreel dilemma gevonden. Ook niet het feit dat zij Mia's dochter is, nee. Het was een factor, maar geen belangrijke. Het was niet alsof ze mijn dochter was. Bovendien is ze een volwassen vrouw. Ik had haar ook op een feestje kunnen ontmoeten.'

In de interviews en ook in de talloze analyses van zijn films en de affaire werd voortdurend gezinspeeld op het incestueuze karakter van Allens gedrag. En van die perceptie maakte Farrow dankbaar gebruik. Niet alleen, zo

zei ze, staat de leeftijd van Soon-Yi niet vast (haar geboortedatum is niet bekend, wellicht is ze pas zeventien), ze is ook achter in geestelijke ontwikkeling en in wezen nog een kind.

De actrice, gesteund door een stoet feministische vriendinnen (onder wie Gloria Steinem en Carly Simon), ging ook plotseling beweren dat Allen op zolder allerlei smerige seks spelletjes speelde met de 8-jarige Dylan. Hij was zelfs door een oppas in onderbroek aangetroffen met zijn dochter in bed. (Als dat voldoende bewijs is van ongepast seksueel gedrag, dan moeten hele volkstemmen vaders hangen.) Allen noemde de beschuldiging absolute onzin. Iedereen weet toch dat hij claustrofobisch is en dus helemaal niet in staat tot zoldersex! Dit ironisch verweer viel echter niet in goede aarde, over zoiets ernstigs als incest maak je immers geen grapjes.

In het huidige Amerika van verkrampte seksuele verhoudingen had Farrow de wind mee. Ze hoefde slechts twijfel te zaaien, met (onbewezen) beschuldigingen te komen, en had het pleit gewonnen. Hoewel medische specialisten van een kliniek in New Haven, die is gespecialiseerd in seksueel misbruik van kinderen, de filmmaker vrijpleitten en met grote stelligheid bevestigden dat hij zijn dochter niet heeft aangerand, bleek de rechter in de zaak

niet overtuigd. Kennelijk vindt hij Allen maar een vieze man die met kinderen niet is te vertrouwen.

De rechter legde de filmmaker speciale bezoeksregelingen op. Zijn oudste zoon Moses mag hij slechts ontmoeten als de jongen daar zelf om vraagt. De toegang tot Dylan is hem het eerste half jaar ontzegd, en daarna mag hij haar alleen onder professionele supervisie (van een psychiater) zien. Met zijn biologische zoon Satchel mag hij driemaal per week spelen, maar ook slechts in het bijzijn van derden.

DE BEROEMDE filmmaker is het slachtoffer geworden van een puriteinse feministische kruistocht. Steeds meer mannen worden beschuldigd van ongepast seksueel gedrag, soms terecht, vaak slechts op grond van flinterdunne aanwijzingen. Als we de cijfers mogen geloven is zo ongeveer tweederde van de Amerikaanse vrouwen vroeger misbruikt door vader, broer, oom of andere bekende.

Op school, in het openbaar vervoer en tijdens het werk zouden vrouwen ook voortdurend worden belaagd door mannen die hun seksuele driften niet in toom kunnen houden. Het aantal beschuldigingen is zo omvangrijk dat de indruk wordt gevestigd dat vrijwel alle mannen seksuele beesten zijn.

Intussen zijn de man-vrouw- en ouder-kind-verhoudingen in Amerika danig verstoord. Mag een man van zijn collega nog zeggen dat ze er leuk uitziet, dat ze een aardig jurkje draagt? De kans bestaat dat hij onmiddellijk met een rechtszaak om de oren wordt geslagen. Dus velen houden hun mond.

De natuurlijke (en vaak onschuldige) erotische spanning tussen mannen en vrouwen wordt kunstmatig aan banden gelegd. Mannen gaan liever niet meer met hun vrouwelijke collega's uit eten of op zakenreis. Want elk misverstand kan tot een rechtszaak, en in het minste geval tot een blijvende beschadiging van zijn reputatie leiden.

Hele horden kinderen worden, onder het alziende oog van analyserende psychiaters, gedwongen seksuele spelletjes na te spelen met anatomisch correcte poppen. Door de suggestieve vraagstelling worden hun vaak antwoorden in de mond gelegd. Zat je vader aan zijn kruis, streefde hij je over en wellicht ook tussen je beentjes, klom hij niet opvallend vaak naakt bij je in bad, richtte hij de kop van de douche dan ook niet opvallend op je kutje? Of, zoals in het geval Dylan-Allen, vlijde hij zich niet, slechts gekleed in onderbroek, al te dicht tegen je aan?

Welke ouder kan zijn slaperig kind nog zorgeloos toelaten tot zijn bed, argeloos aankleden en helpen bij het plassen? Elke ouder dient op zijn hoede te zijn, want iedereen loopt het risico ooit - soms jaren later in modieuze praatprogramma's - door zijn kroost te worden aangeklaagd.

Buiten kijf staat dat de verhouding van Allen met Farrow bizar was en dat de filmmaker er niet bepaald conventionele seksuele opvattingen op na houdt. Maar het is onrechtvaardig om hem, zoals een kroniekschrijver van de *New York Times* voorspelde, te blijven achtervolgen met knagende twijfel. 'Hij zal altijd de man blijven die eens beschuldigd is van kindermisbruik', schreef de chroniqueur. 'En als hij sterft, schuldig of onschuldig, zal die aantijging in zijn in memoriam staan, wat ook zijn verdiensten geweest mogen zijn, ongeacht hoeveel Oscars hij wint, ongeacht zijn plaats in de filmschiedenis.'

'Helden maken het leven draaglijk', zei Allen ooit. Zelf was hij bereid zijn helden, zoals Ingmar Bergman, veel te vergeven. Ook Allen verdient het voordeel en niet het nadeel van de twijfel.

Wackelkontakt mit der Wirklichkeit

TAZ, 19.06.93

Ein Sittenbild aus der Welt der Lebensgemeinschaften und Kinderläden

■ Von Katharina Rutschky

Ein Mann und eine Frau: ein Kind kommt dazu. Von Heirat spricht man in diesen Kreisen nicht, aber des Kindes wegen beteiligt man sich unter Aufopferung von viel Zeit und Mühen an Aufbau und Einrichtung eines Kinderladens. Die Kids sollen da nicht nur den akademisch ausgebildeten und berufstätigen Müttern und Vätern abgenommen werden, sie sollen es gut haben in der überschaubaren Gruppe von Kindern und miteinander vertrauten Eltern. Wir befinden uns in der Welt des linksliberalen Mittelstands, politisch aufgeklärt, persönlich sensibel und kommunikationslustig. Probleme sind dazu da, daß man über sie redet.

Der Mann, nennen wir ihn Woody Müller, scheint ein geringeres Problembewußtsein zu haben als die Frau. Mia Schulz geheißenen, besonders, wenn es um die Beziehung geht. Geradezu überdivergenz der Geschlechter bei Woody und Mia noch in ihren Berufen ab: Sie ist Psychologin, er Sozialwissenschaftler. Woody liebt Mia - so sagt er jedenfalls, denn wir folgen seiner Erzählung, und fügt sich deshalb ihren Bedürfnissen nach nächtelangen Auseinandersetzungen, obwohl er mehr und mehr den Eindruck hat, daß sie wenig nützen, daß das Hin und Her der Reden sie einander nicht näher bringt. Die Liebe hält ja eine Menge aus, auch wenn das Verständnis für den andern nicht zu standekommt oder oberflächlich daran liegen, daß Woody in den langen Jahren ein paar Affären hat und Mia sich ihm ausgeliefert fühlt, obwohl sie doch die Nummer eins in seinem Leben ist und bleibt? Vielleicht darf der Seitensprung von ehemals kein Thema mehr sein in einer modernen Lebensgemeinschaft: schon damit, daß man nicht heiratet, gibt man zu erkennen, daß man an eine Neuaufgabe der Spielerehe mit Staatssegnen und impliziter Doppelmoral von öffentlicher Monogamie und privatem Laster nun wirklich nicht mehr gedacht hat.

Trotz des gemeinsamen und geliebten Kindes reißt in Woody der Entschluß zur Trennung, nach mehreren Versuchen - auch von Mia - vielleicht die endgültige und definitive. Aber was heißt hier „trotz des Kindes“? Es leidet unter den Streitigkeiten ohne Ende doch nicht weniger, eher mehr als unter einer Trennung der Eltern, die bereits natürlich fest entschlossen sind, ihre kaputte Paarbeziehung von der jeweiligen Beziehung des Kindes zu Mutter und Vater fein säuberlich zu unterscheiden und diese Entscheidung auch praktisch umzusetzen. Rein rechtlich gesehen ist Mia zwar eine uneheliche Mutter und hat das alleinige Sorgerecht, nachdem die in diesen Fällen erst einmal obligatorische Amtsvormundschaft (auf Antrag) aufgehoben worden ist - aber was bedeutet schon rechtliche Regelungen dem fortgeschrittenen Bewußtsein, das in persönlichen Beziehungen ganz andere und höhere Standards angewendet wissen will.

Pustekuchen. Um es abzukürzen, es geht so schief mit Woody Müller und Mia Schulz, daß der archaische Grund nicht nur dieser Beziehung, sondern unser aller Wirklichkeitsbezug in all seiner Erschütterbarkeit sichtbar wird. Der bloßgelegte Urgrund besteht aus nichts als aus Müttern und der Fortschritt läßt sich deshalb grundsätzlich beschreiben als eine fortlaufende Anstrengung zu vertrauensbildenden Maßnahmen. Der Weg zurück dagegen führt über die Hermeneutik des Mißtrauens geradewegs in die Barbarei, den Krieg, wo der Sieg über Recht und Wahrheit entscheidet. Nichts fördert die Hermeneutik des Mißtrauens, diese Aufkündigung des Sozialen, mehr als ein Verdacht, der schwer zu beweisen, aber ebenso schwer zu entkräften ist. Konnte ehemals die Ketzerin Anlässe zu sozialdestruktiven Verdächtigungen liefern, so ist uns heute in einer pluralistischen Gesellschaft wenig mehr geblieben als der sexuelle Mißbrauch von Kindern. Das erklärt ein wenig den Erfolg, den fragwürdige Aufklärungskampagnen bis heute gehabt haben: besser jedenfalls als die

Vermutung, wir seien Zeugen und Teilnehmer eines ungeahnten moralischen Aufschwungs, an dessen Ende das Gute endlich gesiegt haben wird. Nein, daß sexuelle Gewalttaten gegen Kinder ein Bestandteil unserer Wirklichkeit sind, das erklärt gar nichts von dem, was mit Woody Müller und Mia Schulz passiert, nachdem Mia Freunden und Verwandten ihren Verdacht mitgeteilt hat. Woody habe den gemeinsamen Sohn sexuell mißhandelt. Fast unerheblich ist es auch, ob man Woody glauben schenkt, wenn er beteuert, daß er nichts getan hat, was Mias Verdacht zu einem „sich verdichtenden und begründeten“ machen könnte, sondern darauf besteht, daß das Verdachts und Begründeten des Verdachts Mias eigene Leistung ist, der er wenig entgegenzusetzen hat. Denn dieser Vorgang, dessen sprechende Umschreibung ich einem Verdachtsgutachten anderswo entnommen habe, braucht Zeit und Unterstützung von außen, die Mia auch findet - Woody aber nicht. Es ist anders als sonst bei Konflikten, wo jede Partei ihre Anhänger findet, die deren Sache zu der eigenen machen. Gewiß, bei Woody bleiben alte Freunde - aber niemand aus dem gemeinsamen Bekanntenkreis und im Kinderladen will sich finden, der, wenn er schon nicht Partei ergreift, dann doch wenigstens klären, vermitteln und begütigen will. Die Verdächtigung eines Menschen als Kindesmißbraucher wird zur Infamie („Ehrlosmachung“), wenn nicht auf schnellstem Wege dafür Sorge getragen wird, daß die spiritistische Existenzweise des Verdachts in Tatsachen und Fakten verwandelt oder - als Aberglaube ignoriert wird. Aus Woody's Erfahrungen mit unserem sozialen Hilfesystem geht hervor, daß dieses Problem noch gar nicht erkannt ist, muß man ihr nachsehen. Das Aussprechen eines Verdachts der infamen Art ist außerdem der teuflischen Einladung gleichzusetzen, ruhig die Saurauszulassen, wenn man ihr nur das

richtige Ziel vorgibt. Auch daran ist Mia natürlich unschuldig, daß es so viele Leute gibt, auch in dem linksliberalen Milieu sensibler Menschen, die rachsüchtig, boshaft und feige ihre klammheimliche Freude daran haben, wie ein anderer untergeht. Nur gut, daß Woody in einer Großstadt lebt und dieselben hundert Gesichter nicht immer wieder sehen muß.

Was Woody Müller in ohnmächtiger Wut in den ganzen Monaten hat einstecken müssen, an deren Ende Mias Mißtrauen trotz eines Gutachtens auch vor dem Gericht obsiegt, das unter diesen Umständen das Kindeswohl nicht gewahrt sieht und dem Vater ein Umgangsrecht nicht einräumen kann, das verwandelt er am Schreibtisch in einen Text. Typisch Mann, möchte frau sagen, diese sortige Verwandlung von Passivität in Aktivität: keine Gefühle und Verletzungen zeigen, gleich ins analytisch-intellektuelle Oberwas-ser segeln! Dem Text ist es bekommen: denn die Materie verträgt hohe Dosen von Vernunft. Auf breiten Brettern der Mißbrauchsliteratur ist Woody Müllers Beitrag der, der schon lange gefehlt hat.

So wird es auch bleiben: denn kein Verlag will ihn drucken. Nun bleiben zwar viele Manuskripte ungedruckt, nie aber solche, die ein aktuelles Thema, in angenehmer Form, von handsamem Umfang und aus einer originellen Perspektive abhandeln. Manche Verlage, die ihr großes Interesse schon praktisch bewiesen haben, bekommen plötzlich rechtliche Bedenken, die allerdings nicht von der Hand zu weisen sind. Wird die Schilderung der Vorgänge aus Woody's Sicht denn Mias Sicht gegenüber? Kann man unter dem

16-9-8 N 4/2 N

Rechtbank geeft Farrow gelijk in strijd over voogdij

Van onze correspondent

WASHINGTON VI 8-6

De Amerikaanse filmmaker Woody Allen heeft de juridische veldslag tegen zijn voormalige vriendin en hoofdrolspeelster in tal van zijn films, Mia Farrow, verloren. Een New Yorkse rechter wees maandag het verzoek van Allen om Farrow te ontzetten uit de ouderlijke macht en hem te benoemen tot voogd van hun drie minderjarige kinderen af.

Allen, die werd veroordeeld tot betaling van de kosten van het proces, kreeg bovendien van de rechter te horen dat hij de drie kinderen alleen volgens een speciale regeling mag zien. De oudste van de drie, de vijftienjarige Moses, mag hij alleen ontmoeten als de jongen dat zelf wil. De zevenjarige Dylan mag hij de eerste zes maanden helemaal niet zien en voor de vijfjarige Sachel, zoen eigen zoon van Allen, heeft de rechter een wekelijks bezoekschema opgesteld.

De jarenlange relatie tussen Allen en Farrow werd verbroken nadat Farrow naaktfoto's van haar dochter Soon-Yi Previn (22) bij Allen thuis ontdekte. Volgens de filmmaker kon de actrice het niet verdragen dat hij verfilmd was geworden op haar dochter. Zij zou uit wraak de andere kinderen tegen hem hebben opgezet.

De ruzie werd voor een belangrijk deel in de media uitgevochten. Het juridische gevecht om de minderjarige kinderen begon nadat Farrow Allen ervan had beschuldigd hun aangenomen dochter Dylan te hebben mishandeld.

Deze beschuldiging was voor Allen aanleiding een proces aan te spannen om het voogdijrecht om de kinderen. Hoewel hij het proces heeft verloren, werd door een team van onafhankelijke experts vastgesteld dat Allen het zevenjarige meisje niet seksueel heeft mishandeld. Voor de filmmaker was dat een belangrijke conclusie. Hij zal overigens tegen de uitspraak van de rechter in beroep gaan.

Mia Farrow wint voogdijzaak van Woody Allen

Van onze kunstredactie
NEW YORK - De filmactrice Mia Farrow heeft de rechtszaak tegen haar voormalige vriend, filmregisseur en acteur Woody Allen, gewonnen. Het Hoogerechtshof in New York besliste maandag dat de actrice de zorg krijgt voor de drie kinderen, twee geadopteerd, een op natuurlijke wijze gekregen, die uit haar relatie met Allen stammen.

De rechtszaak, die maanden heeft geduurd, en de Amerikaanse media in de ban heeft gehouden was voor een belangrijk deel gericht op de beschuldiging dat Allen een van de geadopteerde kinderen, de 7-jarige Dylan, zou hebben misbruikt. Hij werd door deskundigen op het gebied van incest vrijgepleit van deze aantijging.

Mia Farrow en Woody Allen waren jarenlang een voorbeeld voor de liberale intelligentsia in New York. Het tweetal verbrak na 13 jaar de relatie nadat Farrow naaktfoto's had ontdekt die Allen van haar 22-jarige stiefdochter Soon-Yi Previn had gemaakt. Later gaf de filmregisseur toe een verhouding te hebben met Soon-Yi.

De jarenlange relatie tussen Allen en Farrow werd verbroken nadat Farrow naaktfoto's van haar dochter Soon-Yi Previn (22) bij Allen thuis ontdekte. Volgens de filmmaker kon de actrice het niet verdragen dat hij verfilmd was geworden op haar dochter. Zij zou uit wraak de andere kinderen tegen hem hebben opgezet.

'Problem of sex attacks by females ignored because it contradicts theories of male aggression'

GJA 07.06.93

The women child abusers

David Brindley
Social Services Correspondent

SEXUAL abuse of children by women may be far more common than is supposed, according to a book published today which questions the degree of emphasis placed by most professionals on male abusers.

Female sexual abuse has often been ignored because it undermines basic assumptions about how women relate to children and because it runs counter to theories of male power and aggression, says the book by Michele Elliott, director of Kidscape, a children's charity.

Victims of women abusers have been reluctant to come forward for help, the book maintains. They have often been dismissed as fantasists or have been pressed to declare that male coercion was really behind their ordeal.

Ms Elliott says: "It is no wonder that this book on female sexual abuse took so long to write and to publish. Finding survivors willing to talk was no problem; finding people willing to listen was."

It is widely held that 95 per cent of sexual abusers are men and most academic and practical work on abuse is skewed accordingly. Ms Elliott says that this may grossly understate the real incidence of abuse by women. If further research proves that it does, "we will have to re-evaluate the whole issue of sexual abuse."

Statistics from ChildLine in her book suggest that the alleged abuser was a woman in 9 per cent of the 8,663 cases of children and young people who called the telephone helpline in 1990-91 with complaints of sexual abuse.

The book includes details of 127 people who claim to have been abused by women, most of

Case 1

WHEN Richard Carter — not his real name — drew obscene pictures in his primary school register, he was suspended for three months. Today, he believes, teachers would ask why.

His experience of abuse began when he was farmed out to an aunt in Leicester at the age of five. By 10 he was having full sex with the woman supposed to be caring for him.

He was left too scared to complain by an unspoken threat that to speak out could land him in jail. His brother was in prison, but Richard did not know it was for burglary. The implication was the sentence was for rape.

It started with physical abuse. He would receive 15 or 20 blows a time for alleged misdemeanours. Then the sexual abuse began.

His aunt bathed him and encouraged him to touch her. It evolved into full sex, which continued until he returned to his mother at the age of 12.

"I was totally lost. I didn't understand. There was an uncle there, but he was either working or fishing most of the time," Richard said. "I think my mother knew what was going on."

In some ways, Richard believed his aunt's behaviour was normal. "It wasn't until other boys started talking about things boys do when they get to puberty — doing whatever with their girlfriends — that I thought, what is the big deal? It threw me a bit."

The experience turned him into a rebel and he joined the Hell's Angels. Later it was to cost him his first marriage. "I couldn't show any form of affection. I couldn't walk down the street holding hands," he said.

When his second marriage began to deteriorate in the same way, Richard finally confided in his wife and underwent counselling. He is now 42 and working as a psychotherapist with abuse victims.

"A lot of people tend to think that when a male is abused by a female they should be grateful, that you get a piece of the action early as it were," he said.

"But they don't have to be grateful and put on this great bravado of machismo. A child is a child. Males are affected by abuse just as much as females."

Case 2

THE first therapist Cianne Longdon plucked up the courage to confide in did not believe she had been abused by a woman.

"Her stance was that if you were abused, it was by a male," Cianne says.

A second, male, therapist took a prurient interest in the details. Only when, some time later in her 20s, a third listened sympathetically did Cianne believe she was not going crazy.

Cianne, now aged 40 and a mother of three living in Sussex, is a therapist herself and has set up a national association. Aware for survivors of abuse by women and for professionals helping them, "Listening to the painful stories of survivors, it is not a small problem for them. Even if female perpetrators are in a minority, we still have the obligation to listen to their survivors."

Her own sexual abuse began when she was three or four and continued until her late teens. "In a way, it damaged right through to the centre of me," she says. "My childhood was taken away from me at the hands of my abuser."

At the age of nine, she took an overdose of tablets in a suicide attempt. Her teenage years were "absolute hell. She played truant from school, and was expelled. I was completely and utterly confused about myself and my sexuality. I had suicidal thoughts, but I kept them to myself."

Cianne feels society and some professionals still fail to grasp the "double betrayal" of sexual abuse of a female by a female. "You grow up in an atmosphere of 'Beware men and male abusers,' but to be abused by someone that society assumes is safe is devastating, particularly when no one will acknowledge your abuse or despair. For some of the clients I've worked with, that has been one of the hardest things — not to be believed. It was the turning point for me, having someone listen and accept that what I told them was true."

Aware can be contacted c/o Kidscape, 152 Buckingham Palace Road, London SW1W 9TR.

GREENS

STM 11.06.93

Terapie kan gedrag van pedofielen veranderen na hun gevangenisstraf

Grote mensen die kinderen seksueel misbruiken: de gevangenis in. Wie een kind aanraakt, overschrijdt een verboden grens en moet worden gestraft.

Daarover is vrijwel iedereen het eens. Ook de hulpverleners. Alleen, wie denkt aan wat zo'n pedofiel na zijn celstraf doet? Juist, hij begint opnieuw.

GUY E. is een knappe, grote man van 35 uit een dorp tussen Namen en Charleroi. Geboren als jongste van negen in een mijnwerkersgezin. Beschuldigd van 'aanranding met geweld op een kind jonger dan zestien'. Ontvangen gaat hij voor me zitten in een lokaalje van het Centrum voor Aktie-onderzoek en Seksuo-kriminologische Konsultatie (CASC). Die Brusselse vzw verleent therapie aan mensen, doorgaans mannen, die voor zedennisdrijven met de rechtbank in aanraking komen. Guy is er al meer dan een jaar in behandeling, met goede hoop op beterschap.

Vijf jaar lang was CASC het enige centrum in zijn soort. Sinds 1 januari kreeg de vzw gezelschap van het Universitair Forensisch Centrum in Antwerpen. Beide krijgen sinds die datum ook subsidies van minister Miel Smet, in het raam van het 'veiligheidskontraat met de burger'. De opdracht: de behandeling van seksueel delinkwenten wetenschappelijk onderbouwen en na twee jaar een handboek voorleggen dat ook in niet-gespecialiseerde centra kan worden toegepast.

Vriendelijk en schijnbaar moeiteloos vertelt Guy E. zijn verhaal. De feiten deden zich voor in september 1991, een warme nazomerdag. "Ik werkte als postbode. Bij het naar huis rijden kwam ik langs een bos, waar ik een jongen en een meisje zag. De jongen was goed veertien jaar oud, leerde ik later. Ik stopte en deed me voor als politie-agent, wou zogenaamd hun identiteit controleren. De jongen droeg alleen een short. Ik trok die uit voor de ogen van het meisje. Zij liep weg, de jongen hield een arm voor zijn gezicht. Ik trok die opzij en gaf hem nog een klap ook. Toen begon de knaap te huilen om zijn vader. Ik liet hem gaan. Dat is alles."

"De volgende dag hervatte ik mijn werk zoals gewoonlijk. Vijf dagen later werd ik gearresteerd. Ik zat twee maanden in de...

gevangenis en werd toen voorwaardelijk vrijgelaten. Binnenkort komt mijn zaak voor de korrektionele rechtbank. Ik hoop dat ik er niet al te zwaar van afkom."

In de gevangenis hoorde Guy vertellen over het therapiecentrum van CASC. "Iemand gaf me het adres en zei dat ik hier geholpen kon worden. Ik kom hier nu iets langer dan een jaar en het gaat steeds beter met me. Ik heb minder twijfels over mezelf. Voel minder argwaan tegenover andere mensen. En ik fantaseer niet meer over kleine jongetjes."

Direkteur Gazan van CASC waarschuwt dat er veel soorten pedofielen zijn, maar wijst erop dat mijn Waalse gesprekspartner wel degelijk voor gemiddeld kan doorgaan. "Wat heeft hij u verteld? Dat ene feit? Dat is bijlange niet alles hoor. E. is een recidivist, al driemaal opgepakt voor aanranding, waarvan tweemaal met geweld. Het is een typisch verschijnsel: de meeste overtreders vergoelijken hun daden, verzwoegen ook veel. Vaak weten we aan het einde van een therapie veel meer dan in het begin. Bijna altijd weten we meer dan de rechtbank."

Gazan is seksuo-kriminoloog en richtte CASC in '87 op als studiecentrum. Twee jaar later begon hij met therapiegroepen voor verkrachters, exhibitionisten, maar voornamelijk pedofielen, die de massa van de cliënten vormen. Veel follow-up-resultaten zijn er nog niet, maar van de mensen die de therapie volledig volgden, twee jaar

**„BRUSSELS
THERAPIECENTRUM
VRAACT APARTE
GEVANGENIS VOOR
SEKSUEEL DELINKWENTEN:
DE GEBOUWEN STAAN ER,
DE POLITIEKE
WIL ONTBREEKT"**

lang twee uur in de week, is nog niemand hervallen. De grote meerderheid wordt gestuurd door Justitie, onder alle mogelijke juridische statuten: opschorting, voorhechttenis, na hun veroordeling of na hun celstraf.

Gazan leerde de hulpcentra voor daders kennen in de Verenigde Staten: "Daar overtuigde men me van het grote belang van therapie: veel daders worden gearresteerd voor één feit en snel blijkt dat ze er meer achter de rug hebben. Bovendien hebben pedofielen, in tegenstelling tot bij voorbeeld verkrachters, een lange 'loopbaan'. Vooral diegenen die geen geweld gebruiken en dus niet zo snel met de politie in aanvaring komen, gaan vaak jarenlang ongestoord hun gang."

VUURBLIJDE VERBODEN

Psycholoog Kris Vanhooeck van CASC voert er nog een belangrijke reden aan toe: „De recidivecijfers zijn vergelijkbaar met die van andere veroordeelden, maar zedendaders hervallen wel precies in dezelfde feiten, tot op de details na. Dat komt omdat de meesten bijna altijd zelf misbruikt zijn als kind. Ze herhalen exact wat er met hen gebeurde in hun jeugd. Het is zeker zinvol te proberen die ketting te doorbreken.“

„En met zaken gesproken. Zo verdwijnt het misdrijf in het niets en blijven de bewuste pedofielen zonder behandeling. Daarom pleiten wij voor een wijziging van de wetgeving, opdat toch weer meer pedofiele zaken voor de korrektionele rechtbank kunnen komen.“

„ALS JE EENMAAL UIT DE GEL KOMT, BEN JE ZOGENAAMD IN REDEL MET DE WET, MAAR JE BLIJFT MET JE PROBLEEM ZITTEN“

GEBEN van trecken haalt een pleischoot voor de afschaffing van gevangenisstraffen voor daders van zedenmisdrivingen. Directeur Cazari: „Maar anderszels stellen wij vast dat de therapeutische behandeling er sterk te kort schiet. Het gevolg: vele daders blijven hun leven lang dezelfde misdrijven herhalen. Worden altijd weer achter de tralies gezet. Of geïnterneerd. Maar nooit behandeld.“

Het gevangenisstelsel zoals het nu is, helpt eigenlijk niemand, meent aalmoezenier Chris Saelens. „Een straf zou meerdere facetten moeten hebben. Bestrafend, maar ook opvoedend, therapeutisch en vanaf de eerste dag reïntegrerend. Vandaag luidt het: „Wie brandt, moet op de blaren zitten.“ Dat noemt ik een wraakgericht.“

„Binnen Justitie zijn dringend meer mensen nodig die zich afvragen op welke manier een straf ook echt iets opbrengt. Op het vlak van de hogere overheid zou er een reflexie-organismen moeten zijn dat daarover nadenkt. Te veel mensen zijn vooral bezig met hun carrière, of slaan in paniek bij het tekort aan cellen. Er zouden er meer moeten zijn met een ruimere visie.“

Guy F. vindt dat hij niet kan klagen over het gerechtelijk apparaat. „Op de rechtbank vertelde men me: je hebt een probleem en daar kun je van genieten. Dat geeft moed. Anderzijds zit je in de gevangenis heel erg in jezelf opgesloten. Je denkt alleen maar aan jezelf. Je vraagt je af waarom je er zit en hoe je zo snel mogelijk iver uitkomt. Je kijkt door een nauwe bril. Je leert er niets. Geen therapie, geen hulp, noppes. Als je buiten komt, ben je zogenaamd in regel met de wet. Maar je blijft met je probleem zitten.“

„Pas hier, bij CASC, werd ik gedwongen mezelf te onderzoeken. Dat was verdraaid niet makkelijk. Maar ik leerde dat ik nodig moest veranderen. De mensen uit mijn omgeving bekeken mij altijd al een beetje eremd: ze zagen dat ik maar wat rondhing, dat ik geen doel had in mijn leven, dat ik dronk. Dat had ik ook op die septemberdag gedaan. Ik zou kunnen zeggen dat ik toen een ander persoon werd. Maar je kunt eromdank dat de gevangenis niet anderszels kwam. Dat drinken geldt niet als ekskus. Ik doe het trouwen niet meer. Eigenlijk heeft men bij CASC voor het eerst naar me geluisterd. Daar had ik nood aan.“

„Aan zichzelf willen werken is op zich al een streefdoel in de therapie“, vertelt psycholoog Vanhooeck. „Van hun verhaal blijf je schnk grote druk op het beleid uitoefenen. Dat is iets voor de gevangenisdirecties zelf.“

Aalmoezener Chris Saelens: „In de nieuwe gevangenis van Brugge staan verscheidene vleugels leeg, die volledig autonoom kunnen werken. Tegelijk is de rest van de gevangenis overbevolkt. Dat is gewone schande. Ik weet het wel: als het hele complex operationeel wordt gemaakt, betekent dat een enorme meerkost. De elektronische snuffjes van onze ultramoderne gevangenis vragen veel meer personeel dan elders. Dat had men vooraf moeten inschatten.“

Precies om die reden pleit CASC voor een aparte gevangenisvleugels voor seksueel delinquenten, zoals die ook in het buitenland bestaan. Directeur Cazari: „We willen therapie-verleningen binnen de gewone gevangenis, hoewel daarvoor wel aanvragen binnenlopen, bijvoorbeeld uit Brugge. Maar zolang de seksueel delinquenten termidelen van andere veroordeelden zitten, beginnen we er niet aan. In Lantin is er wel een speciale achtste verdieping, maar wie daar zit, is een paria en wordt meteen gestigmatiseerd als „pointeur“, of als verklikker. Wij willen dat er totaal geen contact meer mogelijk is tussen de zedendelinquenten en de andere bajesklienten.“

Ondanks de overbevolking in de Belgische gevangenis, ontbreekt het daarbij niet aan plaats voor dat gedroomde project. Cazari: „De gebouwen staan er. De mensen zijn er ook. Wat ontbreekt, is de politieke wil om zo'n aparte gevangenis in te richten. Wij als vzw kunnen niet echt grote druk op het beleid uitoefenen. Dat is iets voor de gevangenisdirecties zelf.“

„Op de bezuiste septemberdag bij het bos dacht Guy E. nauwelijks aan wat zijn slachtoffer doormaakte.“ „Het ging heel snel. Je denkt nergens aan, zeker niet aan het feit dat het slecht is wat je doet. Je ziet een kans en grijpt die. Als er een agent op vijf meter afstand had gestaan, had ik het niet gemerkt. Je bent heel snel aan de andere kant van de barrière.“

Later leerde Guy dat de jongen aan een zogenaamd posttraumatisch syndroom lijdt: hij slaapt slecht, is bang in het donker, haalt slechte cijfers op school, sloeg zelfs een keer zijn eksamen over. Hij durft er niet meer op uit te trekken in de buurt. „Hij is getraumatiseerd, niet fysiek, maar in zijn hoofd. Doordat dat meisje bij hem was, zal hij later misschien moeilijkheden hebben in zijn omgang met vrouwen. Zoals ik die heb gehad. Dat is erg en ik weet dat ik er schuld aan heb. Men heeft me verzekerd dat het beter wordt. Ik hoop het maar.“

Niet iedereen reageert positief op de intense therapie. Van de volhouders is tot nog toe niemand hervallen. Maar er zijn er ook die opgeven. CASC-directeur Cazari: „Therapie betekent confrontatie. Wie bij ons komt, dient niet alleen zijn seksueel gedrag veranderen, maar eigenlijk zijn hele leven. Wij bestrijden dat pedofiele voor de kinderen voorstellen oplevert. Dat is allemaal niet makkelijk om te slikken. Sommigen raken daardoor afgeschrikt en stappen naar een andere therapeut. Of van de een naar de ander. Zo vluchten ze voor zichzelf. Ons probleem is dat we de mensen ook niet kunnen dwingen om te blijven. Daarom zouden we graag hebben dat rechters ons specifiek in het arrest vermelden.“

Andere moeilijkheden doen zich voor met die mensen die uit vrije wil naar CASC stappen, zodat een derde van de klienten. Cazari: „Vaak haaken ze halftweg af. We kunnen hen niet dwingen om te blijven komen.“

Cazari trekt twee konklusies: „Er zou een soort gevangensbank van seksueel delinquenten moeten komen, die niet onder de politie of de rechtbank ressorteert. Ik weet dat het delikaat is, gezien het recht op privacy. Maar het zou aan hulpverleners de mogelijkheid bieden om controle uit te oefenen. Bovendien moet er zoals in Canada een meldingsplicht komen. Veel te vaak nog worden pedofiele daden in de doofpot gestopt. Zo komen de daders er steeds weer onderuit.“

Ten slotte een strikt juridisch probleem: „Sinds 1989 is ook penetratie met de vinger voor de wet gelijk aan verkrachting. In combinatie met een al eerder bestaande wet — dat verkrachting van kinderen jonger dan tien voor een assisenhof moet worden behandeld — geeft dat een onvoorzien effect“, vertelt Cazari. „Omdat men vaak niet precies weet wat er gebeurd is, en ook omdat rechters liever een assisenzaak vermijden, worden pedofielen meer dan vroeger geïnterneerd. Ook wor-

„Wat vandaag oerlijft, is geen schaamte, wel frustratie. Minder vrouwen. Ik doe nog vaak dremfels op als ik andere mensen ontmoet. Daar moet ik aan werken. Ik doe mijn best, maar het is niet makkelijk. Maar kijk: ik zit hier toch ook met jou te praten. Dat had ik een jaar geleden niet gekund.“

Centrum voor Aktie-onderzoek en Seksuokriminologische Konsultatie, Meroodestraat 216 in Brussel (licht bij het Zuidstation). Inlichtingen: 02-465.37.17.
Universtair Forensisch Centrum, Universtair Ziekenhuis Antwerpen, Wilrijkstraat 10, 2030 Edegen, tel. 03-829.11.11, vraggen naar zoemer 5-1678.

Guy F. over zijn korte gevangenisverblijf: „Iedereen wist er snel dat ik karate kan, want daar zat ook iemand met wie ik samen les volgde. Niemand durfde me dus te slaan, les volgde.“

„Wat vandaag oerlijft, is geen schaamte, wel frustratie. Minder vrouwen. Ik doe nog vaak dremfels op als ik andere mensen ontmoet. Daar moet ik aan werken. Ik doe mijn best, maar het is niet makkelijk. Maar kijk: ik zit hier toch ook met jou te praten. Dat had ik een jaar geleden niet gekund.“

Wat op de breuk
aan het slot!

Utrechtse seksuoloog Bruinsma over incestgezinnen

'Geen dochter meer, maar een lijf

(Door Pieter van de Vliet) UN 18-6

UTRECHT — In het Utrechtse incestgezin gebruikten ze alles van elkaar. Elkaars lijven, elkaars tandenborstels, elkaars kleren. Frits Bruinsma, een kwart eeuw seksuoloog bij de Rutgers stichting in Utrecht, heeft het uit vader, moeder en twee dochters bestaande gezin anderhalf jaar psychotherapeutisch behandeld, nadat één van de meisjes geprobeerd had zelfmoord te plegen. Het gezin is slechts een voorbeeld uit een lange praktijk, geen uitzondering. Overeenkomsten met Epe zijn niet toevallig.

„In dat gezin bestond geen privacy. Niemand kreeg de kans zich zelf te zijn, had niets voor zichzelf. Ook geen eigen plekje. Alle deuren stonden daar altijd open”.

„Als een dochter thuis kwam zei de vader: 'Moet je niet even naar je kamer?' Dat was voor het kind het teken. Zonder een woord te zeggen, ging het meisje naar boven, kleepte zich uit waarna haar vader kwam om haar te misbruiken. Samen weer beneden vroeg de vader: 'Wil je een kopje thee?'. Over wat er tussen het thuiskomen en de thee was gebeurd werd met geen woord gerept. In de beleving van het slachtoffer was dat stuk er uit gehaald. Ze was min of meer afwezig als haar lijf werd misbruikt. Geen plaats voor emoties. Geen plaats voor woorden. De geheimhouding paste in de dwangmatige sfeer van macht en onmacht waarin dit gezin gevangen zat”.

„Het eerste dat ik met de gezinsleden afsprak, was dat ze voortaan de deuren in hun woning zouden sluiten, omdat ieder mens het recht heeft op een eigen plek waar je je zelf kan zijn. Omdat je zonder privacy geen kans hebt op een eigen identiteit. 'Wilt u er vooral op letten dat die deuren dicht blijven', vroeg ik de vader nadrukkelijk. 'Ja', antwoordde hij braaf, keurig en correct zoals hij gewend was zich voor te doen aan de buitenwereld”.

„De afspraak werd niet nagekomen. De vader gaf als verklaring dat het toch vooral z'n dochters waren die de deuren gewoon openlieten. Toen ik aan het misbruikte meisje vroeg waarom ze de deur niet had gesloten zei ze: 'Ja, ik...' Verder kwam ze niet. Het leek of ze in de woorden bleef steken, de woorden geen kans kregen”.

„Later, bij het terugkijken van de videobeelden, zag ik, in een

flits, dat de vader een gebaar maakte. Precies op het moment dat de dochter eindelijk zelf iets wilde zeggen, 'ik' zei, begon hij met een vinger op de leuning van de stoel te tikken. Dat was hun taal. Het tikken van zijn vinger blokkeerde het meisje, deed haar verstommen. Dat was zijn macht en tegelijk zijn onmacht. Want hij was zich er niet van bewust, evenmin als het meisje zelf trouwens. Ter plekke, waar ik als therapeut bij zat, was er sprake van een psychische incestsituatie. Ik werd daar op dat moment zelf mede bij betrokken, onbewust. Door het bekijken van de videobeelden kwam ik er pas achter wat er gebeurde”.

„De vader kon, net als driekwart van de incestplegers, niet omgaan met z'n emoties. Hij was onmachtig om seksueel en emotioneel anderen te bereiken. Hij zocht op zijn manier troost bij z'n dochter. Ik zei dat misbruiken van je dochter geen manier is om troost te zoeken. Dat het geen manier is om met je dochter naar bed te gaan. In een poging zijn geweten in slaap te susen hanteerde hij een kronkelredenering. Hij had zich zelf wijs gemaakt dat zijn dochter het fijn vond, dat zij het eigenlijk graag wilde.”

„Als je zulke vaders misbruik van macht verwijt, kijken ze of ze het niet begrijpen. Dat is ook vaak het geval. Ze overschreeuwen hun angst en onmacht, minachten vrouwen, maken vrouwen tot voorwerpen, misbruiken ze. Geen dochter meer, maar een lijf dat naar willekeur kan worden gebruikt”.

Chaotisch gezin

Volgens Frits Bruinsma komen incestplegers uit twee soorten gezinnen. Het chaotische gezin waarin iedereen zijn gang gaat, waarin dochters geen dochters

Onmacht ander te bereiken ligt ten grondslag aan incest

(Van een onzer verslaggevers)
UTRECHT — Epe is geen incident, geen uitzondering. Incest is een maatschappelijk verschijnsel dat steeds vaker naar buiten zal komen. Dat zegt Frits Bruinsma, 25 jaar seksuoloog bij de Rutgers Stichting in Utrecht. Als psychotherapeut heeft Bruinsma Incestgezinnen behandeld. Steeds weer bleek dat onmacht om anderen seksueel

en emotioneel te bereiken aan de incest ten grondslag lag. In incestgezinnen is geen vrijheid, heeft niemand een eigen identiteit. Er is geen plaats voor emoties en voor woorden. In de sfeer van macht en onmacht worden vrouwen voorwerpen. Meisjes en jongens worden lijven die naar willekeur worden gebruikt.

OP PAGINA 9:
'Geen dochter, maar een lijf'

UN 18/6, v.p.

zijn maar voorwerpen. Iedereen gaat met iedereen naar bed, familieleden, vrienden, kennissen.

Geweld is gewoon, niet alleen seksueel geweld. Vader, moeder en kinderen hebben vanuit het gezin gezien geen rol. Er is eigenlijk geen sprake van een gezin.

Het meest onzichtbaar voor de buitenwereld is incest in de zogeheten 'kluwengezinnen'. Volgens Bruinsma lijkt het allemaal leuk en gezellig. Een keurig huis, beleefde en vriendelijke mensen, ogenschijnlijk een modelgezin. „Hypernormaal naar buiten, niet volgens eigen individuele

normen maar zoals de dominee en de buurt het graag zien. Een gezin waar je geen last van hebt. De kluwen lijken warm en mooi. Maar je kunt er geen mooie trui van breien, want binnenin broeit het, is het rot en lelijk. Geen warmte, geen kleur. Geen vrijheid, geen individuen. Daar

geldt de groepsdwang”.

Het naar buiten ophouden van de schijn lukt niet altijd. Daarom verhuizen zulke gezinnen betrekkelijk vaak, zoals ook met het incestgezin in Epe het geval was.

„Al is het ook zo dat de omgeving van het Epese gezin meedeed aan het bedekken. Zelfs toen in het dagboek van een van de misbruikte meisjes kon worden gelezen dat een aantal baby's moest zijn vermoord, werd er niet verder gevraagd. Men wist dat er veel meer aan de hand was, maar men liet het er bij, iedereen hield z'n mond. Is de vraag of ze wel eens zwanger was eigenlijk ooit aan het misbruikte meisje gesteld?”

Communegroep

In de jaren zeventig, toen er vrij algemeen werd aangenomen dat alles moest kunnen, is er volgens Bruinsma toch wat lichtvaardig over pedofilie en incest gedacht. Er was zelfs een communegroep in Rotterdam waar moeders het met hun zoontjes deden. Zo van: kijk Jantje, zo doen vader en moeder het, wil jij het ook even proberen? Jos Frenken van het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek (NISSO) had gezegd dat het geen schade kon opleveren. Bruinsma: „In die tijd was er een steekje aan je los

als je monogaam was, was je beperkt als je niet aan partnerruil of groepsseks deed. En werd de commune de samenlevingsvorm van de toekomst gevonden. Bevoegen en enthousiast waren we in de weer voor de vrijmaking van de seksualiteit, maar achteraf gezien weinig professioneel”.

Tegenwoordig komt de strijd tegen het misbruik van seksualiteit meer en meer centraal te staan. En het bevorderen van de vrijheid van de seksuele beleving. Bruinsma: „Meisjes zijn daar verder in dan jongens. Ze zijn vrijder dan jongens. Directer en intiemer. Het is de verdienste van de vrouwenbeweging dat meisjes hun eigen seks mogen hebben, dat het geaccepteerd is. Los van wat jongens willen. Jongens zouden seksualiteit toch meer als intimiteit moeten zien. Niet zo achter hun erectie aan moeten lopen. Niet altijd maar denken dat ze dan moeten. En als het niet kan zich meteen slachtoffer voelen”.

Foto Felix Janssens 00 10-6-92

Experiment met behandeling van incestdaders

DEN BOSCH — In de arrondissementen Breda en Den Bosch kunnen incestplegers kiezen tussen het uitzitten van de hen opgelegde straf en het ondergaan van een therapeutische behandeling. Sinds kort experimenteren justitie, Riaggs en reclassering hiermee. Momenteel ondergaan vijf incestplegers een behandeling.

Dat zei psychotherapeut T. Oortwijn, medewerker van RIAGG Midden-Brabant in Tilburg, gisteren tijdens de presentatie van het rapport 'Het spoor Bijster' van drs. W. Zeldenrust.

Zoals deze krant zaterdag al berichtte, blijkt uit het rapport dat de hulpverlening aan slachtoffers van incest niet of heel moeizaam op gang komt. De onderzoekster concludeerde onder meer dat hulp aan incestplegers in Brabant moeilijk van de grond komt.

Korrelatie gebeld over seksueel geweld

ANP

VK 24-6

DEN HAAG

De stichting Korrelatie is vorig jaar vooral gebeld door slachtoffers van seksueel geweld. Van de elfduizend telefoontjes die bij de hulp- en advieslijn binnenkwamen, ging 12 procent over seksueel misbruik, incest en vrouwenmishandeling. Dat blijkt uit het woensdag gepubliceer-

de jaarverslag over 1992.

Het 06-nummer voor kindermishandeling werd bijna vierduizend keer gebeld. Ook die gesprekken gingen vaak over seksueel geweld. Opvallend is volgens Korrelatie dat steeds vaker jongens na seksueel misbruik hulp zoeken.

Volgens Korrelatie blijkt de telefoon een uitstekend medium om over dit taboe-onderwerp te praten.

'Seks is in sommige gezinnen totaal onbespreekbaar'

School moet kinderen informeren over incest

UTRECHT — Kinderen moeten leren dat incest, seksueel misbruik van kinderen door familieleden, bestaat. Eerlijke informatie is de enige manier om kinderen weerbaar te maken. Door ze te vertellen wat normale seks is en wat abnormale, kan misbruik van kinderen misschien worden teruggedrongen.

Dat zegt onderzoeker Peter Huijbregts van de Utrechtse kinder- en zedenpolitie. Hij vindt dat kinderen in ieder geval op school moeten leren wat seks is en wat seksueel geweld. Want in veel gezinnen wordt daar nooit over gesproken. „Je zou niet geloven in hoe veel gezinnen seks nog steeds onbespreekbaar is. Het komt echt nog voor dat meisjes ongesteld worden en zich dood schrikken, omdat niemand ze heeft voorbereid”, zegt Huijbregts.

Volgens hem hebben veel ouders het er moeilijk mee als hun kinderen op school over incest horen. In streng-christelijke kringen bestaat vanuit de geloofsovertuiging helemaal veel weerstand tegen het onderwerp seks in de les. „Op een studiedag hoorde ik eens een deskundige van christelijke huize tekeer gaan tegen seksuele voorlichting op school. Ik geloofde mijn oren niet, dacht dat ik dertig jaar terug was in de tijd. Volgens haar moest het praten over dit onderwerp aan de ouders worden overgelaten. Maar bij incest zijn de ouders juist vaak de daders”.

Dat was ook zo bij een incestzaak in Epe, die sinds kort weer in het nieuws is. Twee zusjes (nu 25 en 26 jaar) zijn vanaf toen ze nog klein waren, jarenlang gedwongen tot seks. Met hun vader, hun moeder en met veel andere mannen. De ouders zijn daarvoor gestraft, maar de meisjes zijn op nieuw naar de politie gegaan. Ze hadden nog niet alles verteld. Nu

Incest kan leiden tot mens met vele persoonlijkheden

blijkt dat ze door de verkrachtingen allebei meerdere keren zwanger zijn geweest. De daders hebben bij de meisjes abortussen opgewekt, zodat de baby's vroegtijdig dood ter wereld kwamen. Soms werden de baby's direct na de geboorte vermoord.

"Ik sta nergens meer versteld van", zegt Huijbregts over de zaak in Epe. "Ik werk achtien jaar bij de kinder- en zedenpolitie en helaas kom je dit soort gevallen vaker tegen. Abortussen, vaders die een kind hebben bij hun eigen dochter, broers bij hun zus en grootvaders bij hun kleindochter. Het komt allemaal voor."

Toch is de zaak in Epe een buitensporig geval, zegt directeur B. Samsom van de landelijke stichting van de Bureau's Vertrouwensartsen. "Ik heb al veel af-schuwelijke verhalen gehoord over wat kinderen kan overkomen, maar dit nog nooit. Ik vind het schokkend." Samsom vindt het net als onderzoeker Huijbregts heel belangrijk dat kinderen weten dat incest voorkomt, en niet weinig ook. De vertrouwensartsen in Nederland krijgen per jaar tegen de tweeduizend meldingen van seksueel misbruik. Meestal gaat het dan om incest.

Het komt in alle rangen en standen voor. Toch is er een bepaald soort gezin waar het risico van incest groter is. Dat is uit onderzoek gebleken. Het is ook de ervaring van Huijbregts: "Het zijn vaak gezinnen waar de vader de baas is en waar de moeder en de kinderen niets te vertellen hebben." Wat natuurlijk niet wil zeggen dat in alle gezinnen waar de verhoudingen zo zijn, incest wordt gepleegd. De dader is in de eerste plaats seksueel niet normaal, anders zou hij zoiets niet doen.

Incestplegers die bij de politie worden aangegeven - in de stad Utrecht gebeurt dat zo'n dertig keer per jaar - proberen meestal zichzelf alsnog vrij te pleiten. "Ze doen zielig en geven vaak het kind de schuld. Wij zeggen dan: dat is een typische incestdader", zegt Huijbregts.

Jonge kinderen die het slachtoffer zijn van incest houden meestal hun mond. Uit schaamte en trouw aan de dader, die een naaste familielid is. Oudere kinderen, die het huis al uit zijn, voelen vaak wel een intense woede tegen degene die hen misbruikt heeft.

Tien jaar geleden had ze er ook nog nooit van gehoord. Nu is ze erop gepromoveerd. 'Meervoudige persoonlijkheidsstoornis' (MPS) doet zich voor bij mensen die zijn blootgesteld aan extreem traumatische ervaringen, zoals incest. Volgens psychologe Suzette Boon is een betrouwbare diagnose van MPS. MPS moet nu de bereidheid hebben om te zeggen dat we met zijn allen de afgelopen tientallen jaren iets hebben gemist. Dat is geen schande.

Van onze verslaggeverster Suzanne Baart AMSTERDAM

"Een klein meisje dat door haar vader wordt verkracht, kan fysiek niet weglopen, maar mentaal wel. Slachtoffers beschrijven vaak hoe ze buiten hun lichaam traden en het misbruik zagen gebeuren. Een stap verder is het fantaseren dat het om iemand anders gaat, en als het te erg wordt kun je je ook omdraaien en niet meer zien en weten wat er gebeurt."

'Extrem traumatische ervaringen, zoals langdurig seksueel misbruik dat begint op heel jonge leeftijd, kunnen leiden tot het optreden van meerdere persoonlijkheden in één persoon. Psychologe Suzette Boon werkt al enige jaren als therapeute met MPS-patiënten. MPS staat voor meervoudige persoonlijkheidsstoornis. Boon promoveerde op een studie naar criteria voor een betrouwbare diagnose van MPS. MPS is in de psychiatrie nog omstreven. Het is oud, want honderd jaar geleden door de Franse psychiater Pierre Janet al duidelijk omschreven, maar ook weer nieuw.

In het begin van de eeuw verdrongen nieuwe theoretische modellen de bestaande modellen. De belangstelling is sinds enkele jaren echter weer terug. En vooral in de Verenigde Staten wordt veel onderzoek gedaan.

MPS is de uiterste overlevingsstrategie bij mensen die zijn blootgesteld aan extreem traumatische ervaringen, zoals incest. 'Vooral als de dader ook de verzorger is en het misbruik begint vóór het vijfde jaar, is de pijn zo groot dat het slachtoffer vlucht. De laatste jaren is daar het ritueel misbruik bijgekomen', zegt psychologe Boon.

Gemiddeld kunnen zich veertien tot zestien persoonlijkheden afsplit-

sen, allemaal met hun eigen wereld en eigen informatie die alleen bekend is aan dat ene deel. Zo zijn er volwassenen en kinderen, elk met hun eigen verstandelijke ontwikkelings, verschillende namen en zelfs een ander handschrift. 'Bij een goede diagnose vallen simultanen door de mand. De deelpersonen vertonen zo'n specifiek gedrag - consistent tot in kleinste details - dat dat niet met simuleren kan worden volgehouden', zegt Boon.

MPS-patiënten hebben vaak klachten die ook tot een andere diagnose kunnen leiden. Boon: 'Ze zijn vaak suïcidaal of verwonden zichzelf, hebben last van nachtmerries, lijden aan geheugenverlies en eetproblemen, zoals anorexia. De gedachte daarachter is: als ik niet eet, groei ik niet en word ik geen vrouw, en dan willen mannen me niet. Vaak zijn er problemen met het vasthouden van relaties. Een bevalling kan voelen als een langdurige verkrachting.'

MPS-patiënten zijn meestal vrouwen. Dat wil niet zeggen dat jongens geen slachtoffer worden van seksueel misbruik, of dat zij niet kunnen lijden aan MPS. Maar er is weinig over bekend. 'Bij mannen tot zestien persoonlijkheden afsplit-

wordt er niet zo gauw aan gedacht. Vrouwen richten hun agressie vooral op zichzelf; mannen op anderen. Je vindt hen dan ook vaker in het criminele circuit en vrouwen vaker in de hulpverleningscircuit.'

MPS wordt vaak niet of heel laat herkend, constateert Boon. 'De meeste MPS-patiënten doen alles om het te verbergen. Als het beeld duidelijk wordt, is dat vaak het gevolg van een gebeurtenis die de patiënt en kost veel geld.'

Bij seksueel misbruik in de vroegste kinderjaren is het stellen van een juiste diagnose in die periode moeilijk. 'Jonge kinderen - en dat geldt ook voor volwassen MPS-patiënten - zijn gemakkelijk te hypnotiseren. Binnen de psychiatrie noemen sommigen de verhalen dan ook fantasie. De persoonlijkheden, ook wel anders genoemd, zouden dan door patiënt en therapeut samen worden gemaakt.'

MPS kan heel complex zijn. Soms gaat het misbruik nog door, al moet het wel zijn gestopt wij er met behandeling kunnen worden begonnen. Behandeling van MPS-patiënten is afhankelijk van persoon

lijkheidstoornis' betrouwbaar vast te stellen. 'We moeten nu de bereidheid hebben om te zeggen dat we met zijn allen de afgelopen tientallen jaren iets hebben gemist. Dat is geen schande. Tien jaar geleden had ik er ook nog nooit van gehoord.'

Volgens Boon is het nu mogelijk de diagnose 'meervoudige persoonlijkheidsstoornis' betrouwbaar vast te stellen. 'We moeten nu de bereidheid hebben om te zeggen dat we met zijn allen de afgelopen tientallen jaren iets hebben gemist. Dat is geen schande. Tien jaar geleden had ik er ook nog nooit van gehoord.'

blijkt dat haar vader en broer haar hebben verkracht. Soms werd daarbij gedreigd met een hond.

Maar meestal wordt MPS onder controle gehouden door een deel van de persoon. In het algemeen is er niet vaak sprake van dramatische wisselingen in gedrag. Soms klaagt de omgeving over stemmingswisselingen. 'Patiënten zijn vaak al twee of drie keer opgenomen geweest zonder dat MPS wordt vastgesteld en zonder dat de adequate behandeling wordt gegeven. Dat betekent veel leed voor de patiënt en kost veel geld.'

Bij seksueel misbruik in de vroegste kinderjaren is het stellen van een juiste diagnose in die periode moeilijk. 'Jonge kinderen - en dat geldt ook voor volwassen MPS-patiënten - zijn gemakkelijk te hypnotiseren. Binnen de psychiatrie noemen sommigen de verhalen dan ook fantasie. De persoonlijkheden, ook wel anders genoemd, zouden dan door patiënt en therapeut samen worden gemaakt.'

MPS kan heel complex zijn. Soms gaat het misbruik nog door, al moet het wel zijn gestopt wij er met behandeling kunnen worden begonnen. Behandeling van MPS-patiënten is afhankelijk van persoon

en leeftijd, en kost vaak jaren. Psychotherapie komt daarvoor in aanmerking, maar soms kan er niet méér worden gegeven dan begrip en ondersteuning. Als er wordt behandeld, moeten alle persoonlijkheden worden behandeld. 'Soms wil een deel wel, en een ander deel niet.'

Datzelfde kan zich voordoen als er aangifte wordt gedaan bij de politie. Een deel van de persoon doet aangifte, maar een ander deel komt de aangifte weer intrekken, omdat 'het is verzonnen'. Boon: 'Het systeem is hiërarchisch gestructureerd. Er zijn delen die doorgaan met leven, er zijn delen die de woede bewaren, en er zijn stemmen die zeggen dat je niks waard bent of jezelf moet verwonden. Er kan een identificatie zijn met de dader, want die kun je beter te vriend houden. Bij behandeling moet je een prioriteitenlijst aanleggen: wie behandelt je het eerst.'

Volgens Boon is het nu mogelijk de diagnose 'meervoudige persoonlijkheidsstoornis' betrouwbaar vast te stellen. 'We moeten nu de bereidheid hebben om te zeggen dat we met zijn allen de afgelopen tientallen jaren iets hebben gemist. Dat is geen schande. Tien jaar geleden had ik er ook nog nooit van gehoord.'

Niet alle incestslachtoffers zijn zielig of erg gestoord

Dit kan te goeder trouw zijn, maar die informatie kan ook verkeerd gebruikt worden, en het zou kunnen betekenen dat een incestslachtoffer al bij voorbaat uitgesloten wordt van het arbeidsproces.

Hetzelfde geldt voor de door de media gevoede stelling dat slachtoffers van kindermishandeling (waaronder incest) laten hun eigen kinderen mishandelen en misbruiken. Dit gaat in een aantal gevallen op, maar lang niet in alle gevallen.

Het gebeurt vaak dat je na jaren zwijgen op een punt komt (meestal tijdens of na psychotherapie) dat je open en eerlijk over het verleden kunt en wilt zijn. Maar door deze eenzijdige berichtgeving pas je daar wel voor op.

(Naam en adres bij de redactie bekend)

Dat dit in de meeste gevallen niet zo is, blijkt uit het feit dat de meeste incestslachtoffers functioneren in gezin en maatschappij, ondanks hun psychische en sociale problemen.

Zij kunnen dat doordat zij in het verleden hebben weten te overleven. Als je dat hebt gekund, behoort je tot de heel sterken. Dit heeft 'n positieve invloed op iemands persoonlijkheid en kan op vele fronten een uitwerking hebben.

Voor een incestslachtoffer schuilt er gevaar in eenzijdige berichtgeving, waardoor zij wederom slachtoffer wordt.

De reden waarom ik deze andere kant wil belichten is het volgende. Laatst is mij ter ore gekomen dat men bij een niet bij name te noemen instelling het idee had opgevat om bij vrouwelijke sollicitanten rechtstreeks naar een mogelijk incestverleden te informeren.

Aanvankelijk dacht ik: Daar gaan we weer! Incest was al een tijdje niet zo actueel meer, maar de laatste week verscheint weer het ene artikel na het andere.

In deze artikelen wordt alleen melding gemaakt van de ernstig tot zeer ernstige gestoorde persoonlijkheidsontwikkeling als gevolg van incest.

Voor alle duidelijkheid, ik wil niets van deze problemen ontcrachten of onderschatten, ik heb namelijk zelf met deze problemen geworsteld en met sommige worstel ik nog.

Maar dat iemand met een incestverleden daardoor juist ook positieve karaktereigenschappen heeft kunnen ontwikkelen wordt kennelijk niet belangrijk genoeg gevonden om over te schrijven. Daardoor krijgt de leek het idee dat een incestslachtoffer per definitie een psychiatisch gestoord iemand is, of een crimineel.

GUILTY

Injudicious pronouncements which harm our children

RECORDING Judge Ian Starforth Hill's comments whilst passing sentence on a sexual abuser, that the eight-year-old victim was "no angel" herself. How long must we, in this country, tolerate a judiciary with no expert knowledge of the matters over which they are presiding?

Our judiciary have a long record of passing inappropriate and unnecessary comment whilst sentencing sexual offenders. Judge Ian Starforth Hill, in fact, passed sentence on an innocent child victim of a hideous crime. Sexual abuse of a child by an adult is always the responsibility of the adult who perpetrates this crime. I call for all judiciary to receive education in the causes and effects, often long term, of sexual offences and I call for Judge Ian Starforth Hill to retract his words.

J. Hitcholson-Heathcote, 31 New Street, St. David's, Dyfed.

'She is in the truest sense asking for it'

HIS HONOUR BERTRAND RICHARDS

JUDGE Richards made his infamous remark in 1982, at Ipswich Crown Court, as he was fining a company director £2,000 for raping a 17-year-old girl to whom he had given a lift in his Jaguar.

This followed his comment that it was "the height of imprudence for any girl to hitch-hike at night". He added that she had been guilty of "a great deal of contributory negligence". She was afterwards said to have had a nervous breakdown and cancelled her wedding. He was widely condemned for not taking rape seriously enough. At the time, 200 Ipswich women signed a petition expressing lack of confidence in him.

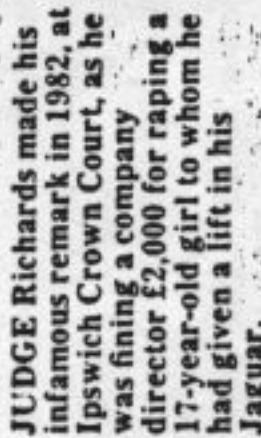
Bertrand Richards, now 80, retired in 1988, two days before his 75th birthday. He once said: "It is a horrifying job to sit in judgment of your fellow man", but when he did he

could be brusque and callous-sounding. On the attempted suicide of a 26-year-old epileptic who was before him for forgery and burglary, he said: "I wish these people would show more efficiency... How much trouble they would save."

Bertrand Richards, who loves motorbikes and cars, lives at Melton Hall, near Woodbridge, Suffolk. He and his wife Jane have two sons and two daughters. He was educated at Lancing College and Corpus Christi, Oxford.

'Give this girl a chance of a good holiday to get over her trauma'

JUDGE JOHN PROSSER

THE schoolgirl, a virgin, was attacked by a 15-year-old boy as she was walking home from the school they both attended in Cwmbran. Although Judge Prosser called the rape a "filthy attack", he said the boy came from a "good and honest family" and sending him to prison might teach him more bad habits.

There was a public outcry when the judge suggested the rapist pay his victim £300 compensation, for a holiday. Jill Radford, of Rights of Women, said the case showed "the judge needs some training so he does not make the same mistake again".

At the Appeal Court, Lord Taylor, Lord Chief Justice, criticised Judge Prosser's remarks as "infectious to say the least", but that did not

mean that Judge Prosser had trivialised the case. However, Lord Taylor described a non-custodial sentence as completely untenable and the boy is now to receive two years' detention.

Judge John Prosser, 60, has been a circuit judge since 1988 but did not achieve notoriety until the Welsh rape case. He was educated at Pontypridd Grammar School and King's College, London.

After a brief career in the RAF he was called to the Bar in 1956. He lives in Cardiff with his wife, Mary. They have two daughters. Watching cricket is his main recreation.

'The trauma suffered by the girl was not so great'

SIR JOHN LEONARD

IN February 1987 Mr Justice Leonard sentenced two rapists to five and three years after the Ealing rape case.

Martin McCall and Christopher Byrne — both drugged and drunk — broke into a vicarage, clubbing the vicar and another man with a cricket bat and raping the vicar's daughter, a virgin, at knife-point. The judge told the men, both 22: "I cannot possibly pass a sentence which adequately reflects the horror the public undoubtedly feels because you would be in prison for a disproportionate period for a 22-year-old man."

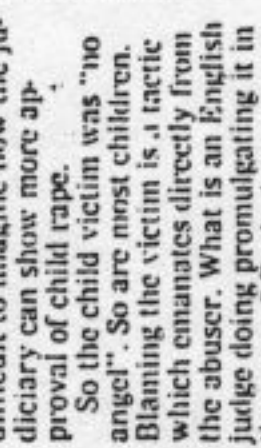
The men received additional five year sentences for aggravated burglary, leading women's rights organisations to say that property was

considered more important than a woman's body. Sir John Leonard, 67, was known as a tough but humane judge. Born in Poole, Dorset, and educated at Dean Close School, Cheltenham, and Brasenose College, Oxford. Married, with a daughter and a son. Made his name as prosecutor in the Kray case. Became a High Court judge in 1981. Was once criticised for putting an ex-policeman on probation for robbery.

Churns say his mistake in the Ealing case, was one of presentation: if he had sentenced the men to 10 years for rape and a concurrent five for burglary, there would have been no fuss.

'She was not entirely an angel herself'

JUDGE IAN STARFORTH HILL

Judge Starforth Hill's remarks were made as he freed the attacker of an eight-year-old girl this week, though he added that the girl's previous sexual encounters were no excuse.

Karl Gambrell, now 21, was ordered to undergo treatment for his sexual problems and to pay £100 costs. In 1978 Judge Starforth Hill suggested that unemployed men who spend their money on drink should have their ears cut off. In January, he was accused of leniency in not proceeding with eight charges against a man of 62 accused of molesting five children. At Winchester Crown Court this year he gave a 10-year-old man two years' probation after he had sex with a 13-year-old girl. She was highly sexually experienced, the judge said.

The thrice-married 71-year-old judge has three children. An amateur thespian, he once played a pantomime dame.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

Victim was a prostitute, but should that have made any difference?

Judge John Lee may have thought he was being amusing when he told a burglar, who pleaded that he was trying to escape his emotional problems: "Even after 37 years they (women) give you problems from time to time... if a woman upsets you that's all right. It's part of their function in life." If so, he hit the wrong note.

The catalogue of judicial gaffes is, in all fairness, not long considering the number of cases that come before their honours, but it is, or should be, embarrassing. Since 1980 there have been perhaps 15 staggeringly crass statements from the bench, or examples of skewed thinking, or plain silliness, which have given the judiciary a bad name and allowed judges to crumble into their ancient stereotypes. Judge Ian Starforth Hill is simply the latest.

So long as the process of recruiting younger, broader-thinking judges proceeds as its present leisurely pace, he will not be the last.

MORE than two-thirds of the higher judiciary were educated at public school and Oxbridge. They come from middle-class backgrounds and enjoy a professional exclusivity more pronounced than that of any other body. A more unrepresentative body, outside the House of Commons, could not be imagined. Five women High Court judges (plus Lady Butler-Sloss in the Appeal Court), two Asian judges. They are recruited almost clandestinely. Despite calls (much of the pressure from the Labour Party) for judicial appointments commissions, the Lord Chief Justice of England and Wales, Peter Taylor, regarded as the first "modern" LCJ (he is 60) has set his face against it.

He asserts that the picture of a judiciary which does not understand the young, the poor and the inarticulate is false, its negative aspects exaggerated by the media who quote the same old awful

rapist to be congratulated with the words (Judge Arthur Myerson's): "You showed concern and consideration by wearing a contraceptive." His

comment that it was "the height of imprudence for any girl to hitch-hike at night". He added that she had been guilty of "a great deal of contributory negligence". She was afterwards said to have had a nervous breakdown and cancelled her wedding. He was widely condemned for not taking rape seriously enough. At the time, 200 Ipswich women signed a petition expressing lack of confidence in him.

Bertrand Richards, now 80, retired in 1988, two days before his 75th birthday. He once said: "It is a horrifying job to sit in judgment of your fellow man", but when he did he

could be brusque and callous-sounding. On the attempted suicide of a 26-year-old epileptic who was before him for forgery and burglary, he said: "I wish these people would show more efficiency... How much trouble they would save."

Bertrand Richards, who loves motorbikes and cars, lives at Melton Hall, near Woodbridge, Suffolk. He and his wife Jane have two sons and two daughters. He was educated at Lancing College and Corpus Christi, Oxford.

mean that Judge Prosser had trivialised the case. However, Lord Taylor described a non-custodial sentence as completely untenable and the boy is now to receive two years' detention.

Judge John Prosser, 60, has been a circuit judge since 1988 but did not achieve notoriety until the Welsh rape case. He was educated at Pontypridd Grammar School and King's College, London.

After a brief career in the RAF he was called to the Bar in 1956. He lives in Cardiff with his wife, Mary. They have two daughters. Watching cricket is his main recreation.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

cases whenever a new piece of folly crops up. It is true that the post-war types now being appointed are not nearly so open to criticism. They lead more "normal" lives and have a more flexible social sense. It is helpful, too, that a judge who tries crime, civil actions and family matters must attend refresher seminars. But the Judicial Studies Board, set up to train and advise judges, and to avoid disparities in sentencing, is controlled by judges. No wonder the stereotypical judicial dinosaur is slouching towards extinction.

TIM 09.06.93

Judge under fire for freeing sex attacker of 8-year-old girl

By RICHARD DUCE

A JUDGE was last night strongly criticised for his decision to free the sex attacker of an eight-year-old girl after ruling that she was "no angel".

The child's mother condemned the comments of Judge Ian Starforth Hill QC and said she hoped to force an appeal against the sentence of two years' probation on Karl Gambrill, 21. Outside Winchester Crown Court yesterday she said: "How can you say that a man was led on by an eight-year-old girl? You get more for a motoring offence nowadays than you do for abusing a child."

The judge said he was

satisfied that although the girl was only eight at the time of the attack, she was sexually experienced. But the mother later said her daughter's sexual experience amounted to being caught playing "doctors and nurses" with other children.

The judge told Gambrill, who was babysitting for the girl at the time of the attack: "The law in this country protects little girls because they do not know right from wrong and if invited to commit a sexual offence they would go along with it because they thought it was right."

"Little girls are not there for you to indulge your sexual

activities. However, I have been provided with information which leads me to think she was not entirely an angel herself."

Last night a legal expert on sex crimes, Dr Susan Edwards, said: "This is absolutely outrageous. It is way out of line with judicial opinion and public opinion. The case is of a total abuse of trust and exploitation of a minor."

The judge is no stranger to controversy. He suggested in 1978 that men who squander their social security money on drink should have their ears cut off to make them realise the money was for family benefit.

Gambrill, of Southampton, admitted a charge of attempted unlawful intercourse with the girl when he was 18. He was also ordered to undergo treatment for his sexual problems and to pay £100 costs.

Janice Brennan, for the defence, told the court he was an immature man and the girl, according to a social services file, had been found by her mother involved in sexual activity in a shed.

The prosecution had told how in 1990 Gambrill climbed into the girl's bed and tried to have sex with her. The offence only came to light when in August last year when the girl was playing with other children and told a friend's mother.

The judge told Gambrill: "You were only 18 at the time, as opposed to being a man, which enables me to pass a lenient sentence." He said he took into account Gambrill's guilty plea, which meant the girl did not have to give evidence.

The mother and police later insisted the so-called "sex gang" incident was no more than a children's game of doctors and nurses.

A spokesman for the Crown Prosecution Service said it did not expect an appeal against lenient sentencing in the case to succeed. The attorney-general can only consider reviewing an indictable offence and Gambrill had faced only an "either way" charge, which could be heard by a Crown Court or magistrates.

Judge under fire for freeing child sex man

By RICHARD DUCE

JUDGE Ian Starforth Hill QC, 71, was last night at the centre of a controversy over freeing a man who tried to have sex with an eight-year-old girl while he was babysitting.

The judge said he was letting Karl Gambrill, 21, go free because he believed the girl was no angel. Last night the girl's mother said the judge had implied that her daughter led Gambrill on.

Outside Winchester Crown Court she said: "How can you say that a man was led on by an eight-year-old girl? You get more for a motoring offence

nowadays than you do for abusing a child."

Gambrill was placed on probation for two years after admitting attempted unlawful intercourse. Judge Starforth Hill told him: "Little girls are not there for you to indulge your sexual activities. However, I have been provided with information which leads me to think she was not entirely an angel herself."

Dr Susan Edwards, a legal expert on sex crimes, said last night: "This is absolutely outrageous."

Judge criticised, page 3

Engeland in rep en roer na vrijlating van kinderverkrachter

A 10.6

Van onze correspondenten

LONDEN — In Groot-Brittannië is een storm van verontwaardiging opgestoken over het besluit van een rechter een kinderverkrachter vrij te laten omdat diens 8-jarige slachtoffer 'ook niet helemaal een engeltje was'.

Na een golf van protesten heeft de procureur-generaal in Londen, Sir Nicholas Lyall, nu beloofd heeft om de zaak opnieuw te onderzoeken. Hij heeft vier weken de tijd om hoger beroep aan te tekenen tegen het vonnis.

Drie jaar geleden deed de toen 18-jarige kinderoppasser een poging om het meisje, waar hij een avond op zou letten, te verkrachten. De rechter oordeelde dat de verdachte, die zijn daad heeft bekend, 'toen nog geen volwassen man was' en gaf hem een voorwaardelijke gevangenisstraf van twee jaar.

"Kleine meisjes zijn er niet om jouw seksuele behoeften te bevredigen. Maar ik heb in dit geval informatie gekregen die mij de indruk geeft dat zij nu ook niet direct helemaal een engeltje was", aldus rechter Ian Starforth-Hill.

Politici van alle partijen, politieagenten, maatschappelijk werkers en veroordeelde kinderverkrachters hebben geprotesteerd tegen de uitspraak van de rechter. Een kinderverkrachter zei: "Die uitspraak bevestigt al onze fantasieën, namelijk dat het kind ons verleidt, in plaats van omgekeerd."

Maatschappelijk werkers zeggen dat na deze uitspraak andere slachtoffertjes van seksueel misbruik waarschijnlijk geen aangifte meer durven doen omdat zij toch al vaak het gevoel hebben dat het eigenlijk hun eigen schuld is.

Hoogeveense Courant

Blykham loopt men hier 1/2 maand achter

Woensdag 9 juni 1993

Televisie/Radio

Bestuur jongenskoor 'verbiedt' NCRV-documentaire over pedofilie

ALKMAAR - Het bestuur van het Noordhollands Jongenskoor heeft bekendgemaakt dat zij de NCRV verbiedt een documentaire over de vereniging uit te zenden. Het bestuur wenst het koor niet te laten fungeren „als decoratie-element” in een film over pedofilie. De NCRV en haar Amsterdamse productiebedrijf Lagerstee hebben in een reactie laten weten niet op voorhand bereid te zijn aan de sommatie gevolg te geven.

In opdracht van de NCRV en met financiële steun van het Filmfonds heeft de producent een documentaire vervaardigd over de persoonlijke beleving van pedofilie. Daarbij vervult het jongenskoor een rol, omdat het enkele jaren geleden een legaat van ruim twee ton uit de nalatenschap van een pedofiele onderwijzer ontving. Drie pedofiele mannen, die in de documentaire over hun geaardheid vertellen, blijken bovendien regelmatige bezoekers van de concerten van het koor.

Het bestuur wenst, na een werkkopie van 'Het Bach-virus' te hebben gezien, onder geen beding, dat er verband wordt gelegd tussen het koor en pedofilie. Volgens de producent van de film is dat verband van meet af aan duidelijk geweest. Dirigent H. Timmerman zou met deze opzet hebben ingestemd zolang de pedofilie zorgvuldig, integer en zonder schade voor het koor tot uitdrukking zou komen. Volgens producent M. Lagerstee is de be-

leidverklaring van de dirigent en diens bekendheid met de strekking van de documentaire schriftelijk vastgelegd. Het koorbestuur betwist dat.

Eindredacteur documentaires G. van Dongen van de NCRV is van mening dat zijn omroep „in principe afzijdig” blijft in een conflict tussen de producent en de koorvereniging. Wel spreekt de NCRV op basis van de werkkopie over een integere documentaire overeenkomstig het script.

Vandaag doen de drie partijen een laatste poging tot een oplossing te komen. De koorvereniging heeft eerder verklaard zondig de rechter te zullen inschakelen om uitzending van de documentaire te voorkomen.

Bestuur jongenskoor verbiedt documentaire

Utrecht/ANP

Het bestuur van het Noordhollands jongenskoor verbiedt de NCRV een documentaire over het koor uit te zenden. Het bestuur wenst het koor niet te laten fungeren als „decoratie-element” in een film over pedofilie. De NCRV en het productiebedrijf Lagerstee zeggen niet op voorhand bereid te zijn aan de sommatie gevolg te geven.

In opdracht van de NCRV en met financiële steun van het Filmfonds heeft de producent een documentaire vervaardigd over de persoonlijke beleving van pedofilie. Daarbij vervult het jongenskoor een rol, omdat het enkele jaren geleden een legaat van ruim twee ton uit de nalatenschap van een pedofiele onderwijzer ontving. Drie pedofiele mannen, die in de documentaire over hun geaardheid vertellen, blijken bovendien regelmatige bezoekers van de concerten van het koor.

Het bestuur wenst, na een werkkopie van 'Het Bach-virus' te hebben gezien, onder geen beding, dat er verband wordt

gelegd tussen het koor en pedofilie. Volgens de producent van de film is dat verband van meet af aan duidelijk geweest. Dirigent Timmerman zou met deze opzet hebben ingestemd zolang de pedofilie zorgvuldig, integer en zonder schade voor het koor tot uitdrukking zou komen. Volgens producent Lagerstee is de bereidverklaring van de dirigent en diens bekendheid met de strekking van de documentaire schriftelijk vastgelegd. Het koorbestuur betwist dat. NCRV-eindredacteur Van Dongen vindt dat zijn omroep „in principe afzijdig” blijft in een conflict tussen de producent en de koorvereniging. Wel spreekt de NCRV op basis van de werkkopie over een integere documentaire overeenkomstig het script.

Woensdag doen de drie partijen een laatste poging tot een oplossing te komen. De koorvereniging heeft eerder verklaard zondig de rechter te zullen inschakelen om uitzending van de documentaire te voorkomen.

Jongenskoor tegen documentaire NCC

ALKMAAR, 4 JUNI. Het bestuur van het Noordhollands Jongenskoor heeft donderdag bekendgemaakt dat zij de NCRV verbiedt een documentaire over de vereniging uit te zenden. Het bestuur wenst het koor niet te laten fungeren „als decoratie-element” in een film over pedofilie. De NCRV en haar Amsterdamse productiebedrijf Lagerstee hebben in een reactie laten weten niet op voorhand bereid te zijn aan de sommatie gevolg te geven. In opdracht van de NCRV en met financiële steun van het Filmfonds heeft de producent een documentaire vervaardigd over de persoonlijke beleving van pedofilie. Daarbij vervult het jongenskoor een rol, omdat het enkele jaren geleden een legaat van ruim twee ton uit de nalatenschap van een pedofiele onderwijzer ontving. Drie pedofiele mannen, die in de documentaire over hun geaardheid vertellen, blijken bovendien regelmatige bezoekers van de concerten van het koor. Woensdag doen de drie partijen een laatste poging tot een oplossing te komen.

Drie jaar cel voor ontucht met jongens

ZWOLLE, 10 JUNI. De voormalige coördinator van de jeugdinrichting De Dreef in Wapenveld is gisteren veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf. De rechtbank in Zwolle achtte bewezen dat de man tussen 1983 en 1990 twee jongens uit de Dreef heeft misbruikt. De officier van justitie had vier jaar gevangenisstraf geëist. Bij het opleggen van de straf heeft de rechtbank rekening gehouden met de speciale omstandigheden binnen de Dreef, waar justitie pupillen plaatst voor een zeer intensieve behandeling. Er loopt ook een onderzoek naar de gedragingen van de directeur van de Dreef. Hij trad onlangs terug, kort voordat bij Justitie aangiften van ontucht en mishandelingen tegen hem binnenkwamen.

Coördinator krijgt drie jaar voor ontucht met pupillen

ANP
ZWOLLE

Voor het plegen van ontucht met pupillen van de jeugdinrichting de Dreef in Wapenveld is de vijftigjarige K. van 't Z. uit Heerde donderdag veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar. De rechtbank in Zwolle achtte bewezen dat Van 't Z. tussen 1983 en 1990 twee jongens uit de Dreef heeft misbruikt. De officier van justitie had twee weken geleden vier jaar gevangenisstraf geëist.

De Heerdenaar werkte in de Dreef als coördinator. Na zijn aanhouding in februari van dit jaar nam justitie hem in voorlopige hechtenis, waarna de directie van de Dreef hem op staande voet ontsloeg.

Bij het opleggen van de straf heeft de rechtbank rekening gehouden met de speciale omstandigheden binnen de Dreef, waar justitie pu-

pillen plaatst voor een zeer intensieve behandeling.

Anderzijds is rekening gehouden met een rapport van districtspsychiater Dam, die Van 't Z. licht verminderd toerekeningsvatbaar acht.

Rechtbankpresident mr. J. van den Steenhoven-Drion zei bij de motivering van het vonnis dat 'de ontuchtige handelingen over een lange periode en zeer regelmatig hebben plaatsgevonden en bijna steeds ook uit penetratie bestonden.'

Van 't Z. is de eerste van een reeks medewerkers van de Dreef die terecht moeten staan. De anderen worden mishandeling van pupillen verweten.

Verder loopt een onderzoek naar de gedragingen van directeur J. K. van de Dreef. Hij trad ruim twee weken geleden terug, kort voordat er bij justitie aangiften van ontucht en mishandelingen tegen hem waren binnengekomen.

Ex-directeur internaat aangehouden

Door onze correspondent

WAPENVELD, 29 JUNI. De ex-directeur van het justitieel jongens-internaat De Dreef in Wapenveld is aangehouden op verdenking van seksueel misbruik van pupillen van het internaat. Tegen de man zijn zes klachten ingediend door ex-pupillen, zo liet de Zwolse officier van justitie I. Vermeulen vanmorgen weten.

De ex-directeur had begin mei om medische redenen ontslag aangevraagd. Eind mei deden drie ex-pupillen aangifte, waarna Justitie een onderzoek begon tegen de man, dat uitmondde in drie nieuwe aangiften en het voorarrest van de ex-directeur.

Het jongens-internaat is al enige tijd in opspraak, omdat tegen meer medewerkers onderzoeken wegens vermeende mishandelingen van en ontucht met de pupillen lopen. Onlangs werd een van de oud-medewerkers schuldig bevonden.

Het bestuur van de dr. W.L. Slotstichting, waar De Dreef onder valt, heeft met het ministerie van justitie een interim-manager aangesteld. Hij krijgt acht maanden de tijd om de instelling door te lichten en een plan van aanpak te maken dat de toekomst van De Dreef moet veilig stellen.

Volgens voorzitter P.A. Steffen van de Slotstichting is het de bedoeling dat De Dreef in zijn hui-

Directeur De Dreef opgepakt wegens sex met pupillen

Van onze verslaggever V.K. 29.6

ARNHEM

De directeur van De Dreef in Wapenveld is aangehouden op verdenking van seksueel misbruik van pupillen van dit jongens-internaat. Tegen de inmiddels geschorste directeur zijn volgens de Zwolse officier van justitie I. Vermeulen zes aanklachten ingediend.

In mei is een vijftigjarige medewerker van De Dreef tot drie jaar veroordeeld voor hetzelfde misdrijf. Hij onderhield jarenlang seksuele relaties met meerdere jongens.

Voor de rechtbank verklaarde de mandaat op De Dreef werd gesproken over 'de klap en het kockie', een therapeutische aanpak waarbij de grenzen van wat wel en niet mocht, zouden zijn vervaagd. De man moet zich binnenkort met zes andere medewerkers voor de rechter ook verantwoorden voor mishandeling.

dige vorm blijft bestaan. De gebeurtenissen van de afgelopen tijd zijn „een schok” voor het bestuur geweest, stelt Steffen. „Maar we gaan er vanuit dat de hulpverlening van De Dreef nog steeds maatschappelijk relevant is en we blijven de filosofie van de behandeling onderschrijven.” De Dreef wil een open instelling blijven, waar jongens die met Justitie in aanraking zijn geweest worden voorbereid op terugkeer in de maatschappij.

Door alle publiciteit kampt de instelling met onderbezetting. Kinderrechters verwijzen minder door naar De Dreef. Er zitten 40 jongens in het internaat, terwijl er plaats is voor 50.

Vier jaar en tbs voor doodmartelen

TEL Peter Hoytink

29/6 AMSTERDAM, dinsdag
Het gerechtshof in Amsterdam heeft gisteren een Alkmaars echtpaar veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en dwangverpleging wegens het „doodmartelen” van hun (stief-)zoon.

Volgens het gerechtshof past alleen die kwalificatie op de mishandeling waardoor tienjarige Peter Hoytink in de nacht van 3 op 4 augustus 1992 overleed. Zijn stiefvader, de 41-jarige H.B., en zijn moeder, de 40-jarige A.R., uit Alkmaar konden het niet verkroppen dat het slachtoffer alsmear in zijn broek plaste. De straf die de jongen daarvoor kreeg werd steeds verder op de spits gedreven. Hij moest dagen en nachtenlang in een hoek staan. Toen dat niet hielp, werd hij vastgebonden, geschopt en geslagen. Tenslotte stikte de jongen.

'Doodmartelen' ^{NVHN} jongen: celstraf ^{29/6}

AMSTERDAM — Het gerechtshof in Amsterdam heeft gisteren een Alkmaars echtpaar veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en dwangverpleging wegens het 'doodmartelen' van hun (stief-)zoon. Volgens het gerechtshof past alleen die kwalificatie op de mishandeling waardoor tienjarige Peter Hoytink in de nacht van 3 op 4 augustus 1992 overleed. Zijn stiefvader, de 41-jarige H.B., en zijn moeder, de 40-jarige A.R., uit Alkmaar konden het niet verkroppen dat het slachtoffer alsmear in zijn broek plaste. De straf die de jongen daarvoor kreeg werd steeds verder op de spits gedreven. Hij moest dagen en nachtenlang in een hoek staan. Toen dat niet hielp, werd hij vastgebonden, geschopt en geslagen. Tenslotte stikte de jongen.

Hof: 4 jaar en tbs ^{NRC} voor 'doodmartelen'

AMSTERDAM, 29 JUNI. Het gerechtshof in Amsterdam heeft gisteren een Alkmaars echtpaar veroordeeld tot vier jaar gevangenis en tbs wegens het „doodmartelen” van hun (stief-)zoon. Volgens het hof past alleen die kwalificatie op de mishandeling waardoor een 10-jarig jongetje in de nacht van 3 op 4 augustus 1992 overleed. Zijn stiefvader en zijn moeder konden het niet verkroppen dat het kind nog steeds in zijn broek plaste. Hij moest daarom dagen en nachtenlang in een hoek staan. Toen dat niet hielp, werd hij vastgebonden, geschopt en geslagen. Tenslotte stikte de jongen.

Eis celstraf tegen Assenaar

Mishandeling en verkrachting binnen gezin voor de rechter

Van onze justitiemedewerkster

ASSEN — "Ik heb me niet altijd als een beest gedragen. Er waren ook wel perioden dat ik een goed huisvader was. Als ik sloeg, dan deed ik dat met mijn handen. Nooit met een bamboestok of een riem." De 40-jarige W.C.G. uit Assen gaf wel toe dat hij zijn vrouw en zijn drie dochters, ook toen die nog baby's waren, mishandelt heeft. Ook erkende hij gisteren bij de rechtbank in Assen dat hij zijn vrouw enkele malen heeft verkracht en eenmaal ontucht met zijn dochter heeft gepleegd in het Asser bos.

Officier van justitie mr. H.J. Schuth acht echter bewezen dat G. zijn ex-echtgenote stelselmatig vanaf het begin van het huwelijk in 1977 heeft mishandelt en verkracht. De feiten voor 1981 zijn inmiddels verjaard. "Hij is zeer tiranniek tekeer gegaan in zijn gezin. Met slaan, schoppen en trappen, maar ook door zijn seksuele geweld, heeft hij veel letsel veroorzaakt." De officier achtte vier jaar gevangenisstraf op zijn plaats.

Schuth eiste in eerste instantie van deze straf een half jaar voorwaardelijk met een proeflijd van drie jaar zodat als bijzondere voorwaarde toezicht van de reclassering kon worden opgelegd. Hij moest dit weer intrekken, toen raadsman mr. C. de Wal hem erop wees dat er bij een celstraf van vier jaar volgens de wet geen voorwaardelijk deel kan worden opgelegd. Mr. Schuth

bleef bij zijn eis van vier jaar, nu zonder reclasseringstoezicht. Om de bijzondere voorwaarde te kunnen stellen had hij een jaar van de eis af moeten doen.

Het belang van reclasseringstoezicht is dat dit wellicht herhaling kan voorkomen. Het Pieter Baancentrum in Utrecht concludeerde dat de verdachte in verminderde mate toerekeningsvatbaar is. Hij was al die jaren zo tekeer gegaan in zijn gezin ter compensatie van zijn positie in de buitenwereld. Daar gedroeg hij zich als een ondergeschikte en volgzaam persoon. Het PBC adviseert geen terbeschikkingstelling, maar vindt wel dat G. behandeling en begeleiding van de reclassering en een gezinsvoogd nodig heeft. Temeer omdat het mogelijk is dat de ex-echtlieden toch weer samen verder zullen gaan als de man vrijkomt.

Uitspraak 16 juni.

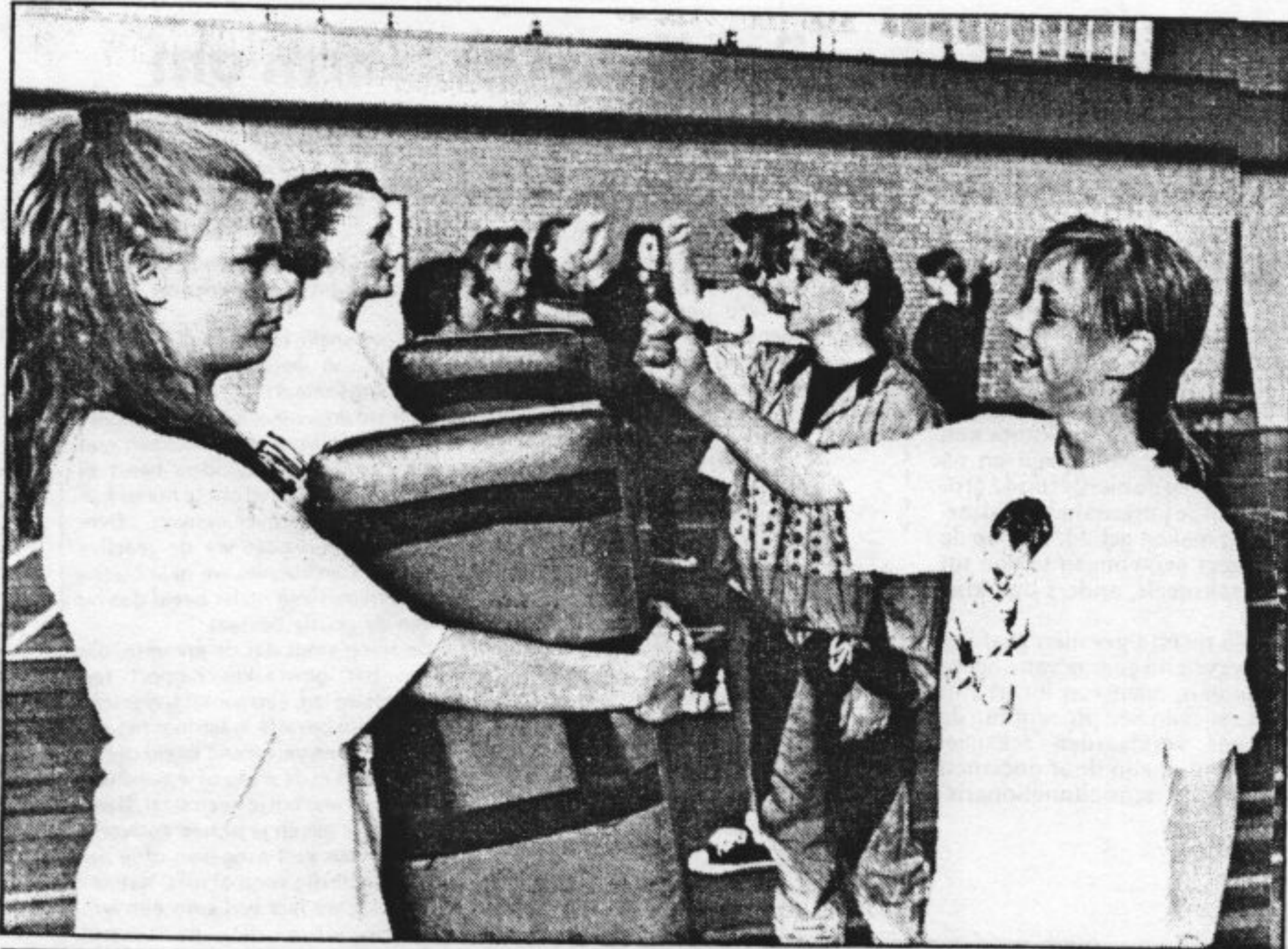
NVHN 3-6-93

Cursus zelfverdediging groot succes

Meisjes in Drunen bijten van zich af

BD
30-6

Van een verslaggever

DRUNEN - 'Als je problemen wilt dan kun je ze krijgen'. Dat is de houding die meisjes moeten ontwikkelen tijdens de cursus zelfverdediging vindt jongerenwerker G. Zuidland. Hij was één van de initiatiefnemers om meisjes in Drunen de mogelijkheid te geven van zich af te leren bijten. Vanavond is de afsluiting van de cursus in sporthal 'Onder de Bogen' in Drunen.

Bij Meidenwerk ontstond het idee om een cursus zelfverdediging te organiseren. Zuidland hoorde dit en bracht het plan ten uitvoer. Hij nam contact op met Stichting zelfverdediging vrouwen en meisjes in Tilburg die de lessen sinds april van dit jaar verzorgt. De Tilburgse stichting hoort bij de landelijke organisatie Kenau. Zuidland: „De cursus wordt gefinancierd door Judoclub Drunen, de overheid en natuurlijk door de cursisten zelf. Zij betalen voor 13 weken les 75 gulden. Vanavond krijgt de eerste groep van 18 meisjes het diploma. In sep-

tember starten we een nieuwe cursus. Daar is meer dan genoeg animo voor, er staan zelfs 36 meisjes op de wachtlijst." Steeds meer meisjes volgen lessen in zelfverdediging. Blijkbaar groeit de angst voor ongewenste intimiteiten en heerst er een onveilig gevoel. Zuidland legt uit hoe de meisjes zich daar tegen kunnen verweren: „Ze krijgen enerzijds bepaalde technieken aangereikt die er voor moeten zorgen dat ze zich in vervelende situaties uit de voeten kunnen maken. Anderzijds krijgen ze les in emotionele weerbaarheid. Ze moeten een zelfverzekerder houding ontwikkelen tegen seksueel geweld. Als een meisje wordt lastiggevallen moet ze goed duidelijk kunnen maken dat ze daar niet van gediend is. Ze moet leren dat ze baas is over haar eigen lijf."

Zuidland kan niet zeggen of het seksueel geweld in Drunen toeneemt. „Maar ik denk niet dat de meisjes vaak moeten optreden tegen seksueel geweld. Het is natuurlijk wel zo dat als er iets voorvalt, ze in ieder geval weten wat te doen. En dat is tenslotte het belangrijkste."

• De meisjes in actie tijdens een zelfverdedigingsles
Foto Martin de Goede

verzamen voor beleid op dit gebied. Het werd daarmee door de overheid erkend als sociaal probleem dat een uitdaging is van de ongelijke machtsverhouding tussen mannen en vrouwen. Dat maakte de weg vrij voor subsidies aan organisaties als Tegen Haar Wil en de stichting Tegen Seksueel Geweld. Bij verlenging van deze subsidies in 1986 stelde de overheid de eis dat de organisaties hun deskundigheid zouden overdragen aan de reguliere hulpinstellingen. Beide organisaties zijn vorig jaar opgeheven, omdat hulp aan misbruikte vrouwen nu officieel is opgenomen in het beleid van instellingen als de RIAGG's. Binnen de vrouwenbeweging zijn geluiden te horen dat daarmee de betrokkenheid, nodig om steeds opnieuw het probleem aan te kaarten, verdwenen is. Om de hulpinstellingen op het gebied van seksueel geweld bij te staan, bestaat sinds 1991 het landelijk ondersteuningscentrum Medusa. Er moeten ook regionale steunpunten komen, maar de landelijke en lagere overheden zijn er nog niet uit, wie die moeten bekostigen.

De strijd tegen seksueel geweld heeft op veel gebieden een verbetering tot stand gebracht. Niet alleen in de hulpverlening aan misbruikte vrouwen, maar ook in het strafrecht. Verkrachting binnen het huwelijk is in Nederland sinds 1 december 1991 strafbaar. Bij de inrichting van steden wordt nu meer rekening gehouden met de veiligheid van vrouwen. Op veel scholen krijgen meisjes les in zelfverdediging en in allerlei instellingen is een vertrouwenspersoon seksuele intimidatie aangesteld. Door richtlijnen voor politie en officieren van justitie is het voor vrouwen wat makkelijker geworden om aangifte te doen van seksueel geweld. Daarmee is het probleem niet opgelost. De machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen is niet verdwenen en de mannelijke mythe dat vrouwen geweld zelf uitlokken en er eigenlijk van genieten blijft hardnekkig. Om deze mentaliteit te veranderen heeft de overheid in 1991 de campagne 'Seks is natuurlijk, maar nooit vanzelfsprekend' gelanceerd.

Inger Bierman

INT JAPAN

JUNI 1993, 43

Seksueel geweld in Nederland

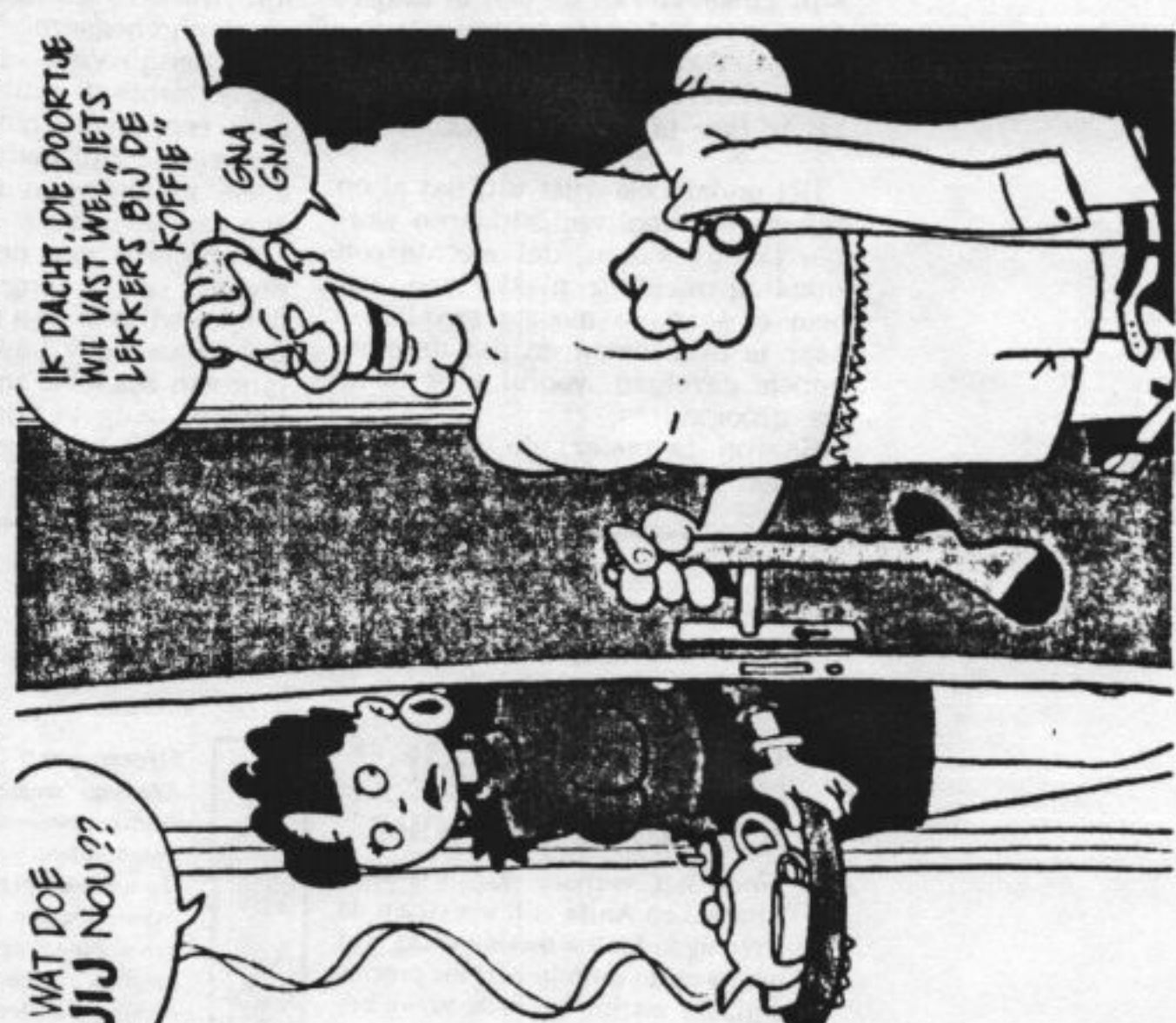
IN DE SPOREN VAN DE VERSCHRIKKELIJKE SNEEUWVROUW

Geweld tegen vrouwen is een verschijnsel waarmee vrouwen wereldwijd geconfronteerd worden, in rijke en arme landen, in alle continenten.

Hoe zit het met de aandacht voor geweld tegen vrouwen - beweging, overheid en publieke opinie in Nederland?

In 1976 verschenen in Amsterdam raadselachtige, grote witte voetsporen. Het gerucht ging dat deze afkomstig waren van de Verschrikkelijke Sneeuwvrouw, die het gemunt had op mannen. Met deze actie wilden vrouwen de wereld omkeren en bij mannen de angst oproepen, die veel vrouwen op straat voelen, zeker 's avonds. Halverwege de jaren zeventig werd seksueel geweld door de vrouwenbeweging als maatschappelijk probleem aangekaart. Voordien werd het beschouwd als een incidenteel, individueel probleem. Omdat het met name binnen persoonlijke relaties voorkomt, is het deels onzichtbaar voor de buitenwereld. Uit een registratie van meldingen bij de organisatie Tegen Haar Wil bleek bijvoorbeeld dat tachtig procent van de daders een bekende is van de betrokken vrouw.

Acties van de vrouwenbeweging maakten duidelijk dat seksueel geweld wel degelijk op grote schaal voorkomt en invloed heeft op het leven van vrouwen. Vrouwen die er slachtoffer van geworden zijn, kampen met twijfel aan zichzelf, schaamte, wantrouwen tegenover mannen en angst. Veel vrouwen die het niet persoonlijk meemaakt hebben, ervaren de dreiging van seksueel geweld en voelen zich 's avonds onveilig op straat. Behalve op bewustwording richtte de vrouwenbeweging zich ook op opvang van en hulp aan slacht-

offers. Er werden Blijf-van-m'n-lijf-huizen geopend en telefoondiensten, spreekuren en praatgroepen opgezet.

STRAFRECHT
Ook de overheid pakte het thema op. Staatssecretaris Hedy d'Ancona van Sociale Zaken nam in 1982 het initiatief voor een conferentie over 'Seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes', om bouwstenen te

Meeste scholieren slachtoffer seksueel gedrag in VS

Washington/RTR/AFP

Het verschijnsel van ongewenste intimiteiten grijpt om zich heen op Amerikaanse scholen. Vier op de vijf tieners zeggen slachtoffer te zijn geweest van onwelkom seksueel gedrag, zo blijkt uit een nationaal onderzoek onder 1.600 scholieren tussen 12 en 16 jaar.

„Het is een epidemie op de scholen,” zegt Alice McKee, voorzitter van het onderwijsfonds van de Amerikaanse vereniging van universitaire vrouwen, dat de opdracht tot het

onderzoek had gegeven.

De meeste ondervraagden klagen over vervelende grappen, gebaren en gefluit: 76 procent van de meisjes en 56 procent van de jongens. Nummer twee op de lijst staan fysieke ongewenste intimiteiten zoals aanraken, knijpen en grijpen op bepaalde plaatsen. 65 procent van de meisjes en 42 procent van de jongens hebben daarmee te maken gehad. Een op de tien zegt gedwongen te zijn tot 'iets seksueels, anders dan kussen'.

In de meeste gevallen gaat het om vervelend gedrag van andere studenten, maar een kwart van de meisjes en tien procent van de jongens verklaarden seksueel benaderd te zijn door docenten of andere schoolfunctionarissen.

Politieagente: arm om je heen is nog geen ongewenste intimiteit

TR 16-6

GRONINGEN - „Natuurlijk krijg je wel eens een arm om je heen geslagen van een mannelijke collega. Maar dat zijn toch niet meteen ongewenste intimiteiten? Dat doen wij vrouwen ook wel eens.”

Agente Florina de Hoop van de Groninger gemeentepolitie wil samen met een aantal collega's een actie beginnen tegen het gerucht maken van de politie dat onlangs gepubliceerd werd.

„Buitenstaanders denken nu dat wij vrouwen het heel zwaar te verduren hebben. Daar hebben zowel mannen als vrouwen last van. Slechts vijf procent van de mannen zou zich niet schuldig maken aan ongewenste intimiteiten en schuine moppen zouden voortdurend over tafel gaan. Dat is echt onzin. Ik werk met

veel plezier bij de politie, er heerst hier een prettige werksfeer.”

Uit een snelle rondvraag bij de wijkteams van de gemeentepolitie in Groningen maakt De Hoop op dat de meeste vrouwelijke collega's er net zo over denken als zij. Samen met een aantal medestanders heeft zij een brief verspreid om te horen hoe de vrouwen erover denken. „Over twee weken gaan we de reacties peilen. Dan kunnen we naar buiten komen met een reëler beeld dan nu van de politie bestaat.”

De Hoop vindt dat de enquête, die aan het gewraakte rapport ten grondslag lag, een aantal suggestieve vragen bevatte waardoor het onderzoek een vertekend beeld geeft. „Zo stond er de vraag of iemand wel eens een arm om je heen slaat. Daarop kon je alleen ja of nee antwoorden en dus niet aangeven of je die arm nu prettig vond of niet. Natuurlijk slaan we hier wel eens een arm om iemand heen, dat gebeurt overal wel eens en is ook wel eens nodig. Het gaat wel erg ver om dat maar meteen als ongewenste intimiteiten te interpreteren.”

Vanwege die vraagstelling hebben veel vrouwelijke agenten de enquête meteen in de prullebak gegooid, stelt Florina de Hoop vast. „Ik heb van veel vrouwen gehoord dat ze de vragen belachelijk vonden en dat ze daarom niet meededen. De respons was slechts veertig procent. Ik denk dus niet dat het onderzoek erg representatief was.”

Seksuele intimidatie op school

Meeste tieners in VS lastiggevallen

WASHINGTON (AP) — Vier op de vijf tieners in de Verenigde Staten zegt ooit het slachtoffer te zijn geweest van de een of andere vorm van seksuele intimidatie op school. Dat blijkt uit een onderzoek onder 1.600 kinderen van 13 tot 16 jaar in het hele land.

Het onderzoek wijst uit, dat al op de lagere school veel kinderen worden lastiggevallen, dat slechts een enkeling melding maakt van wat hem of - in de meeste gevallen - haar is overkomen en dat de emotionele gevolgen, vooral voor meisjes, groot zijn.

Sharon Schuster, de voorzitter van het Amerikaanse Verbond van

Vrouwen op Universiteiten, dat het onderzoek liet uitvoeren, zei dat ongewenste intimiteiten in feite mogelijk worden gemaakt, doordat ze worden genegeerd.

Dertien procent van de meisjes en negen procent van de jongens zei door een medescholier of een volwassene te zijn gedwongen tot seksuele handelingen die verder gingen dan zoenen.

Tweederde van de meisjes en 42 procent van de jongens zei op onzedelijke wijze te zijn betast of geknepen. Van de vrouwelijke slachtoffers van seksuele intimidatie zei 39 procent bang te zijn op school. Bij de jongens bedroeg dit percentage acht.

In het onderzoek worden veertien vormen van seksuele intimidatie onderscheiden. Daartoe behoren bijvoorbeeld tegen iemand aan gaan staan, het verspreiden van praatjes over iemand die te maken hebben met seks, en het begluren van iemand die zich staat te verkleden, of onder de douche staat.

Nog een paar bevindingen:

- Bijna vier op de tien leerlingen, die zich zelf schuldig hadden gemaakt aan seksuele intimidatie, was van mening dat „het erbij hoorde” en dat er niet zwaar aan getild moest worden. Tweederde van de jongens en meer dan de helft van de meisjes gaf toe zich op school wel eens schuldig te hebben gemaakt aan ongewenste intimiteiten.
- Een op de vier vrouwelijke slachtoffers was lastiggevallen door een leraar, de coach van een sportteam, een buschauffeur, een bewaker, het hoofd van de school of een decaan.

Volgens het onderzoek worden leerlingen meestal lastiggevallen in ruimten zoals de gang en het klaslokaal.

Stoplicht regelt seksueel verkeer

Sinds het verhoor van Clarence Thomas en Anita Hill worstelen de Verenigde Staten met de vraag wat ongewenste intimiteiten nu precies zijn. De marine heeft de vraag beantwoord op een poster, die zal worden opgehangen in alle Amerikaanse kazernes. De lijst wordt begeleid wordt door een brochure.

De antwoorden zijn het produkt van een cursus over de aanwezigheid van vrouwen in het leger. De cursus werd gegeven na het incident 'Tailhook', een jaarlijks marinesfeest dat eindigde met de aanranding van een aantal vrouwen.

Over psychologie of militaire cultuur wordt in de folder niet gerept. Met behulp van een stoplicht wordt

Groen: gaan
Alledaags menselijk verkeer. Geen ongewenste intimiteiten.
Voorbeelden:
-Functioneringsgesprekken.
-Aanraking die niet seksueel kan worden opgevat, zoals een hand op een elleboog leggen.
-Vragen als 'Hoe gaat het?'
-Kledinginspectie.
-Tonen van betrokkenheid.
-Een beleefd compliment of vriendelijke conversatie.

Oranje: afremmen
Somme voorbeelden in grijs gebied, andere gedragingen duidelijk ongewenst intiem.
Voorbeelden:
-(Te) dichtbij staan.
-Persoonlijke vragen.
-Dubbelzinnige posters of kalenders.
-Smerige moppen en taal.
-Aanrakingen die seksueel opgevat kunnen worden.
-Seksuele houding aannemen.

Rood: stop
Altijd ongewenste intimiteiten. Bij volharding volgen disciplinaire straffen.
Voorbeelden:
-Seksuele diensten in ruil voor opslag of bevordering en dreigementen als deze diensten niet verleend worden.
-Obscene poster of kalenders.
-Vastgrijpen en gedwongen kussen.
-Aanranding en verkrachting.

uiteengezet wat wel en niet kan, en welke handelingen daar tussenin liggen.

De marine is trots op de aanwijzingen die 'de eenvoud van een bumper-sticker' hebben. Officials in het Pentagon betwijfelen of zo'n complex, subjectief onderwerp wel in een paar kleurcodes kan worden

ingedeeld. 'Fijn om te weten dat verkrachting in de rode zone valt', zei een Pentagon-officier al sarcastisch.

Critici zijn het eens over de goede bedoelingen van de marine, maar twijfelen vooral aan de bruikbaarheid van het oranje licht. Het is precies dat grijze gebied waarmee

Amerika zo'n mocite heeft, bijvoorbeeld op kantoor en in het uitgaansleven.

De strikte indeling kan een groene actie, afhankelijk van de manier waarop gesproken wordt, makkelijk rood laten worden. Maar ook werd al gehoord: 'Oeps, oranje!'

New York Times

Ouders eisen voor opa 'stadverbod' vanwege ontucht

ANP **Vk 2-6**
ZWOLLE

Als het aan de ouders van twee Zwolse jongens ligt, mag hun opa tot het jaar 2001 Zwolle niet meer in. Zij eisen dit 'stadverbod' dinsdag tijdens een kort geding dat diende voor de president van de rechtbank in Zwolle. De 66-jarige grootvader wordt ervan verdacht met zijn beide kleinzoons ontucht te hebben gepleegd.

In 2001 wordt de jongste van de twee kleinkinderen meerderjarig. In het kort geding vroegen de ouders tevens een voorschot aan smartegeld van vijftienhonderd gulden per kind. De eis dat de grootvader vanwege meer pedofiele contacten een HIV-test zou moeten ondergaan, trok de raadsman van de ouders in. De grootvader heeft zo'n test al vrijwillig ondergaan. De uitslag was negatief.

Grootvader woonde de laatste jaren in Lelystad op een boot. Daar gingen de kleinkinderen, tien en twaalf jaar oud, regelmatig een weekend logeren. Op 4 mei werd de man op heterdaad betrapt bij het plegen van ontucht met een van de jongens.

De man zou al geruime tijd met beide kinderen ontucht hebben gepleegd. Ook zou hij seksuele handelingen met andere minderjarigen hebben gepleegd. De man is al eerder voor soortgelijke delicten veroordeeld.

Ontucht door 7-jarig meisje

De politie van Zoetermeer heeft een 7-jarig meisje opgepakt dat wordt verdacht van een zedenmisdrijf. Zij zou in een speeltuin een 3-jarig meisje hebben meegenomen, haar hebben uitgekled en ontuchtige handelingen met haar hebben gepleegd. Een vrouw heeft het kind, de kleren binnenstebuiten, op de fiets naar huis gebracht. Het slachtoffer herkende haar belaagster op een schoolplein, waarna haar moeder de politie waarschuwde.

Plaatsverbod geëist tegen 'incest-opa'

Van onze correspondent **ZWOLLE, woensdag**

De ouders van twee broertjes uit Lelystad, die seksueel misbruikt zouden zijn door hun 66-jarige opa Henk W., hebben gisteren in een kort geding voor de Zwolse rechtbank een plaatsverbod tegen de grootvader geëist.

Ze willen dat de opa zich tot

1 mei 2001, de datum waarop een van de jongens meerderjarig wordt, niet in Lelystad mag vertonen. Daarbij zou een dwangsom van f 1000 per overtreding moeten worden opgelegd.

Daarnaast vorderden de ouders een voorschot van f 1500 op een nog te eisen bedrag aan smartegeld. De eis dat bij de verdachte een HIV-test uitgevoerd zou moeten worden,

trok de raadsman van het echtpaar op het laatste moment in.

Opa Henk W. wordt op dit moment vastgehouden omdat hij wordt verdacht van ontucht met een aantal jongetjes in de leeftijd van 8 tot 12 jaar. De man is in 1990 al eens veroordeeld wegens seksueel misbruik van kinderen op een camping in de buurt van Voorhuizen.

W. verbleef de laatste tijd op de woonboot Axo Lotl, die lag afgemeerd in Lelystad. Door brandstichting is dit kapitaal plezierjacht, met een waarde van circa f 25.000, echter in vlammen opgegaan. Een 23-jarige man uit Steenwijk is inmiddels aangehouden als verdachte in deze zaak.

De rechtbank doet 8 juni uitspraak in het kort geding.

Zie verschil in berichtgeving.

Jongetje (10) beschuldigd van seksuele mishandeling

Van onze verslaggevers **PURMEREND, woensdag**

Meer dan tien kinderen in de leeftijd van drie tot tien jaar uit Purmerend zouden volgens hun ouders de afgelopen twee jaar het slachtoffer zijn geworden van seksuele mishandeling door een 10-jarig jongetje.

Bij de gemeentepolitie in Purmerend is hiervan aangifte gedaan. De afdeling jeugd- en zedenzaken van de politie bevestigd dit en heeft de zaak in onderzoek.

Politiewoordvoerder M. Eijben wil echter geen commentaar geven. „Op verzoek van de officier van justitie in Alkmaar treden wij niet over deze zaak naar buiten.”

Ontuchtige gymleraar door vormfout nog niet voor rechter

Van een onzer verslaggevers

Utrecht
„De rechtbank betreurt het in hoge mate dat zij in een zaak als deze, waarin toch sprake is van de verdenking van ernstige zedendelicten, door allerhande fouten nu de niet-ontvankelijkheid van de officier moet uitspreken.” Dit zei de voorzitter van de Utrechtse rechtbank, mr. Th. Clarenbeek, gisteren tijdens de behandeling van de zaak van een 50-jarige Zeistenaar. De oud-leraar wordt verdacht van het seksueel misbruik van drie leerlingen.

Volgens officier van justitie mr. J. van Spanje heeft de leraar van 1 mei 1991 tot en met december 1992 met drie meisjes seksuele gemeenschap gehad. De meisjes zaten op een school voor kinderen met gedragsproblemen in Zeist. De man was daar gymnastiekleraar. Hij zou zijn pupillen ook tijdens een zomerkamp in Lunteren hebben misbruikt.

Een simpele vormfout van de kant van het openbaar ministerie verhinderde gisteren echter de behandeling van de zaak. Uit de stukken bleek dat de ex-leraar op 27 april uit de voorlopige hechtenis was geschorst. Op 3 juni was hij weggedagvaard, maar het gerechtelijk vooronderzoek dat tegen hem liep, was pas vijf dagen later, op 8 juni, gesloten. Een gulden regel in het wetboek van strafvordering luidt dat als de dagvaarding wordt uitgebracht voordat het gvo gesloten is, de officier niet ontvankelijk is.

De voorzitter zei dat ook bij een juiste dagvaarding de zaak niet behandeld zou zijn, omdat een psychologisch rapport over de verdachte en een rapport van de arts die de slachtoffers heeft onderzocht, nog niet gereed waren.

Ondanks de vormfout mag officier van justitie de ex-leraar opnieuw dagvaarden.

Ontucht met kinderen: vijftien maanden cel

Den Haag — Het gerechtshof in Den Haag heeft deze week een 62-jarige Hagenaar veroordeeld tot vijftien maanden gevangenisstraf wegens ontucht met zeer jonge kinderen. 'Ome Arie', zoals de man zich door de peuters liet noemen, was in hoger beroep gegaan tegen een uitspraak van de rechtbank, die hem in februari 1992 eveneens tot vijftien maanden veroordeelde. Het hof achtte bewezen dat de Hagenaar als klusjesman bij een peuterspeelzaal in Spoorwijk kinderen onzedelijk had betast en zich door hen onzedelijk had laten betasten. De man heeft steeds ontkend.

HC 4-6

'Ome Arie kon niet van peuters afblijven'

DOOR RENÉ VAN LEUSDEN

Den Haag — De kleintjes van de peuterspeelzaal mochten hem aanspreken met 'ome Arie'. Ouders hadden het volste vertrouwen in hem. De nu 62-jarige Hagenaar verrichtte, zoals hij het zelf zei, 'hand- en spandiensten' voor de crèche aan de Rosseelsstraat in Spoorwijk. Arie, al jaren arbeidsongeschikt, was een beetje administrateur, conciërge en klusjesman. En hij was niet te beroerd om de kleintjes naar het toilet te brengen.

„Dat had hij beter niet kunnen doen”, merkte procureur-generaal mr. De Hoogh woensdag voor het gerechtshof in Den Haag op. Ome Arie zou in 1989 en 1990 met in totaal 26 meisjes en jongetjes, in leeftijd variërend van 2,5 tot 4 jaar, ontucht hebben gepleegd. De rechtbank veroordeelde hem daarvoor in februari 1992 tot vijftien maanden gevangenisstraf met aftrek van voorarrest. Procureur-generaal De Hoogh eiste dat het vonnis van de rechtbank in stand zou blijven. Naar zijn mening was er een 'overstelpende' hoeveelheid bewijs geleverd. Om de dagvaarding niet onnodig lang te maken, waren 'slechts' vier zaken opgevoerd. De voorzitter van het hof, mevrouw mr. De Sampayo, wilde weten waarom de verdachte in hoger beroep was gegaan. „Omdat ik onschuldig ben”, luidde

Man verbannen uit stad wegens ontucht met kleinkinderen

ZWOLLE — Een 66-jarige inwoner van Lelystad mag tot 30 juni 1998 niet meer zijn huidige woonplaats in. Dat heeft de fungerend president van de rechtbank in Zwolle, mr. D.J. van Dijk, gisteren bepaald in een kort geding dat door de zoon en schoondochter tegen de man was aangespannen.

Vorige week eisten de twee een stadverbod tot 2001, nadat opa op heterdaad betrapt was bij het plegen van ontucht met één van zijn kleinkinderen van tien en twaalf jaar. Ook met hun andere kind zou hij ontucht hebben gepleegd. Sinds begin mei zit de man in een huis van bewaring.

Op overtredingen van het stadverbod staat een dwangsom van 1.000 gulden per overtreding, tot maximaal 50.000 gulden.

BD 9-6

UW 10/6

HC 21-5

Slachtoffer incest wil van staat 50 mille schadevergoeding

Van een verslaggeefster

AMSTERDAM - Een slachtoffer van incest eist van de staat 50.000 gulden schadevergoeding omdat justitie het onmogelijk heeft gemaakt de dader te vervolgen. Vermoedelijk is bij de Amsterdamse rechtbank het dossier zoekgeraakt, en de redelijke termijn waarbinnen de dader vervolgd mag worden, is verstreken.

In oktober 1987 veroordeelde de rechtbank de dader, stiefvader van het slachtoffer dat anoniem wil blijven, tot acht maanden gevangenisstraf en tot 1500 gulden schadevergoeding. De man tekende onmiddellijk beroep aan bij het gerechtshof. Pas vier jaar later, in december 1991, stuurde de Amsterdamse rechtbank het dossier naar het gerechtshof. Het Hof oordeelde dat volgens het Europees verdrag voor de rechten van de mens, de redelijke termijn waarbinnen iemand vervolgd kan worden, was overschreden. Het gerechtshof legde de zaak ter verjaring af, en daardoor kan de dader nooit meer worden gestraft.

De advocate van het slachtoffer, mr. G. van Driem, heeft meermalen geïnformeerd naar de voortgang. Bij het gerechtshof wist men tot december 1991 echter niets van de zaak. Daaruit concludeert Van Driem dat de papieren bij de recht-

bank zoek zijn geweest. De dader ontspringt de dans, door schuld van justitie.

„Het komt er op neer dat als een dader in hoger beroep gaat, hij buiten de cel blijft omdat de kans bestaat dat de papieren kwijt raken”, aldus mr. G. van Driem. Volgens de Amsterdamse advocate is het de eerste keer dat een slachtoffer om deze reden een schadevergoeding vraagt van de staat. Ze noemt de gang van zaken een teken aan de wand. „Dit is wel heel extreem. Maar het gebeurt vaak dat onzorgvuldig met de papieren wordt omgegaan. Dan horen we pas achteraf dat er zitting was. Terwijl het bijwonen van de zitting zo belangrijk kan zijn voor het slachtoffer.” Van Driem benadrukt dat met het uiteindelijke vonnis een hoofdstuk afgesloten wordt voor het slachtoffer.

De onmogelijkheid de procedure af te ronden, is schadelijk voor het slachtoffer, aldus Van Driem. „Ze is al zo getraumatiseerd door de incest. Dat de stiefvader nu zijn straf ontloopt, is een nieuwe klap voor haar. Dit is afschuwelijk.”

De advocate acht de kans groot dat het slachtoffer de gevraagde 50.000 gulden toegewezen krijgt. In kort geding eist Van Driem alvast een voorschot van 25.000 gulden. □

Eis schadevergoeding

DEN HAAG - Een 21-jarige vrouw uit Leiden heeft gisteren via een kort geding bij de rechtbank in Den Haag f 15.000 schadevergoeding geëist van haar voormalige adoptievader.

De man heeft haar vier jaar lang misbruikt. Hij werd in juli 1992 wegens incest veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf maanden waarvan zes voorwaardelijk. De vrouw heeft inmiddels haar adoptie ongedaan laten maken.

et betalen of enkele aftrekposten in af te schaffen. BD 23-6-93 □

Rhedense incestzaak

DEN HAAG - De Hoge Raad heeft het beroep van zes verdachten in de Rhedense incestzaak verworpen. Zij hadden cassatie aangevraagd tegen de vonnissen van het gerechtshof in Arnhem omdat het getuigenverhoor onjuist zou zijn verlopen. Het hof veroordeelde vorig jaar juni negen familieleden wegens verkrachting van vier jonge meisjes tot celstraffen van acht maanden tot vijf jaar.

WOENSDAG 9 JUNI 1993

G+L

Slachtoffer incest wil geld zien

ARNHEM (ANP) - Een van de vier slachtoffers in de eind jaren tachtig en begin jaren negentig gerucht makende Rhedense incestzaak wil dat haar moeder, twee ooms en de vriend van haar moeder haar een schadevergoeding van 150.000 gulden betalen.

Het geld is nodig om na alle lichamelijke en psychische leed een zelfstandig leven te kunnen leiden. In een kort geding voor de president van de rechtbank in Arnhem eiste de vrouw gisteren een voorschot van 25.000 gulden. Als de vier het voorschot niet kunnen betalen, moeten ze een jaar worden opgesloten, aldus de eis.

De slachtoffers in de Rhedense incestzaak werden jarenlang, enkelen al sinds de peuterleeftijd, misbruikt door de drie mannen. Verkrachting van het meisje dat nu schadevergoeding eist werd destijds niet bewezen geacht omdat onderzoek door een gynaecoloog had uitgewezen dat het maagdenvlies van het meisje nog intact was.

De nu 19-jarige vrouw vindt dat ze nu wel vergoeding van materiële en immateriële schade kan eisen. „Vrijspraak van verkrachtingen betekent nog niet dat aanrandingen niet bewezen verklaard kunnen worden”, aldus haar advocaat.

De raadslieden van de daders zeiden verbaasd te zijn dat het meisje geen straat- of contactverbod eist, maar geld. Dat hebben de gedaagden niet.

Uitspraak 1 september.

Meisje (7) in sporthal Giessen aangerand

GIESSEN - Een zevenjarig meisje uit Woudrichem is donderdagavond aangerand in sporthal 'De Jager' in Giessen.

Tijdens een gymnastiekles in verenigingsverband ging het meisje even na zes uur naar het toilet. Daar werd ze door een man overmeesterd en meegenomen naar een ander gedeelte van het sportcomplex waar op dat moment niemand aanwezig was. Daar werd ze door de man aangerand.

De rijkspolitie van Woudrichem stelt een onderzoek in.

BD 12-6-93

Verdachte van moord op meisje vrijgelaten

ANP

VK 25-6

AMSTERDAM

Een 22-jarige man uit Ruinen die werd verdacht van de moord op een vijftienjarig meisje in Drenthe, is

vrijgelaten. De man werd sinds vorige week vrijdag aangehouden. Hij heeft steeds ontkend. Uit onderzoek van het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk is gebleken dat de man de dader niet kan zijn.

Toeristen bang voor Drentse lustmoordenaar

door Hens Schonewille

TEL 5/6

RUINEN, zaterdag

De Rijkspolitie in Ruinen heeft de afgelopen dagen honderden telefoontjes gekregen van mensen uit het hele land die in verband met de moord op de 15-jarige Andrea Luten uit Ruinen angstig informeren of het wel veilig is om in Drenthe op vakantie te gaan.

„Ik kreeg zelfs mensen uit Middelburg aan de lijn die van de zaak hadden gehoord. Ze vertelden dat ze op het punt stonden om af te reizen, maar niet wisten

wat ze moesten doen omdat ze bang waren voor een lustmoordenaar die toeslaat in de Drentse bossen”, vertelt een Ruiner politiemann.

De Asser officier van justitie mr. Van der Velde, die het onderzoek naar de moord leidt, heeft begrip voor de onrust onder de toeristen nu de dader nog steeds niet is gevonden. Hij stelt echter dat er geen sprake is van verhoogd risico.

„Hoewel we alle mogelijkheden openhouden, denken we in eerste instantie niet aan een zedendelict. Daarbij komt dat de ervaring leert dat lustmoordenaars

vrijwel nooit nogmaals op precies dezelfde plaats toeslaan”, weet Van der Velde.

De Drentse hoofdofficier van justitie mr. Van Woensel heeft gisteren een beloning van 25.000 gulden uitgelooft voor de gouden tip die leidt tot de opsporing van de dader. Dit omdat de tot nu toe binnengekomen informatie onvoldoende was voor een aanhouding.

Komt het dit weekeinde niet tot een doorbraak dan verspreidt justitie dinsdag een compositiefoto van de jongeman in wiens gezelschap Andrea op 10 mei voor het laatst in leven is gezien.

Straffen tot zes jaar geëist wegens groepsverkrachting

ANP

VK 26-6

AMSTERDAM

De procureur-generaal bij het Amsterdamse gerechtshof, mr. R. Behling, heeft vrijdag gevangenisstraffen tot zes jaar geëist tegen zeven jonge Zaandammers. Zij hebben in 1992 prostituties ontvoerd en verkracht.

De rechtbank in Haarlem had hen veroordeeld tot straffen van zes maanden tuchtschool tot drie jaar cel, waarvan een half jaar voorwaardelijk.

Tussen januari en eind augustus vorig jaar reden de verdachten van 17 tot 21 jaar viermaal naar Amsterdam. Zij pikten daar een heroïnehoortje op, reden met haar naar recreatiegebied Het Twiske in Oostzaan en dwongen de vrouw tot seksuele handelingen. Daarna lieten zij

het slachtoffer achter. De Zaandammers opereerden steeds in groepjes van vier of vijf man.

De jongens vormen al sinds de lagere school een hechte groep zonder veel respect voor vrouwen, aldus de reclassering. Ze beschouwen prostituties als meisjes met wie je als man kunt doen wat je wil.

Procureur-generaal Behling had daarvoor geen enkel begrip: „Het gaat erom dat een vrouw de vrije keuze heeft of ze met iemand seksuele handelingen pleegt. Dat geldt ook voor een prostitutie”, zei hij. Hij eiste tegen twee verdachten (21 en negentien jaar) zes jaar cel, tegen drie negentienjarige Zaandammers vier jaar en zes maanden, tegen een zeventienjarige jongen twee jaar gevangenisstraf en tegen een twintigjarige man vijftien maanden. De uitspraak is op 9 juli

Incest: beslag op huis oom

Geld. 24/6

Door onze rechtbankverslaggever

ARNHEM - Een incestslachtoffer uit de gemeente Geldermalsen heeft beslag laten leggen op het huis van haar oom, die haar jarenlang seksueel misbruikt zou hebben. Zij eist van de man een ton schadevergoeding. Als er niet wordt betaald dan zal het huis worden verkocht.

Dat bleek gisteren tijdens een kort geding, dat de vrouw tegen de oom had aangespannen. Zij eiste tijdens

het kort geding een voorschot van 25 mille.

De vrouw zegt vanwege haar trauma een opleiding niet te hebben kunnen afmaken. Daardoor mist zij 35 mille aan inkomsten. Daarnaast zijn er nog reiskosten in verband met haar therapeutische behandelingen en juridische kosten. Haar immateriële kosten stelt zij op vijftig mille. De vrouw is volgens advocate mr. A. van Bon blijvend arbeidsongeschikt geworden.

Namens de oom concludeerde advocaat mr. J. Schadd dat de kos-

tenposten niet te controleren vielen en dat er evenmin causaal verband tussen de incest en het trauma viel aan te tonen. Toewijzing van de vordering zou het gezin van de man te gronde richten.

Op verzoek van vice-president mr. A. Pos besloten de partijen daarna nog eens te overleggen. Als ze er niet uitkomen wordt er alsnog een vonnis geveld.

De oom is in februari door de Arnhemse rechtbank veroordeeld tot een werkstraf van 240 uur.

Hevig geschokte Veluwe politie krijgt hulp traumato loog

Babymoordden na incest

door Martijn Koolhoven

HEERDE, vrijdag

Bosarbeider Arie van B. (58) uit Epe en zijn ex-schoonzoons Wouter S. (43), die twee jaar geleden al zijn veroordeeld wegens jarenlange perverse incest met twee dochters van eerstgenoemde, worden verdacht van moord op een aantal baby's, die zij in die periode zelf bij één van de twee zussen (nu 25) hebben verwekt.

© DF TELEGRAAF

krachtingen en naar nu blijkt dus ook moord. De incest ging gepaard met grove geweldpleging. Hoewel vleselijke gemeenschap tussen vrouwen volgens juridische normen niet mogelijk is, stelde de rechtbank twee jaar geleden toch uitdrukkelijk dat ook de moeder zich schuldig heeft gemaakt aan het medeplegen van verkrachting van haar dochters. „Bovendien deelde zij mee in de resultaten van de verkrachtingen”, aldus de rechtbank.

Omdat destijds na het bekend worden van het incest-drama ook Van B.'s zoon en enkele kennissen werden aangehouden, sluit de politie ook nu meer aanhoudingen niet uit. Op het moment van zijn aanhouding, zat Arie nog een gevangenisstraf uit van zeven jaar vanwege de jarenlange incest. Wouter was na een veroordeling tot 3 jaar cel alweer — vervroegd — op vrije voeten. Ook moeder Dinie is nu opnieuw aangehouden, na een veroordeling tot een gevangenisstraf van 3½ jaar was ook zij inmiddels alweer — vervroegd — op vrije voeten.

Het onderzoeksteam van de politie Noordwest-Veluwe, dat de zaak van de babymoordden onderzoekt, wordt volgens de woordvoerder gezien het gruwelijke karakter van de zaak, permanent bijgestaan door een traumatooloog. „Het team ervaart de begeleiding door de traumatooloog als bijzonder waardevol”, aldus woordvoerder Top. „Er zijn momenten in het werk dat de emoties hoog oplopen en dan is het waardevol als deze emoties kunnen worden besproken en begeleid”. Ook het slachtoffer dat aangifte deed, heeft psychische begeleiding.

Op vragen over de geestelijke en emotionele toestand van Arie Wouter en Dinie wil de politie niet ingaan uit oogpunt van de bescherming van hun privacy. Het is nog niet duidelijk of pasgeborenen van het andere zusje ook in handen zijn gevallen van de kindermoordenaars.

De politie verwacht dat het onderzoek nog ongeveer een maand gaat duren.

Na de veroordeling door de rechtbank in Zutphen, moest het trio een schadevergoeding aan beide slachtoffers betalen: aan de ene dochter het maximaal mogelijke bedrag van 1500 gulden, aan de ander het speciaal gevorderde symbolische bedrag van één gulden.

Na twee maanden werk en het horen van een groot aantal mensen, zegt woordvoerder Top dat de politie nog steeds geen zicht heeft op de omvang van de zaak. „Bij de babylijkjes praten we duidelijk over meervoud en het gaat in ieder geval ook om meer dan één onderbreking van de zwangerschap.” Volgens Top vergt het onderzoek veel tijd, gezien de ernst, emoties en complexiteit van de zaak.

Het gruwelijke drama op de Veluwe begon maar liefst 16 jaar geleden toen het hui-

De twee hoofdverdachten uit het gruweldrama op de Veluwe. Bosarbeider Arie v. B. (58) en zijn vrouw Dinie W. (56) uit Epe, hiergeportretteerd door onze rechtbankte naar Chris Roodbeen.

Onderzoek incestzaak Epe in volle gang

vooral druk met het verhoren van grote aantallen mensen die in de omgeving van de zusjes geleefd hebben. Zo wordt bij voorbeeld gezocht naar mensen die kunnen bevestigen dat zij het slachtoffer zwanger hebben gezien. De politie heeft op aanwijzing van verklaringen in de bossen gegraven, maar tot dusver niets gevonden.

In Epe, waar het gezin heeft gewoond, is geschokt gereageerd op de nieuwe onthullingen in de beruchte incestzaak.

De strenge christelijke dorpsgemeenschap had de zaak, nadat de daders waren veroordeeld, afgesloten. Uit psychiatrisch onderzoek van de nu weer aangehouden ouders is gebleken, dat de vader geheel toerekeningsvatbaar kan worden geacht voor wat hij heeft gedaan. De moeder functioneert volgens het

door anderen werden de twee zussen op sadistische wijze verkracht en bedreigd. Een politieteam van negen mensen, gehuisvest in het bureau in Heerde op de Veluwe, onderzoekt nu de omstandigheden waaronder de pasgeborenen kinderen om het leven zijn gebracht. Ook wordt onderzocht op welke wijze enkele zwangerschappen van het slachtoffer illegaal zijn afgebroken.

Het politieteam is volgens woordvoerder Top op dit moment

gesteld. Hij was, net als de moeder en de broer van het slachtoffer sinds kort weer op vrije voeten gesteld. De vader zit nog een straf uit van zeven jaar. Twee van de verdachten hebben volgens de politie inmiddels een gedeeltelijke bekentenis afgelegd.

De twee meisjes, nu 25 en 26 jaar oud, werden in de ouderlijke woning in Epe tussen 1976 en 1990 ernstig misbruikt. Eerst door familieleden en later ook

deid en bedreigd werden door familieleden en vrienden, heeft op nieuw aangifte gedaan bij de politie. Zij verklaarde dat enkele van de bij haar door incest en verkrachting verwekte kinderen na de geboorte zijn vermoord. Andere zwangerschappen bij het slachtoffer zouden door de verdachten zijn beëindigd.

De politie heeft drie verdachten aangehouden, onder wie de ouders van het meisje. Ook de ex-man van het slachtoffer is in bewaring

Het onderzoek naar het vermoord van enkele pasgeborenen kinderen op de Veluwe is in volle gang. Een van de slachtoffers van de incestzaak in Epe van 1990, waarbij twee zusjes gedurende veertien jaar verkracht, misban-

de slachtoffer (de dochter, toen acht jaar oud) en haar zusje voor het eerst het slachtoffer werden van de perverse lusten van hun ouders, familie en vrienden. Twee jaar geleden achtte de rechtbank in Zutphen bewezen dat het stel de beide dochters sinds hun achtste jaar veertien jaar lang heeft onderworpen aan de „walge-lijkste perversiteiten”.

Zie verder pag. 6 kol. 1

Rechercheteam zoekt vergeefs naar lijkjes in Epese bossen

Echtpaar mogelijk schuldig aan moord op twee baby's

Van onze verslaggever **VK**
EPE 12-6

Het echtpaar Van B. uit Epe, de hoofdrolspelers in de geruchtmakende incestzaak uit 1990, heeft volgens de politie mogelijk de dood van ten minste twee baby's op zijn geweten. De kinderen, verwekt bij een van de dochters, zouden direct na hun geboorte om het leven zijn gebracht en in de bossen rond Epe zijn begraven.

De politie sloot vrijdag niet uit dat de man en de vrouw betrokken zijn bij de dood van meer dan twee ongewenste (klein)kinderen. Een speciaal rechercheteam heeft de afgelopen weken tevergeefs gezocht naar de stoffelijke resten van de slachtoffers. Gezien hun jonge leeftijd en het tijdsverloop is het mogelijk dat de lichamen volledig zijn vergaan.

Vader Van B. werd begin 1991 veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf wegens het jarenlang seksueel misbruiken van zijn twee dochters. Zijn vrouw - volgens deskundigen verminderd toerekeningsvatbaar; ze zou het verstandelijk niveau van een zevenjarige hebben - kreeg drieënhalf jaar cel wegens haar aandeel in de perversiteiten die haar dochters vanaf zeer jonge leeftijd hadden moeten ondergaan.

Ook een oudere broer van de slachtoffers, een huisvriend (een van de meisjes was een gedwongen huwelijk aangegaan met de man) en twee inwoners van Elbure werden

indertijd veroordeeld in verband met de affaire. De ex-schoonzoons worden nu eveneens verdacht van betrokkenheid bij de baby moorden.

Sinds 1991 werd er rekening mee gehouden dat de incest-affaire nog meer onthullingen zou opleveren. Tijdens de behandeling van de rechtszaak liet een van de dochters weten dat ze de politie nog lang niet alles had verteld over de gruweligheden die zij en haar zusje veertien jaar lang hadden moeten ondergaan. Dat kon ze toen emotioneel niet opbrengen. Maar later, beloofde ze, zou ze alsnog volledige openheid van zaken geven. Een half jaar geleden stapte de nu 25-jarige vrouw naar de politie om de rest van haar verhaal te vertellen.

Ze was een aantal keren zwanger geraakt. De ouders zouden niet alleen eigenhandig abortussen hebben uitgevoerd, maar ook een aantal pasgeborenen om het leven hebben gebracht. De politie in Epe is uiterst terughoudend met het verstrekken van informatie over de aangifte van de vrouw en over de gedeeltelijke bekentenis die de ouders inmiddels hebben afgelegd.

Het negen leden tellende speciale rechercheteam, dat gezien het weerzinwekkende karakter van de zaak wordt bijgestaan door externe deskundigen (onder wie een traumatoloog), had het vervolgonderzoek liever stil willen houden. Toen via de regionale pers naar buiten zou komen dat de ouders en de ex-schoonzoons opnieuw werden verdacht van ernstige strafbare feiten,

besloot de Epese politie donderdag hun aanhouding officieel bekend te maken.

De verdachten hebben zich schuldig gemaakt aan ongekend sadistische praktijken. Vanaf ongeveer hun achtste, negende jaar werden de meisjes door vader, moeder en broer ernstig misbruikt. Later werden de kinderen ook ter beschikking gesteld aan vrienden van de familie.

Een van die kennissen heeft een van de meisjes, in het bijzijn van haar moeder, met een scheermes verwond in de schaamstreek. Als de kinderen niet wilden meewerken, werden ze naakt op een gloeiend hete kachel gezet of smeerden de ouders zout in wonden op hun voeten, ontstekingen die het gevolg waren van het opzettelijk veel te kort afknippen van hun teennagels. Veelvuldig werden ze gedwongen hun eigen uitwerpselen te eten en urine te drinken. Uit het dagboek van een van de slachtoffers bleek dat het meisje geprobeerd had zichzelf van het leven te beroven om te ontsnappen aan de dagelijkse martelingen.

Het rechercheteam verhoort dezer dagen een groot aantal personen die in de omgeving van de zusjes hebben geleefd. Er wordt gezocht naar getuigen die kunnen bevestigen dat een van de meisjes zwanger is geweest. Ook worden volgens een woordvoerder van de politie getuigen gehoord die meer weten van mogelijke, illegale abortussen.

Ook tweede zusje in Eper incestzaak doet aangifte van abortussen

Van onze verslaggever

EPE **VK** 18-6

Ook het tweede zusje in de Eper incestzaak heeft aangifte gedaan van abortussen. De nu 26-jarige vrouw heeft volgens de politie 'met klem laten weten dat het gaat om het afbreken van mogelijke zwanerschappen in een vroeg stadium'.

De politie is al enkele maanden bezig met onderzoek naar zeker vijf gevallen van abortus en het ombrengen van pasgeborenen kinderen van de nu 25-jarige Jolanda van B. Haar oudere zus liet aanvankelijk weten er geen behoefte aan te hebben om aangifte te doen.

Volgens de politie heeft ze dat nu toch gedaan 'omdat zij er emotioneel en geestelijk erg onder gebukt ging, er lang genoeg haar mond over heeft gehouden en de waarheid boven tafel wens'. De beide vrouwen zijn van 1976, toen ze acht en negen jaar oud waren, tot 1990 seksueel misbruikt door hun vader, moeder, broer, de ex-echtgenoot van een van de zusjes en andere mannen.

De daders werden in 1991 veroordeeld tot gevangenisstraffen. Alleen de vader, die de hoogste straf (zeven jaar) kreeg, zit nog vast. De moeder en de ex-echtgenoot zijn onlangs opnieuw aangehouden.

VERVOLG VAN PAGINA 1

Weer verdachte in Epe

Volgens de officiële persverklaring van de politie wordt het duo ervan verdacht „op enigerlei wijze betrokken te zijn geweest bij het plegen van abortussen en het om het leven brengen van met incest verwekte pasgeborenen”.

De gruwelpraktijken speelden zich af in de verschillende huizen die de familie Van B. in Vaassen en Epe bewoonden.

De familie Van B., waarvan moeder Dinie, vader Arie en ex-schoonzoons Wouter begin deze maand zijn gearresteerd, omschrijft moeder Sofie als "vage kennissen".

Sofie: „We kwamen vroeger

wel bij Jolanda over de vloer, we gingen eens in de twee, drie weken bij haar op visite.” Tijdens deze bezoeken is er volgens de vrouw nooit wat voorgevallen. Of haar man Ad ook wel alleen naar de familie ging, is haar niet bekend.

Over de rol van buurjongen Ronald, die "verkering" had met haar dochter Claudia, zegt ze: „Ronald ging vaak naar de Van B.'s, maar wat hij daar allemaal uitspookte weet ik niet. Wel heeft hij mijn dochter een keer misbruikt,” zo onthult de moeder.

„Ik ben toen naar de huisarts gegaan en die zei: je moet aangifte doen. Toen dacht ik: laten we 't maar onder ons houden, je woont hier allemaal bij elkaar, maar we hebben toen wel grote ruzie gehad.”

Met de arrestatie van Ad zag ze haar wereld in amper een half uur instorten: „Ik ben twintig jaar met hem getrouwd, we hebben vijf kinderen, twee van mijn eerste man en drie van hem. Ik mag dood neervallen.

Ik ben helemaal op, ik heb medicijnen gehaald voor mijn hart, mijn bloeddruk en om tot rust te komen, 's nachts slaap ik niet meer en ik durf de straat niet meer op. Ik kan het gewoon niet geloven.

Toen de incestzaak twee weken geleden op de televisie kwam, zei mijn Ad nog: die lui moeten opgehangen worden, dat zijn beesten. En nu dit. De buurt vraagt: waar is je man gebleven? Wat moet ik zeggen: hij is naar het ziekenhuis of hij is naar zijn werk...”

De oudste dochter Carla, die niet meer thuis woont, helpt haar moeder zoveel mogelijk en komt nu iedere avond eten koken voor het gezin.

Ronald van Z. en Ad H. zijn beiden in voorarrest genomen. Het negen man sterke politieteam dat de incestzaak onderzoekt, verwacht nog weken en mogelijk zelf maanden nodig te hebben voordat de exacte omvang van het gruweldrama kan worden vastgesteld. De politie verwacht nog nieuwe arrestaties.

Vrouw van verdachte lucht hart tegenover De Telegraaf

door Martijn Koolhoven

VAASSEN, dinsdag

De 23-jarige wasserij-medewerker Ronald van Z. en zijn 50-jarige buurman Ad H. uit Vaassen, oproepchauffeur bij hetzelfde bedrijf, zijn door de politie gearresteerd omdat ze worden verdacht van medeplichtigheid bij het gruwelijke Epese incestdrama.

Bij de invallen in de woning van de chauffeur Ad nam de politie onder meer videobanden, plakboeken, een schep, een hamer, een moker, een slaapzak uit een caravan en het trouwboek in beslag.

Met deze nieuwe arrestaties wordt het dagboek van incestslachtoffer Jolanda langzaam maar zeker bewaarheid: nog veel meer mensen uit Epe en omgeving zijn betrokken bij de gruwelijke incestaffaire. In deze zaak zijn bovendien foetussen en baby's door verwekkers zelf gedood.

Verbijstering

De nieuwe verdachten zijn geen familie van de incest-

slachtoffers Jolanda en haar zus Evelien, maar kwamen er wel veel over de vloer. De nachtelijke invallen van de politie zijn bij beide families in Vaassen als een bom ingeslagen.

Sofie, de vrouw van de nu gearresteerde wasserij-chauffeur, zit zwaar aangeslagen en onder de kalmerende pillen thuis. Met de spelende kinderen Claudia, Lisanne en Remco om zich heen vertelt ze tegenover De Telegraaf:

Arrestatie

„Afgelopen zaterdagmorgen om half zes kwamen ze hem ophalen, met twaalf man stormden ze naar binnen. Hij moest zijn toiletartikelen meenemen. Wij dachten: heeft hij misschien een boete niet betaald? Maar ze zeiden: je wordt gearresteerd in verband met de incestzaak.

Ik ben onschuldig, riep Ad, maar hij werd toch meegenomen. Ze hebben het hele huis overhoop gehaald. Het is allemaal niet te geloven, ik kan er niet meer tegen,” aldus de geëmotioneerde chauffeursvrouw, die overigens overtuigd is van de onschuld van haar man.

Zie verder pag. 6 kol. 1

Twee weken geleden kreeg de Epese incestzaak uit 1990 een staartje toen een van de vrouwen een nieuwe aanklacht tegen haar ouders indiende, later gevolgd door een zelfde aanklacht van haar zus. Behalve van sadisme en seksueel geweld zou er ook sprake zijn geweest van illegale abortussen en moord op pasgeboren kinderen.

Een ander opvallend aspect aan de Epese kwestie is dat het hier gaat om een zogenaamd 'incestnetwerk', waarbij niet alleen verschillende familieleden maar ook buitenstaanders zijn betrokken. Zo toucheerde de Epese bosbouwer extra inkomsten door zijn dochters voor enkele tientjes aan streekgenoten te verhuren, onder wie een geestelijke uit een aanpalend dorp. In Nederland zijn ongeveer vijftien van deze netwerken blootgelegd. Gans de natie spreekt haar afschuw uit en vraagt zich af hoe zulke dingen kunnen gebeuren.

Veel algemener, minder opvallend en minder besproken zijn de dagelijks terugkerende berichtjes in de kranten over veroordelingen als gevolg van incest op kleinere schaal. Sinds in 1983 een twintigtal verhalen van incestslachtoffers in het boekje *De straf op zwijgen is levenslang* verscheen, besluiten steeds meer vrouwen de putdeksel van hun herinnering te schroeven en met hun verhaal naar buiten te treden. De laatste jaren volgen misbruikte mannen in toenemende mate hun voorbeeld, maar vooralsnog blijft hun totaal ver achter bij dat van het aantal misbruikte vrouwen.

Het leidt overigens in lang niet alle gevallen tot een gerechtelijke procedure; de meeste vrouwen kiezen voor een therapeutische behandeling voor zichzelf of proberen er door gesprekken met vriendinnen uit te komen. Dat het niet om enkele incidentele gevallen gaat blijkt uit een onderzoek van Nel Draijer uit 1988. Zij concludeerde dat een op de zeven meisjes te maken heeft met seksuele toenaderingen in het gezin. Als belangrijkste dader wijst zij de vader aan, gevolgd door broers, ooms, stiefvaders en grootvaders. In totaal zou tien procent van de mannen zich schuldig maken aan incest. Het komt zogezegd in de beste families voor: stratenmakers, leraren, computerprogrammeurs, journalisten en ministers.

Incestplegers hebben uiteenlopende achtergronden en ze komen uit alle lagen van de bevolking. Maar ze hebben één ding gemeen: ze zijn hardleers. Ze zien niet in wat ze met hun seksuele exercities aanrichten en hoewel ze incest zelf vaak veraschuwden, begrijpen ze niet wat er in hun specifieke geval nu zo verkeerd aan is. De seksuele omgang die zij met hun dochters hebben is iets anders, zij zien zichzelf vaak als iemand die iets bijzonders te bieden heeft. *'Mijn eigen intentie is om liefde en tederheid te geven'*, drukte een incestpleger het eens uit.

De seksuoloog Jos Frenken gaf in zijn artikel *'De behandeling van de incestpleger'* het volgende voorbeeld. *'Ik schoof in het donker bij haar onder de dekens en fluisterde dan: "Marieke, kun je me helpen?" We deden dan allebei of het niet gebeurde en we praten ondertussen zachtjes over leuke dingen.'* De vader in kwestie presenteert zijn affectieve hebzucht als een gesprekje over 'leuke dingen'. Incestdaders zijn ook geneigd om hun daden te ontkennen of als iets onbeduidends voor te stellen. *'Ik weet dat ik het ben, maar ik ben het niet'*, is een veel gehoorde uitspraak. *'Zij zeggen dat ze denken dat er toch wat gebeurd moet zijn maar ik heb hen gezegd dat ik mij echt niets herinner'*, liet zelfs de Epese bosbouwer in een brief weten.

De oorzaak van het bagatelliseren wordt, zo menen veel psychologen, ingegeven door diepgewortelde onmacht van de daders, de

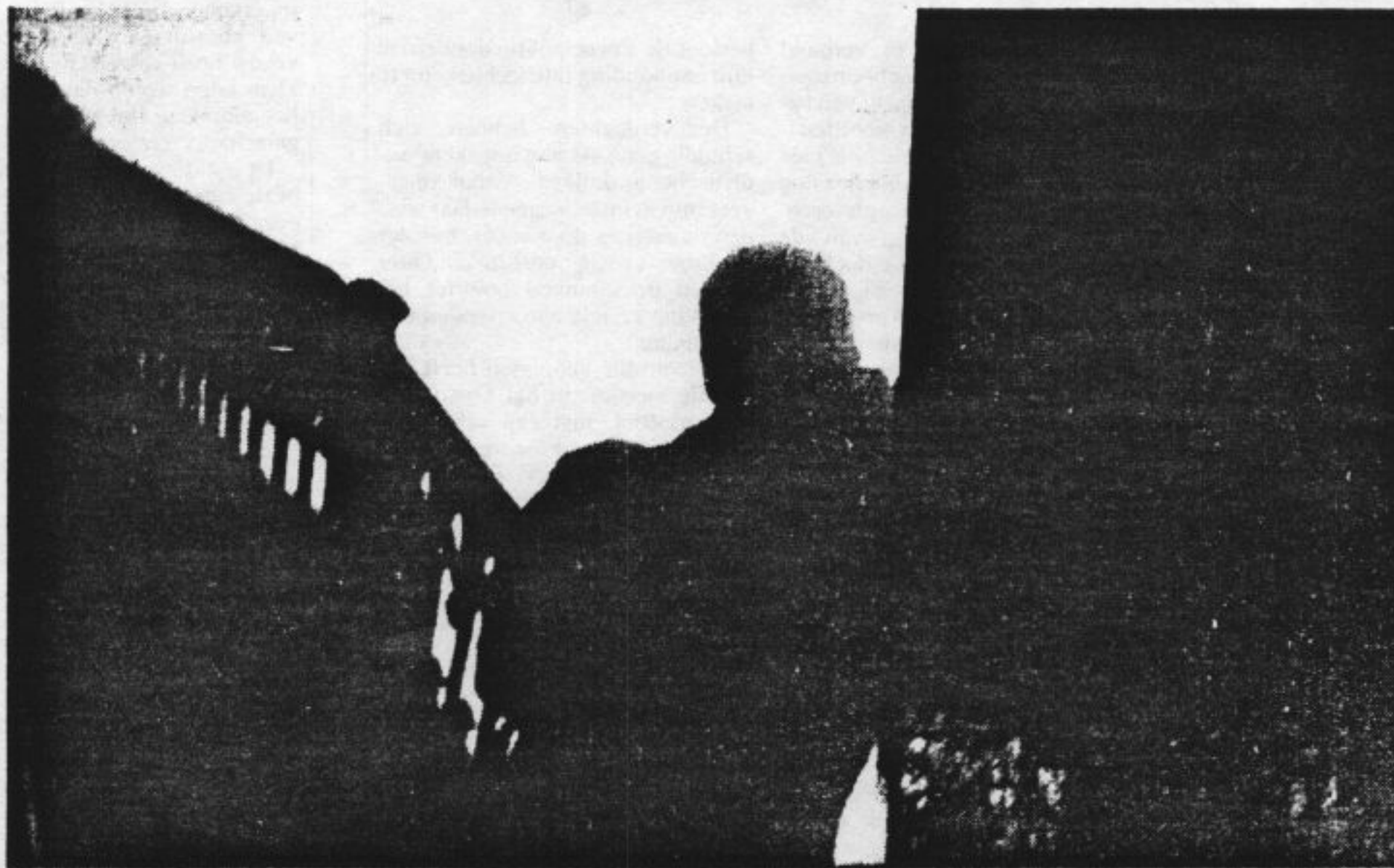

Foto: Leo Divendal/Hollandse Hoogte

INCESTPLEGERS

'Marieke, wil je me helpen?'

De verschrikkingen van het Epese incestdrama zouden haast doen vergeten dat seksueel misbruik van kinderen binnen het gezin zo vaak voorkomt dat men van een volksziekte zou kunnen spreken. Ondertussen tast men nog steeds in het duister over de motieven van de daders, veelal mannen. Wat denken therapeuten van incestdaders daarover?

door Frank Verkuil

werkelijke oorsprong van het seksuele misbruik. Onmacht om aan het ideaalbeeld van de 'echte man' te voldoen, onmacht om onbestemde gevoelens een naam te geven, onmacht om iets te doen aan de vervreemding van hun partner, onmacht om de druk van de patriarchaal ingerichte prestatieaanspraak te weerstaan. Typisch manlijke problemen die niet per se hoeven te leiden tot incest. Zo beklagden enkele mannen in een onlangs uitgezonden programma van Oprah Winfrey over typisch mannengedrag zich erover dat vrouwen weliswaar worden behandeld als 'sex-objects', maar dat zij zich allerm minst gemakkelijk voelen als 'success-object'. Zoals vrouwen worden beoordeeld op hun archetypische uiterlijkheden, zo is de norm voor de man zijn archetypisch handelen en het succes dat hij daarmee bereikt. Macht speelt daarin een belangrijke rol en die komt in zijn ongelijkheid het meest tot uitdrukking in de gezinssituatie: kinderen zijn in alle opzichten afhankelijk van hun ouders. Het kan dan ook geen toeval zijn dat het voornamelijk mannen zijn die incest plegen.

Incestplegers verschullen zich vaak achter het argument dat het hen overkomt of dat mannen nu eenmaal hun behoeften hebben. Frenken tekende in het eerder genoemde artikel het excuus van een dader op. *'Dan moet ik weer gaan gluren of naar haar kamer gaan. Ik kan er geen rem op zetten. Ik kan me niet beheersen, het gaat buiten mij om. Daarna walgde ik van mezelf.'* De dader laat zichzelf geloven dat het hem gebeurde, dat het hem niet echt aan te rekenen is omdat de seksuele gevoelens sterker waren dan hijzelf. Felt is dat hij zelf die mentale toestand oproept,

dochter krijgt de verantwoordelijkheid voor vaders emoties toegeschoven. Dat veroorzaakt een groot verschil tussen de dader en het slachtoffer. Hij: *'Ze kwam toch naar me toe, ze wilde het toch zelf?'* Zij: *'Hij was een ware tiran. Die ogen!'*

Bullens is nauw betrokken geweest bij het drie jaar durende project 'Incest Dader Behandeling' in Rotterdam, dat in 1989 werd gestart en sindsdien als alternatief voor een gevangenisstraf aan incestplegers werd voorgelegd. Nu, voor de evaluatie is afgerond, kan het project al een succes worden genoemd: tot zover bekend is er onder de behandelde incestdaders niemand die zich opnieuw aan een jeugdig familielid heeft vergrepen. De behandeling kent een aantal fasen waarin de dader stapsgewijs verantwoordelijkheid leert nemen voor zijn daden. De therapeut treedt normatief op, en dat is een nieuw verschijnsel in de hulpverlening. Bullens: *'Wij leggen in de behandeling de nadruk op het feit dat een incestpleger zelf stap voor stap zijn beslissingen neemt. Hij opereert vanuit zijn eigen behoeften - eigenliefde die wordt teruggeprojecteerd op het slachtoffer. Hij moet leren dat hij een ander pijn heeft gedaan. De meeste mensen zeggen: "Aan de hoogste boom met zo'n vent." Het merendeel van de plegers blikt terug op een jeugd met emotionele verwaarlozing en verlaten. Ze zijn niet zellig, feit is wel dat ze die ervaring hebben.'*

Bullens is zeer enthousiast over het project, maar geeft toe dat de nadruk ligt op het voorkomen van herhaling, van werkelijke genezing is geen sprake. *'No cure, but control'*, zoals hij het uitdrukt. Ook over het nemen van preventieve maatregelen is hij uitermate pessimistisch. *'Die mensen bereik je niet, omdat ze niet zien wat ze doen. Ze hebben een dubbel leven, ze hebben geen contact met het deel in zichzelf dat ze ontkennen.'*

Inmiddels is duidelijk dat het project geen vervolg zal hebben. De betrokken ministers van WVC en Justitie schuiven elkaar het balletje toe als het gaat om financiering en hebben in een gezamenlijk antwoord naar aanleiding van vragen in de Eerste Kamer de verantwoording weer bij de Rugg's neergelegd. Dat is verwonderlijk, want in Nederland wonen bijna een miljoen dochters die door een miljoen familieleden seksueel worden misbruikt. Dan kun je toch gerust spreken van een volksziekte.

Zwitsers René O. geeft hongerstaking op

AMSTERDAM (ANP) — René O., bijgenaamd het monster van de Jura, heeft zijn hongerstaking beëindigd. De 38-jarige Zwitsers, die in Nederland samen met zijn 21-jarige vriendin Augusta S. terecht staat op verdenking van vuurwapenbezit, helling van kinderpornografie en poging tot kindervervoering, is

begin deze week overgebracht van het penitentiaal ziekenhuis in Scheveningen naar de Bijlmerbajes.

O. werd op 26 mei in het ziekenhuis opgenomen omdat zijn gezondheid na enkele weken hongerstaking ernstig achteruit was gegaan. De strafzaak tegen het

tweetal werd op 26 april onderbroken omdat hun advocaten, J. Plasman en V. Bakker, de verdediging neerlegden.

De raadslieden vonden dat ze niet naar behoren konden optreden omdat zich een ingrijpende wijziging had voorgedaan in de tenlastellegging.

Zes en vijf jaar geëist wegens poging tot ontvoering kinderen Piranha's zouden O.'s baby's eten

Van onze verslaggever VK
AMSTERDAM 29-6
De piranha's die hij in een aquarium hield, moesten groot, agressief en vraatzuchtig zijn. De aanschaf van twaalf van deze vleesetende visreidings die de Zwitsers René O. (38) trof om baby's en kleuters te ontvoeren, ze te folteren, seksueel te misbruiken en daarna te doden.

Tot ontvoering van de gruwelijke voormens kwam het niet. O. en zijn 22-jarige Zwitsers vriendin Augusta S. stonden maandag terecht voor de Amsterdamse rechtbank, onder meer op verdenking van poging tot ontvoering van kinderen in Veluwe dorpen.

O. had het er vaker met zijn vriendin over gehad hoe zij een dood kind zouden kunnen opruiemen. Het aan de piranha's voeren was één optie; ze zouden het ook in een kanaal kunnen gooien of op een vuilnisbelt droppen.

Het stel dat zich augustus vorig jaar in Amsterdam vestigde, wordt in Nederland verder verdacht van vuurwapenbezit (een Uzi en twee pistolen plus munitie), helling van kinderporno en deelneming aan een

onderzoek. In de auto van de Zwitsers stond een koffer met lichte gaten erin, bestemd voor het vervoer van kinderen. O. heeft toegegeven dat sommige van de aangetroffen video-films door hem in Zwitserland is opgenomen. Op de films is te zien hoe - in de woorden van rechtbankpresident R. van Os-Lang - 'kinderen op een gruwelijke manier gemaltraiterd worden'.

Tot medio november vorig jaar ging het tweetal zes tot acht keer met de auto op pad naar de Veluwe. In een groot aantal plaatsen keken zij dan uit naar een kans om een kind te ontvoeren. Augusta zei de rechtbank dat zij gedwongen werd mee te gaan. 'Ik heb hem ervan kunnen weerhouden door steeds als we een geschikt kind zagen, te zeggen dat er een auto aankwam.'

O. gaf toe dat ze twee keer een kind achterna gereden waren. Daaruit concludeerde de officier van justitie dat er sprake was van een begin van ontvoering van het voorgenomen delict, een juridisch vereiste voor de strafwaardigheid van een poging tot een misdrijf.

René zei dat hij nooit serieus voornemens was geweest kinderen te ontvoeren, maar dat alleen de

gedachte aan ontvoering, foltering, seksueel misbruik en het doden van kinderen hem seksueel opwond. De combinatie van angst en pijn van een ontvoerd kind verschaftte hem bevrediging. 'Ik ben pedofiel; ik weet dat ik krank ben en behandeld moet worden. Maar ik heb hier in Nederland geen mens kwaad gedaan. Het ging alleen maar om plannen in mijn ziekelijke fantasie, waarvan ik wist dat ik niet in staat zou zijn ze uit te voeren. Ik heb twee of drie keer de reële mogelijkheid gehad een kind te ontvoeren, maar ik deed het niet omdat ik dan dacht dat mijn drie eigen kinderen ook iets dergelijks zou kunnen overkomen.'

Augusta wist van René's moorddadige plannen. Als zij samen vrijden, werd zij gedwongen een tekst uit te spreken waarin de woorden 'doden' en 'kinderen zijn Drecksachen' voorkwamen. Maar Augusta - een voormalige rechtenstudente - hield staande dat zij absoluut geen medewerking had willen verlenen aan de ontvoering van de plannen van haar minnaar. De rechtbank heeft de zaak tot een nader te bepalen datum aangehouden. Dan worden de pleidooien gehouden.

Augusta: „Ik houd van een dominante man...”

Vriendin Juramonster ontkent verkrachting

TGL 30/6

door Fred Soeteman

AMSTERDAM, woensdag

Zwitserse Augusta S. (22), gewezen minnares van 'Juramonster' René O. (38), heeft gisteren in alle toonaarden ontkend dat zij in Amsterdam door hem is verkracht.

De rechtbank behandelde een nader uitleveringsverzoek van Zwitserland, gebaseerd op de beschuldiging dat René O. haar midden november vorig jaar naar de gezamenlijke woning aan de als een vesting beveiligde Droogbak heeft ontvoerd, haar van haar vrijheid beroofd heeft gehouden, en seksueel heeft overweldigd tijdens een sado-masochistische bedscène waarbij zij was vastgebonden.

En uiteindelijk was zij daarin ook zelf gaan geloven, zo legde zij de rechters achter gesloten deuren uit. „Ik denk dat het een spel is geweest”, zei zij.

Aangifte

Augusta, tegen wie maandag vijf jaar gevangenisstraf is geëist voor haar aandeel in pogingen om op de Veluwe jonge kinderen te ontvoeren voor marteling, verklaarde gisteren als getuige: „Ik heb misschien niet alles wat René met mij deed gewild, maar ik heb geen aangifte gedaan.”

Volgens haar heeft de politie indertijd tijdens verhoren zelf het eerst de term 'verkrachting' in de mond genomen en haar, ook na tussenkomst van een seksuologe, „in de rol van slachtoffer gedrukt”.

• Augusta S.

„Ik heb geen bezwaar tegen sm. Ik houd van een dominante man...”

Officier van justitie mr. P.C. Kortenhorst vindt dat O. niettemin ook wegens verkrachting aan Zwitserland kan worden uitgeleverd. Hij vindt dat er nog steeds voldoende aanwijzingen tegen hem bestaan. De rol van de politie moet in een Zwitserse procedure maar worden uitgezocht, meent hij.

Uitlevering

In een eerder stadium heeft de rechtbank O.'s uitlevering al toelaatbaar verklaard op grond van ontucht met kinderen, poging tot uitlokking van mensenhandel, vrijheidsberoving, poging tot moord, zware mishandeling, seksuele dwang en pornografie.

De Zwitsers beschuldigen hem feitelijk van zeer ernstige marteling van peuters, waarvan O. video-opnamen heeft gemaakt, en van een poging om kinderen uit Oostbloklanden te kopen via een Zwitsers die hem eerst een grote hoe-

veelheid zoutzuur leverde.

In Amsterdam is maandag zes jaar tegen hem geëist wegens ontvoeringspogingen, wapenbezit, helling van kinderporno en deelneming aan een organisatie die ontvoering, mishandeling, seksueel misbruik en doodslag als doel had.

Geen wraak

René O.'s reactie gisteren op Augusta's getuigeverklaring: „Dat tegen haar vijf jaar is geëist, heeft zij helemaal aan mij te danken. Dat ze nu toch deze ontlastende verklaring aflegt, betekent heel wat, want zij zou ook vol wraakgevoelens kunnen zitten.”

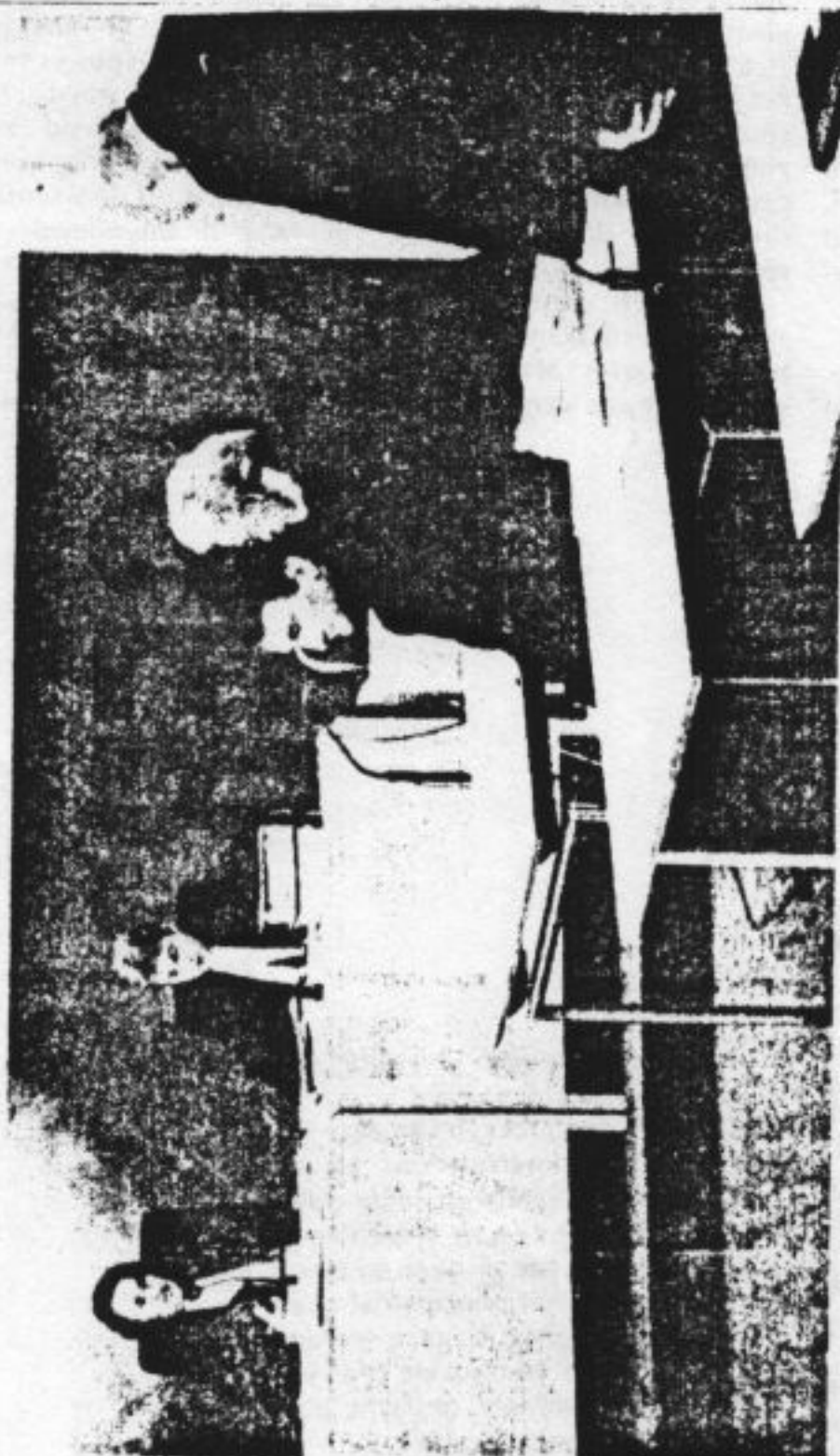
Zijn advocaat mr. J.P. Plasman deed in deze uitleveringsprocedure nieuwe ammunities voor zijn verdediging op: „Enerzijds zegt justitie in de strafzaak dat René en Augusta een bewust nauw samenwerkende criminele organisatie vormden, anderzijds wordt in de uitleveringszaak aangenomen dat de ene helft van die organisatie de andere tegen haar wil van haar vrijheid beroofde en verkrachtte. Dat lijkt mij toch moeilijk uit te leggen.”

Mr. Plasman treedt vrijdag, samen met advocaat mr. V. Bakker aan om O. en S. tegen de Nederlandse beschuldigingen te verdedigen.

Duitse justitie acht moord op Nymfhe bewezen

AURICH/VRIESCHELOO — De officier van justitie in het Duitse Aurich heeft de 29-jarige Georg A. uit Bunde officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens moord op de zevenjarige Nymfhe Poolman uit Vriescheloo. A. heeft nog geen bekentenis afgelegd. Wel geeft hij toe het schoolmeisje op 28 november 1991 in zijn Mercedes te hebben ontvoerd en verkracht. Volgens de verdachte kwam ze kort daarna om het leven toen hij zeer krachtig moest remmen.

De Duitse justitie gelooft dit niet. Medische en technische experts zeggen te kunnen bewijzen dat het door A. beschreven ongeluk onmogelijk tot haar dood kan hebben geleid. Justitie concludeert dan ook dat er geen sprake kan zijn van dood door schuld of doodslag. Het is nog niet bekend wanneer de zaak dient. A. zal bovendien voor de rechter moeten verschijnen wegens verkrachting van twee Nederlandse meisjes uit Musselkanaal en Sleen-Noord.

• René O., het Juramonster, in het beklagenbankje met rechts van hem zijn tolk en achter hem zijn advocaat mr. Plasman.

Roze Zaterdag, de jaarlijkse homodag die vandaag in Maastricht wordt gehouden, staat dit jaar in het teken van 'homoseksualiteit en andere culturen'. Karin Spank volgt het spoor dat aids in de homosubcultuur heeft getrokken. Aids heeft de dood minder individueel gemaakt.

Een regenboog van tranen en grimlachjes

VK 26-6

HET is een rotziekte. Hier en daar een bui, luidt het weerbericht, maar zoals mijn goede vader altijd zegt: als-ie valt valt-ie altijd hier want van daar merk ik nooit wat. In delen van mijn omgeving plenst het.

Te vaak gaan conversaties de laatste tijd over hoe het nu met X is en hoe Y reageerde op zijn vorige kuur, verdomme V kwakkelde de laatste maanden van de ene ziekte in de andere, hij zou toch niet ook...? En was jij nog op W's begrafenissen, ik hoorde dat ze het indrukwekkend hadden aangepakt. O god en Z gaat nu hard achteruit, het duurt vast niet lang meer. Ja, P komt er langzaam overheen, hij begint te wennen aan het missen; maar ze waren zo lang bij elkaar, geen wonder dat hij nog altijd wordt overvallen door tranen en verdriet.

Er gaan te veel mensen dood aan hun bloed. Zoveel doden plenzen er neer dat ik me verbaas dat we daar rustig onder blijven, me afvraag waarom niemand zich ooit schreeuwend op de kist werpt of zelf in de gereedstaande kuil springt. *grave-diven* zoals de vader van Laura Palmer deed; en bovendien dat er nooit eens iemand krijsst, waanzinnig uit-zinnig gilt en raast en tiert op zulke bijeenkomsten.

We leren begraven. We moeten wel, we moeten immers verder leven.

Het is een rotziekte.

Tegelijkertijd gebeuren er bijzondere dingen rondom aids. Niet alleen leren we van lieverlede onze schatten te begraven onder een regenboog opgetrokken uit tranen en grimlachjes, en verzingen allerlei mensen nieuwe rituelen om het afscheid te verzachten en de pijn er-

van draaglijker te maken. We leren ook, zij het onwillig en recalcitrant en absoluut niet uit vrije wil, maar toch, om de dood enigszins in het leven te integreren.

Immers, doodgaan is ineens niet iets voor als je de zeventig bent gepasseerd of der dagen zat; de dood is niet langer iets voor om-muurde parken buiten de stad, comfortabel afgeschermd van alledaagse dingen. Doodgaan is niet voor later.

De dood neemt tegenwoordig andere gedaantes aan. De dood woont namelijk nog steeds in parken maar blijkt een fervent aanhanger van het cruisen, hij wordt met grote regelmaat in stadse straten en zelfs in huiskamers gesignaleerd.

We leren gaandeweg hem in de vuile ogen te zien zonder de onze daarbij weg te hoeven draaien. We leren hem in het café te tolereren, we geven hem een borrel en praten met hem en hopen hem te begrijpen; hij belt soms thuis aan juist wanneer we bezoek hebben en schuift bij aan tafel en blijft dan per ongeluk een avondje hangen, en verdomd: dat zijn niet altijd de vervelendste avonden.

We roddelen achter zijn rug om over hem en klagen over zijn vuu-zige streken of zinnen op listen om zijn scherpe kanten bij te slijpen. Sommigen zijn altijd klaar voor een ontmoeting, anderen durven zijn naam nauwelijks uit te spreken. Bij weer anderen loopt hij inmiddels de deur plat. Sommigen, de durfals of de rockelozen, wie zal het zeggen, wagen zelfs een flirt met hem. En gaandeweg wordt hij een goede bekende.

Dood en verval, bederf en ziekte. Wat bijzonder is aan aids is dat

De Gay Parade in New York in 1991.

jonge mensen ineens en masse nadenken over, of althans geconfronteerd worden met, de mogelijke of daadwerkelijke vergankelijkheid van hun gezonde lichaam. Lichamen zijn vreselijk kwetsbaar en levens derhalve ook. Maar juist omdat aids bij uitstek huishoudt in een sociaal min of meer samenhangende groep, een groep die geleerd heeft om zich te verdedigen en te wapenen en om het leven vooral niet met berusting tegemoet te zien, en omdat die groep is grootgebracht op een dieet van onderlinge steun en bijstand, worden ziekte, verval en dood ineens minder individueel. Uit noodzaak. Uit overlevingsdrift. Uit saamhorigheid.

En zo kan het gebeuren dat een aantal van de meest funeste kenmerken van ziekte, handicap en sterven ineens minder de boven-toon voeren. Een karakteristiek van ernstige ziektes is dat ze degenen die daarmee te kampen hebben, makkelijk in een sociaal isolement plaatsen. Mensen die chronisch ziek zijn, vallen uit het maatschappelijk denken; je ziet ze zelden, je spreekt er niet over, je stopt ze in ziekenhuizen en verpleeginrichtingen zodat hun verzorging en hun uiteindelijke dood professioneel geregeld kunnen worden en *that's it*.

Aids heeft nieuwe vormen van zorg doen ontstaan. Het buddy-systeem, waarbij iemand verzorgd wordt op basis van zijn wensen en

verlangens en niet op grond van de regels van het dienstrooster, is een bron van innovatie voor thuiszorg, ziekenhuizen en beleidsmakers.

Naarmate iemand afhankelijker wordt van hulp, en vriendendiensten niet meer volstaan, komen er meer mensen in zijn of haar leven die beroepsmatig hulp geven - maar ook op beroepsmatige voorwaarden. Dat betekent dat een wildvreemde in je huis rondloopt en betaald aan je lichaam zit, en dingen met of voor je doet die gewoonlijk in een meer intieme context thuishoren. Je wassen bijvoorbeeld, of je aan- en uitkleeden.

Het gevolg is dat zulke handelingen opeens van hun intieme betekenis zijn ontdaan en killer worden. Bovendien moet je iemand in je huis tolereren met wie je geen enkele band hebt: een arrogante zak, een tuthola, een nitwit of een lieve doch tomeloos babbelende moeke. Professionele zorg houdt je leven uiterlijk in stand maar maakt het plat en eenduidig. Je raakt gereduceerd tot patiënt, tot object van rationele, hygiënische en medische handelingen.

Hoe fnuikend zulke klassieke vormen van zorg kunnen zijn, moge blijken uit de woorden van iemand die ik interviewde voor het boek *Aan hartstocht geen gebrek*: 'Ik hield er vroeger ontzettend van om onder de douche te staan. Als ik in de put zat kon ik uren douchen, maar ik deed het ook vaak omdat ik

het prettig en sensueel vond. Als ik dan klaar was smeerde ik mezelf heerlijk in met lekkere lotions. Nu kan ik alleen maar op vrijdagochtend om negen uur douchen, omdat dan de wijkhulp komt. Zin of geen zin, vrijdagochtend om negen uur ga ik douchen. Het gevolg is dat douchen nu platweg mezelf schoonmaken is geworden.'

Het buddy-systeem doorbreekt dat. Buddies zijn mensen die minnaar affiniteit hebben met de leefstijl van de cliëntele en die hulp geven op het moment dat die nodig is of verlangd wordt, niet op het moment dat die hen uitkomt. De waarde van deze zorg op maat kan nauwelijks overschat worden.

VAN even doorslaggevend belang is dat een complete sociale groep ineens doordrongen raakt van het feit dat ernstig ziek zijn niet betekent dat het leven ophoudt; tenminste, niet meteen. En dat de overeenkomst tussen leven en ziekte sowieso hieruit bestaat dat ze alletwee een fatale afloop hebben.

De subcultuur raakt ingesteld op ziekte en handicaps. Men heeft geleerd de blik niet meer af te wenden wanneer iemand angstaanjagend dun is, men schrikt niet van een rolstoel meer of minder. Men raakt verplicht vertrouwd met onbeholpen lichamen. In de subcultuur kijkt haast niemand nog op van

handicaps en daarmee betoont diezelfde subcultuur zich sociaal toegankelijk voor mensen die andere hinderlijke of fatale kwalen dan aids hebben.

De enige groep die ik ken die even prozaïsch kan zijn in haar denken over dood en over het leven met handicaps, is die van oude mensen. Maar helaas is de manier waarop de meeste oude mensen deze lovenswaardige houding hebben bereikt, er gewoonlijk een waarbij gesprekken over lek & gebrek worden gecultiveerd en men zich geheel op kommer & kwel fixeert. Oude mensen wonen vaak al in het voorportaal van de dood of de achterkamers van het leven. Ze zijn haast over.

De subcultuur niet. In de homosubcultuur is de band tussen leven en dood, tussen ziekte en jolijt, tussen spot en compassie, complexer, levendiger en meer opgetuigd met boa's en glitter dan waar ook. Zeldzaam zijn de mensen die zich een onthechte houding hebben weten aan te meten jegens de wereld die hen omringt, en die diezelfde wereld niettemin in al haar vluchtigheid serieus wensen te nemen.

Maar op plaatsen waar het plenst en waar desondanks volop wordt gelachen en geschmierd, ontstaan regenbogen haast vanzelf.

Verder blijft het natuurlijk een rotziekte.

Karin Spank is schrijfster.

Synodebesturen wijzen strekking wet gelijke behandeling niet af

Trouw
11 juni

Van onze kerkredactie

LEUSDEN - De zorg van de synodebesturen van de drie Samen op weg-kerken dat de vrijheid van bijzondere instellingen dreigt te worden aangetast, wanneer het wetsontwerp gelijke behandeling ongewijzigd door de Eerste Kamer komt, moet niet worden aangezien voor „een afwijzing van de strekking van deze wet“. De drie kerken zijn beslist „niet teruggekomen op wat zij eerder hebben uitgesproken of besloten inzake homoseksualiteit“.

In een gezamenlijke verklaring van bovenstaande strekking hebben de SoW-kerken gisteren in allerijl gereageerd op de vloedgolf van kritiek die recent over hun hoofd is uitgestort. Kort voor Pinksteren hadden de hervormde, gereformeerde en lutherse synodebesturen hun zorgen over bepaalde „voor misverstand vatbare“-formuleringen in de Algemene wet gelijke behandeling (AWGB) schriftelijk kenbaar gemaakt aan de Eerste Kamer. Kerkelijke homo- en antidiscriminatiegroepen, vakbonden en anderen reageerden vervolgens met „onge-

loof“, „ongenoegen“ en zelfs „verbijstering“ op deze brief. Kennelijk geschrokken van deze felle kritiek besloten de drie kerken zich nader te verklaren. In de gisteren verspreide reactie wijzen ze er nog eens op dat zij geen bezwaar maken tegen het principe dat geen onderscheid gemaakt mag worden op grond van 'het enkele feit' van seksuele geaardheid, geslacht, politieke gezindheid etcetera.

EIGENLIJK MAG EEN NEDERLANDSE HOMO NIET KLAGEN

VK 20-6

In Nederland is de tolerantie vrij groot, vinden de deelnemers aan Roze Zaterdag. Daarom wordt de jaarlijkse demonstratie van de homobeweging steeds meer een feest- dan een protestdag. Toch deed niet heel Maastricht, de stad 'met de zachte gay', afgelopen zaterdag aan de homo-parade mee. Geen harmonie was te porren: alle vijftientig hadden ze toevallig nèt iets anders te doen.

door Peter Glesen

EEN MAN van een jaar of 45 stapte uit de trein, zijn rugzak en koffer vol actiemateriaal. Hij behoort tot de vereniging Castigatio, wier leden volgens een wervende folder één ding gemeen hebben: 'Ze zijn verzet op rode, gloeiende billen'. Castigatio organiseert spelbijeenkomsten waar 'kwajongens' zich misdragen en van hun 'opvoeders' een stevige aframmeling moeten incasseren. Even later staat hij met zijn baseball-petje in het verenigingskraampje op de infomarkt. Klaar voor een middagje informatie verstrekken over bilkeoek.

De hele homo-wereld is vertegenwoordigd op het Vrijthof in Maastricht, van liefhebbers van rauwe sex tot het christelijk homo-jongerencontact, van degenen die streven naar respectabiliteit tot zij die de eigen subcultuur koesteren. Vijftienduizend homo's en lesbo's zijn naar 'de stad met de zachte gay' gekomen voor Roze Zaterdag.

Op zaterdag 28 juni 1969 deed de politie van New York een inval in de Stonewall Inn, een bar die vooral favoriet was bij travestieten. Dat gebeurde wel vaker. De mannen werden gewoonlijk weggeslept en kregen een bekeuring wegens travestie. Jarenlang hadden ze deze 'behandeling' aanvaard als een natuurverschijnsel, de onvermijdelijke prijs van een homo-leven in een hetero-wereld, maar nu pikten ze het niet meer. Er brak een massale vechtpartij uit, waarbij de politie met stenen en munten bekogeld werd. Sindsdien wordt er over de hele wereld op de laatste zaterdag van juni gedemonstreerd voor het recht om je eigen leven te leiden.

Nederlandse homo's mogen eigenlijk niet klagen, vindt de man van Castigatio. 'Als je in een klein plaatsje woont, is het misschien moeilijk. Maar in Deventer houden we onze bijeenkomsten gewoon in een open jongerencentrum. Als we

2 huur maar betalen, kan het ze niet schelen wat we doen.'

In andere landen is de situatie minder gunstig. In België dreigt het Vlaams Blok, in Duitsland hebben neo-nazi's het ook op homo's voorzien en in de Verenigde Staten noemt een generaal president Clinton een 'flikkervriendje'. Maar Engeland is het allergrootste. In Londen is een wurger actief in de sm-scene, vertelt hij. Mannen worden eerst vastgebonden in wat een onderdeel van het spel lijkt, en vervolgens vermoord.

Homo's durven echter nauwelijks naar de politie te stappen, omdat die er een Victoriaanse moraal op nahoudt. Laatst zijn nog 38 mannen opgepakt op een privé-

feestje waar aan sadomasochisme zou worden gedaan. Ze waren nog niets eens begonnen of de politie stond al binnen. Met 38 mannen kun je niet meer spreken van een privé-feest, vonden de agenten. Dus was het aanzetten tot ontuchtige handelingen. Een strafbaar feit.

'In Nederland is de tolerantie groot, maar het liefst niet voor de eigen deur', zegt Gé van der Aa, een van de organisatoren van Roze Zaterdag in Maastricht. De kalende vijftiger met baard ('Ik begin een oude nicht te worden'), consulent voor het leerlingwezen, is veteraan van de Limburgse homo-beweging en actief strijder tegen bisschop Gijsen.

'Discriminatie is minder grijpbaar dan vroeger. Wij wilden een harmonie laten meelopen in de parade op Roze Zaterdag. Maastricht heeft 25 harmonies, maar allemaal hadden ze vandaag nèt iets anders te doen. Dat zegt mij genoeg. Men wil niet met homoseksualiteit geassocieerd worden, dat is het eigenlijk. Ze zijn bang om voor homo aangezien te worden, als ze meelopen. Maar de tegenpartij is een stuk verstandiger geworden. Als ze openlijk zeggen: homo's, daar willen we niks mee te maken hebben,

ontstaat er een rel. Dan krijgen ze problemen met hun subsidiegevers.'

Niettemin staat Roze Zaterdag steeds minder in het teken van de strijd tegen flagrante discriminatie. Het is eerder een gezellig feest waarop homo's en lesbo's onduidelijk laten zien dat ze bestaan. Dat was in zijn eigen katholieke jeugd wel anders, zegt Van der Aa.

'Ik was niet van het bestaan van homoseksualiteit op de hoogte. Ik had natuurlijk allerlei gevoelens, maar die kon ik niet benoemen, ik wist gewoon niet wat ik ermee aan moest. Seksuele voorlichting bestond niet. Je kreeg onderwijs van broeders en fraters. Die spraken heel kort over het zesde gebod, gij zult geen onkuisheid begaan, terwijl ze zenuwachtig aan hun knopen zaten te friemelen.

'Pas op de kweekschool zei een van mijn vrienden: die-en-die jongen is homofiel, zo heette dat toen nog. En toen wist ik het opens. Maar die hele tijd, de puberteit en vlak daarna, is voor mij niet leuk geweest. Je vriend praat over lekkere wijven, terwijl jij eigenlijk op hem staat te geilen. Maar omdat je van niets weet, kun je daar eigenlijk geen kant mee op.

'Tegenwoordig weten mensen al heel jong dat ze homo zijn. Bij het COC lijkt het af en toe net een schoolklas. Volgens mij is er deze

week heel wat algesprijd om spandoeken voor Roze Zaterdag te maken.'

De parade trekt door de straten van Maastricht, over de Servaasbrug naar het Vrijthof. De deelnemers houden borden omhoog. *Cuyk is coming out!* Evenals Best, Echt, Uden, Spijkenisse en Raalte. In 1982 werd de optocht in Amersfoort nog verstoord door jongeren die, vurig aangemoedigd door hun ouders, met stenen en eieren gooiden, onderwijl 'Homo's dood, homo's dood' roepend.

De sm-scene is een in het oog springende minderheid tussen de religieuze homo's, het buddy-project, homocamping de Vlegel en de homoseksuele motorrijders van Pink Spirit. Maar de tijd dat een homo-optocht als choquerend werd ervaren, lijkt toch een beetje voorbij. De stoet met veel kort geknipte vrouwen en mooie, swingende mannen wordt licht geamuseerd gadeslagen door het winkelend publiek. 'Ze zien er toch wel anders uit, hè', zegt een meisje tegen haar moeder.

Langzaam loopt het Vrijthof, het 'sjoenste' plein van Nederland, helemaal vol. Er wordt luid meegezongen met Astrid Nijgh, het Rozen Koor, de Maastrichtse vedette Bepie Kraft en de keizerin van het levenslied, de Zangeres Zonder Naam. Op de grond zit een skinghead in camouflagepak. Voor zijn legerkistjes liggen tijdschriften, vol plaatjes van gebonden mannen met doorboorde geslachtsdelen. Aan zijn broekriem bungelt een sleutelbos. Aan de rechterkant: hij is dus passief, blijkt uit een handzaam code-overzicht dat bij het kraanpje van de Vereniging Studiegroep Sado-Masochisme is af te halen.

De meest gebruikte code is de zakdoek. Er zijn vijftien kleuren in omloop, waarbij elke kleur staat voor een seksuele variëteit. Wie zijn

zakdoek links draagt is actief, rechts is passief. Donkerblauw-links betekent bijvoorbeeld 'wil graag neuken', rechts 'wil geneukt worden'. Zwart staat voor harde SM, grijs voor bondage en donkerroze voor tepelfolteren. Oranje-links is 'voor alles in', rechts staat voor het veilige 'wil alleen kijken'.

Nadat bekend werd dat Roze Zaterdag op het Vrijthof zou worden gehouden, klopte het bewonerscomité bij de gemeente aan. Niet dat

er echte problemen waren, het is per slot van rekening 1993, maar het was zo dicht bij de Servaaskerk.

De kerk en homoseksualiteit, dat is een moeizame combinatie. De onlangs afgetreden bisschop Gijsen was het symbool van kerkelijke homofobie. In 1978 zei hij in een interview dat homo's wat hem betrof niet meer ter communie mochten vanwege hun zondige levenswijze. Hij gaf daarmee aanleiding tot de eerste grote Nederlandse homodemonstratie, op paaszaterdag 1979 voor het bisschoppelijk paleis in Roermond. Achter de dranghekken verdrong de plaatselijke bevolking zich om een glimp op te vangen van 'echte' homo's, die ze nog nooit in het wild hadden gezien.

Mede-organisator van die actie was Gé van der Aa, die zelf ooit priester wilde worden. In de jaren zestig studeerde hij theologie in Tilburg. De confrontatie tussen geloof en geaardheid maakte van hem echter geen tastend en worstelend mens. Innerlijke verscheurdheid is meer iets voor protestantse homo's, denkt hij. Katholieken zijn er wel aan gewend om de hand te lichten met de religieuze regels, als dat hun beter uitkomt.

'Toen ik studeerde, was de sfeer eigenlijk heel open. Het was vlak na het Tweede Vaticaans Concilie. We dachten allemaal dat het celibaat binnen twee weken zou worden afgeschaft. Al die priester-studenten hadden ook een vriend of vriendin. Daar werd helemaal niet moeilijk over gedaan.' Het celibaat bleef echter en Van der Aa twijfelde steeds sterker aan zijn geloof.

Namens de paus was bisschop Gijsen orde op zaken aan het stellen in een al te vrijgevochten kerkprovincie. In het bisdom Roermond

Homo's mogen in Ierland

DUBLIN — Door homoseksualiteit niet langer strafbaar te stellen, staat het parlement van Ierland op het punt een revolutie te veroorzaken in het oer-katholieke en behoudende land. Het parlement accepteerde gisteren de wet die homoseksualiteit toestaat. Het wetsvoorstel moet nog door enkele comités worden goedgekeurd maar zal gezien de ruime meerderheid voor de regeringscoalitie naar verwachting niet op problemen stuiten.

Volgens een wet uit de vorige eeuw, die weinig meer wordt toegepast, hangt mensen die in Ierland homoseksuele handelingen begaan, levenslange gevangenisstraf boven het hoofd.

gold voortaan de rechte leer. Althans officieel. In werkelijkheid was de verhouding tussen kerk en homo's veel ingewikkelder.

'Er zijn nogal wat pastoors die de relatie van homo-paren hebben ingezegend, 's avonds in de sacristie. Ik heb dat zelf nooit zo goed begrepen. Als je niet door de voordeur naar binnen kunt, hoeft het voor mij niet. Het lijkt mij niets om zo stiekem 's avonds de kerk binnen te gaan, alsof je hebt moeten trouwen. Maar de mensen waren er zielsgelukkig mee. Ze hadden kennelijk toch behoefte aan een rituele bevestiging van hun relatie.'

'Veel pastoors zijn natuurlijk zelf homo. Dat is een cliché, maar het is gewoon zo. Je hebt zelfs 'Gijslianen' die vanaf de preekstoel homoseksualiteit veroordelen, maar zelf stiekem een homo-leven leiden. Zo iets begrijp je gewoon niet, dat is toch echt ziek.'

'Maar het is jammer dat Gijsen weg is, vind ik. Dankzij hem is de greep van de kerk op het Limburgse leven enorm verslapt. Hij was zo extreem, dat niemand hem wilde volgen. Van mij had hij nog wel even mogen doorgaan; nu komt er waarschijnlijk iemand die hetzelfde denkt, maar het wat beter weet te brengen. Dat is veel gevaarlijker.'

Ondertussen kan de dag op het Vrijthof niet meer kapot. De meer activistische sprekers worden nog net beleefd aangehoord. *In Deutschland sind immer mehr Schwulen und Lesben Opfer faschistischer Gewalt*, houdt de schrijfster Chris Paul het publiek nog zorgelijk voor, maar de sfeer wordt beter verwoord door het Rozen Koor uit Amsterdam: 'Vandaag gaan wij op zoek naar de zachte G-plek.'

Publiek op het Vrijthof, na de parade door Maastricht.

Na het verschijnen van de encyclicle *Humanae vitae* in 1968, waarin alle voorbehoedmiddelen in strijd worden geacht met de menselijke waardigheid, begint het te rommelen in katholiek Nederland. De zedenleer die Rome verkondigt, botst steeds meer met de handel en wandel van haar volgelingen. Nederlandse katholieken vragen zich af of seksualiteit nog langer aan de voortplanting moet worden gekoppeld. In de jaren daarvoor had psychiater Trimbos in zijn goed beluisterde radiovoordrachten het volk reeds gewezen op de onstuitbare opkomst van een nieuwe, vrijere seksuele moraal.

In die woelige jaren raakt ook de *flikkertheologie* in zwang. Een aardig beeld van dat gedachtengoed biedt de bundel *Honderd vragen over homoseksualiteit en kerk*, uit 1992, zo op het oog een parodie op *Margriet weet raad*, met brandende kwesties als 'Waren Ruth en Naomi lesbisch?', 'Hadden David en Jonathan iets moois samen' en 'Waar lagen Sodom en Gomorra?' Er wordt uitgelegd wat *hopa's* en *hodo's* zijn (inderdaad: homopastores en homodominees). Actuele vragen als 'Is aids overdraagbaar via de Avondmaalsbeker?' en 'Bestaat de lesbische leerkracht in Staphorst?' komen onverbloemd aan de orde. Ook onthullingen blijven niet achterwege: de 'meest beroemde gelovige pot in Nederland' zou koningin Beatrix zijn, ze zou in een *gay-parade* op Roze Zaterdag hebben meegelopen en zich aldus 'ge-out' hebben. Om het predikaat 'meest beroemde gelovige flikker' blijken verschillende kandidaten te strijden: Jos Brink, Henk van Ulsen en de Amsterdamse predikant Jaap Zijlstra.

door Arthur van Amerongen

Foto: Bob Bronshoff

W ars van alle ontwikkelingen in Nederland geeft in 1975 de Heilige Congregatie voor de Geloofsleer een verklaring uit over enkele vraagstukken van de seksuele ethiek, getiteld *Persona humana*. Homoseksualiteit wordt veroordeeld vanuit de natuurwet en vanuit de Schrift, die homoseksuele daden veroordeelt als zware misdrijven. Voor de pastorale aanpak wordt 'bedachtzame mildheid' aanbevolen: verontschuldigt niet de daden, maar help de zondigen het rechte pad terug te vinden. Het pauselijke schrijven maakt zo waar gewag van homofiele geaardheid – tot dan toe stonden homo's in Rome te boek als hetero's die het met geslachtsgenoten deden. Homofilie werd betiteld als een objectieve ongeordendheid: het is geen persoonlijke keuze en daarom geen zonde, maar kan wel tot zonde leiden. Een foutje in de schepping. De Amsterdamse pater Van Kilsdonk noemde homoseksualiteit daarentegen een *vondst* van de Schepper.

Het Nijmegen van de jaren zeventig was de broedplaats van een mooie symbiose tussen theologie en homoseksualiteit. Theo Koster, een boomlange veertiger in lila hemd en spijkerbroek, studeerde in die tijd dogmatiek in Nijmegen. Momenteel is hij secretaris van het Werkverband van Katholieke Homopastores. Om zijn nek bungelt het zwart-witte Dominicaner kruis.

Theo Koster: 'Ik zat in die tijd in een oecumenische werkgroep en onderhield de contacten met het COC. Een protestant in de werkgroep waarschuwde me nog: "Pas maar op dat je het zelf niet wordt." Een vriendenstel dat al vijftien jaar samenwoonde, nam me mee naar de soos. Een van het stel had ooit nog een CO2-kuur gevolgd,

HOPA'S

Homofiel mag, homoseksueel niet

koolzuurinhaling, om van de homoseksualiteit af te komen – dat was net als castratie een methode uit de toenmalige psychiatrie. Op die soos kusten mannen elkaar en daar voelde ik me zeer opgelaten bij, ik wist niet waar ik moest kijken.

Het was een spannende tijd, de Rooie Flikkers waren erg actief, al vond ik ze wel wat erg militant. Toen ik uit de kast kwam en het aan mijn vrienden vertelde, schaamde ik me; ik had het idee hen bedonderd te hebben. Toch was ik me tot dat moment nergens van bewust geweest. Via de COC-soos heb ik mijn eerste lichamelijke ervaringen opgedaan, aanvankelijk heel angstig, maar tegelijkertijd heel mooi. Ik behoorde tot de rustige homohap, die zich vooral ophield aan de Bistonbaal, een strandje aan de Waal. Homo's en theologen waren de eersten die daar aan naaktrecreatie deden. We bleven er 's nachts slapen, het was de warme zomer van 1975.

Met een groep vrienden hebben we ons toen beschikbaar gesteld voor het nieuwe bestuur van het COC. We werden gekozen, maar drie dagen later weer afgezet, omdat we een formele regel hadden overtreden.

Dat was gewoon vriendjespolitiek en het oude, veel geslotener bestuur is toen weer in ere hersteld. Maar het leidde wel tot een crisis binnen het COC. Het COC was zeer antikerkelijk, al waren velen van huis uit katholiek.'

In 1977 verschijnt *Een mens hoeft niet alleen te blijven: Een evangelische visie op homofilie*. Deze uitgave van de Centrale Pastorale Werkgroep Homofilie zal een doorbraak betekenen in de discussie over homo's binnen de kerk. De studie stelt dat homofilie geen ziekte of afwijking is maar een gewoon verschijnsel, en dat op liefde gevestigde homofiele uitingen even gewettigd zijn als heterofiele. De pastor die zijn avondwandeling graag mag eindigen bij een plaatselijke pisbak, wordt daarmee schromelijk tekort gedaan, maar het is al heel wat en de Nederlandse bisschoppen reageren furieus. Simonis spreekt over het verschil tussen homoseksuele *aanleg* en homoseksueel *gedrag*, pleit voor een vriendschap zonder beleving van seksualiteit en verbiedt zijn paladijnen hulpverleningsadressen voor katholieke homofielen te publiceren. Collega Gijsen wei-

gert zelfs de sacramenten aan homo's die niet in onthouding hebben geleefd – homofilie staat volgens hem gelijk aan schaamteloosheid en het egoïstische beleven van de seksualiteit.

Op Paaszaterdag 1979 organiseert het COC een demonstratie in Roermond. Duzenden al dan niet katholieke flikkers en potten protesteren tegen de discriminerende uitspraken van de bisschoppen. Intussen krijgen steeds meer pastores problemen met bisschoppen en benoemingsadviseurs, die hen weigeren te benoemen omdat bekend is dat ze homo zijn. Daarom wordt in 1980 het Werkverband van Katholieke Homofiele Pastoraal Werkenden opgericht. Alle leden zijn actief in de katholieke kerk: pastores, maar ook mensen in opleiding en theologiestudenten, allen afhankelijk van bisschoppelijke goedkeuring. In 1985 wordt de naam omgedoopt in Werkverband van Katholieke Homopastores. Het Werkverband bestrijdt de kwestsende seksuele zedenleer van de kerk, maar wil nadrukkelijk niet als een *gay church* of als een katholiek COC worden gezien.

Het Werkverband verricht onder andere onderzoek onder de leden en publiceert zijn bevindingen onder de titel *De mensen zijn er nog niet aan toe* – het geveugelde woord waarmee benoemingsadviseurs onderstrepen dat homo's in de kerk zich geïsoleerd moeten houden.

Een pastoraal werker in de stuurgroep Hopa's houdt zich niet geïsoleerd en zal het merken ook. Hij verzet zich openlijk tegen de verklaring uit Rome die kerken verbiedt ruimte beschikbaar te stellen voor homo's. Wanneer hij naar een pastorale functie binnen het leger solliciteert, lijkt aanvankelijk niets zijn aanstelling in de weg te staan. Hij heeft een goed gesprek met legerbisschop Bär en een aalmoezenier, maar plotseling wordt er een vacaturestop afgekondigd. Althans, dat is het officiële argument; officieus vindt men dat er al veel te veel homo's in het leger zijn. Twee weken later staan er echter weer vacatures voor pastoraal werkers in de krant. De afgewezen kandidaat krijgt een persoonlijke brief met de aanbeveling te blijven zitten waar hij zit, hij maakt toch geen kans meer op een andere baan.

Hoe moet dat eigenlijk met het celibaat en homoseksualiteit? Theo Koster: 'Ik ben het daarover ernstig oneens met Antoine Bodar. Hij stelt dat homoseksualiteit er niet meer toe doet als je voor het celibaat kiest. Ik ben echte: geen stuk hout, ik merk dat seksualiteit mij iets doet, ik word wel terdege aangetrokken tot mannen. Voortdurend moet ik opletten dat dat geen al te belangrijke rol gaat spelen in mijn leven. Ik moet me daar tegen beschermen, me niet in situaties begeven waar ik opgewonden van raak. Intimiteit is echter niet zondig, wij zijn mensen. Je kan altijd verliefd worden, dat is een groot goed waarvoor je moet openstaan. In het klooster praten we over die zaken, vooral over het gemis van relaties, over hoe we daar mee omgaan. Je moet jezelf niet bedonderen in de kring van intimi.'

Binnen de top van de katholieke wereld heerst een groot taboe op homoseksualiteit en tegelijkertijd blijkt het pastorale ambt aantrekkelijk voor homo's. Het is nog steeds een mannenwereld en regelmatig worden er homo's gewijd. De kerk biedt bescherming, het bisdom is verantwoordelijk, in ieder geval financieel. Er is echter maar een kleine groep geschikt voor het celibaat en die groep is te klein om in de behoefte aan priesters te voorzien. Het verplichte celibaat moet dan ook worden opgeheven, vindt het Werkverband van Homopastores.

In 1983 verschijnt het rapport *Homo en pastor*, naar aanleiding van een enquête in

De Groene Amsterdammer
23 juni 1993

het bisdom Utrecht. De meerderheid van de ondervraagden blijkt afstand te nemen van de officiële moraal van de kerk. Tegelijkertijd weet men dit niet te verbinden met de pastorale praktijk. Een homopastor benoemen kan wel, maar er zijn twijfels of hij in de praktijk van het veldwerk zal kunnen functioneren. Ruim acht procent van de ondervraagden verklaart zelf homo te zijn, maar de meesten gaan daar 'prudent' mee om, dat wil zeggen: ze leiden een dubbellevens.

De verschuivingen aan de basis blijken echter geen voorbode te zijn van verschuivingen in de top. In 1986 publiceert de Heilige Congregatie voor de Geloofsleer een *Brief aan de bisschoppen van de katholieke kerk over de pastorale zorg aan homoseksuelen*. Het is een verharding van eerder ingenomen standpunten: geweld tegen homo's wordt begrijpelijk genoemd, homo's zijn schuldig aan de aids-epidemie, en er mogen alleen mensen worden aangesteld die de officiële leer van de kerk onderschrijven. Het Werkverband van Homopastores reageert geschokt, maar gaat des te harder door op de ingeslagen weg.

In 1987 komt het Werkverband tot ver buiten de landsgrenzen in het nieuws. Het is de tentoonstelling van het 'geloofsdoek' van het Werkverband van Katholieke Homopastores dat grote opschudding teweegbrengt onder de Nederlandse hoogwaardigheidsbekleders. 'Pure porno', baste bisschop Bomers. 'Onaanvaardbaar', brieste kardinaal Simonis. Het gewraakte schilderij toont een aantal heren die zo te zien goede betrekkingen met elkaar onderhouden. Een enkeling is half ontkleed, anderen dragen een toga. Het Werkverband vraagt via dit geloofsdoek aandacht voor de positie van homoseksuelen ambtsdragers binnen de kerk en laat het op ansichtkaarten afdrukken die over de hele wereld worden verzonden. Het Vaticaan ontvangt ook een exemplaar en bij de eerstvolgende bisschoppenconferentie prijkt het doek bovenaan de agenda. De leden van het Werkverband worden met de kerkelijke leer om de oren geslagen, kardinaal Simonis acht het onaanvaardbaar 'wanneer pastores door hun uitingen, door hun levenswijze en in hun optreden er blijk van geven of minstens de indruk wekken dat zij de leer van de kerk op een belangrijk punt veronachtzamen'.

In reactie daarop doet het Werkverband in 1989 een pastorale brief over geloof en (homo)sexualiteit verschijnen, getiteld *Tot*

In het midden, tegen de achtergrond van een roze driehoek: de pastor en zijn vriend. Daaronder de pastor in functie: als pastoraal werker, als priester en als brenger der sacramenten. Linksonder de ikoon van Menas en Jezus in kameraadschappelijke omarming. Rechtsboven: een gegoede burger, een militair, een kardinaal, een bisschop en een gevallen kapitalist, vluchtend voor 'de veelkleurige creativiteit van God: het roze'. (Foto: Bob Bronshoff)

zegen geroepen. De hopa's bieden deze pastorale brief aan op de jaarlijkse manifestatie van de 8 Mei-beweging, de vernieuwingsbeweging binnen de katholieke kerk (ontstaan tijdens het pausbezoek in 1985), die zich altijd ondubbelzinnig heeft ingezet voor homo's en lesbo's. In die brief stelt het Werkverband: 'Nog altijd is de plaats van vele lesbische vrouwen en homoseksuele mannen binnen de kerk onopvallend. Zij zwijgen, of - erger - zij worden doodgezwegen. Hun bestaan - met alle vreugde en verdriet dat elk leven eigen is - ontbeert erkenning en bevestiging. In toenemende mate evenwel nemen we ook een andere beweging waar: homoseksuele mannen en lesbische gelovigen krijgen binnen de gemeenschap een naam en een gezicht. Zij reichten hun rug en openen hun mond. Het Werkverband biedt zijn leden - allen homo en door roeping/beroep met de katholieke kerk verbonden - een ontmoetingsmogelijkheid. Het beijvert zich voor gelijkberechting van homoseksuelen en heteroseksuelen binnen de kerk.'

Theo Koster: 'In antwoord op onze pastorale brief stelden de gezamenlijke bisschoppen dat het Vaticaans concilie een correctie heeft aangebracht op de tot dan toe eenzijdige nadruk op de samenhang van seksualiteit en voortplanting. Dat maakte veel los, veel mensen zelden: als we toen wisten wat we nu wisten, waren er niet zoveel kinderen geweest. Maar er kwamen ook reacties van oudere vrouwen die zich misbruikt voelden door hun echtgenoten, reacties van incestslachtoffers, of brieven met "flikker op".'

1991. De jaarlijkse oecumenische viering op Roze Zaterdag wordt gehouden in de Sint Laurentiuskerk te Alkmaar. De bisschop van Haarlem, monseigneur Bomers, heeft daar moeite mee, maar verbiedt de viering niet. Enkele maanden later schrijft hij echter in het bisdomblad *Samen Kerk* een stuk waarin homoseksualiteit opnieuw wordt beschreven als een afwijking. Het pastoraat moet homo's helpen celibatair te leven, homoseksuele praktijken worden veroordeeld. Bomers vraagt zich af hoe het

toch mogelijk is dat homo's gelukkig kunnen zijn. Vanuit het Werkverband gaat moraaltheoloog Theo Beemer met Bomers in discussie, hun gesprek wordt gepubliceerd in de *Gaykrant* - Bomers geniet de eer de eerste bisschop te zijn in dit tijdschrift.

Het Dominicanenklooster waar Theo Koster woont, is met de tijd meegegaan. Op de agenda staan cursussen als 'Theologie verkeerd: Met lijf en lust' en 'De vlam in de pot: Werken aan bijbelteksten vanuit lesbisch/pottees perspectief'. Het gastenverblijf biedt de gelegenheid om in retraite te gaan. In de tuin van het klooster wordt een tent opgezet voor de conferentie van tweehonderdvijftig iconenschilders. Er woont ook een dominee in het klooster, hij gaat voor in de eucharistieviering. Simonis, die het toch al niet zo op het klooster begrepen heeft, stuurde een brief naar de omliggende parochies, waarin hij waarschuwde voor dergelijke ontwikkelingen. Toch hangt er in het klooster een zweem van vroomheid, al is het niet de beklemmende sfeer van sommige bolwerken uit het zuiden. De meeste broeders lopen blijmoedig in gewone kleren rond en het is bepaald geen stilteklooster.

Theo Koster: 'Als kind op het seminarie was je nooit alleen, je mocht nooit alleen wandelen of naar de slaapzaal gaan. Ik dacht altijd dat dat was om katekwaad te voorkomen, het kwam niet in me op dat die regels tegen seksuele experimenten gericht waren. Privacy ontbrak volledig, terwijl je die als puber toch nodig hebt. Ik vond mezelf terug in de popmuziek, die alleen op bepaalde uren gedraaid mocht worden. De nadruk lag op klassieke muziek, op zondag moest je daar verplicht naar luisteren en een gewijd boek lezen. Uit mijn kastje is ooit een boek over vreemde culturen verwijderd, want daarin stond een vrouw met blote borsten. Toen merkte ik voor het eerst dat de boel gecontroleerd werd.'

Al die schandalen over priesters in Amerika die zich vergripen aan kinderen, hebben alles te maken met die onderdrukking van de lichamelijke. Er vallen slachtoffers,

dat kan absoluut niet zo verder. Het is het gevolg van die gesloten seminaries, die afgesloten mentaliteit in een broeierige sfeer. Ook de priesteropleiding Rolduc is daar een voorbeeld van. Gijsen had daarmee een modelseminarie opgericht, geheel volgens de oude lijn van Rome. Een paar jaar geleden speelde daar een schandaal, de corrector ging met een seminarist naar bed en is toen verbannen naar het buitenland, de seminarist moest van de opleiding af. Ik vermoed dat dat de reden is geweest waarom Gijsen aftrad.

En ook in de affaire-Bär speelt homoseksualiteit en de dubbelzinnigheid van de kerk een rol, al is hoe en wat onduidelijk. Het Werkverband heeft duidelijke vermoedens dat zowel relationele zaken als zijn beleid de directe aanleiding vormden tot zijn ontslag. Bär wijdde bijvoorbeeld een man van wie hij wist dat hij met een vriend samenwoonde.

Het Werkverband wil dat het verplichte celibaat ondubbelzinnig vervalt. Homoseksuele pastoraal werkers kiezen niet voor het celibaat, maar krijgen het opgelegd. En tegelijkertijd wordt er dubbel spel gespeeld door sommige bisschoppen, waardoor vriendschapsrelaties en afhankelijkheid kunnen ontstaan. In Rolduc en de convicte Utrecht en Haarlem wordt de laatste tijd niet meer geselecteerd op geaardheid, dat is winst voor het Werkverband. Maar alleen als het standpunt van de bisschoppen ten aanzien van homoseksualiteit duidelijk is, kan een helder beleid worden gevoerd. Het oude probleem is immers nog steeds niet opgelost: je mag van de bisschoppen wel homofiel zijn maar niet homoseksueel. Het schmegebied tussen die twee termen is zo vaag dat ze werken als camouflage termen, met het daarbijhorende dubbele beleid van de bisschoppen.'

De Groene Amsterdammer
23 juni 1993

(Ingezonden mededeling)

SONSBEK 93
INTERNATIONAL ART EXHIBITION

Mario Alró	Allighiero e Boetti
Pawel Althamer	Jean-Baptiste Bruant
ART ORIENTÉ	Tom Burr
OBJET	Patrick Corillon
Michael Asher	Stephan Dillmuth
Christina Assmann	Mark Dion
BLUE FUNK	Miroslaw Balke
Evelyn Byrne	Kate Ericson/Mel
Valerie Connor	Ziegler
Tom Green	Pepe Espallu
Brian Hand	Anna Gudjónsdóttir
Jaki Irvine	Till Krause
Kevin Kelly	Ann Hamilton

5.6.93 - 26.9.93
SEVEN DAYS A WEEK 10.00 - 17.00

Ken Hardy	Juan Muñoz
Irene en Christine	Jan van de Pavert
Hohenbüchler	Vong Phaophonit
Zuzanne Janin	Keith Piper
Kamagurka	Marc Quinn
Mike Kelley	Allen Ruppersberg
John Körmeling	Eran Schaerf
Liz Larner/Susan	Andreas Siekmann
Nardull	Poster:
Yuri Leiderman	Lawrence Weiner
Mark Manders	RW van de Wini
Annette Messager	Rémy Zaugg

ARNHEM NL

Leger Israel nu geheel open voor homoseksuelen

Door onze correspondent *NR*
TEL AVIV, 11 JUNI. homoseksuelen zullen in het vervolg in alle functies in de Israelische strijdkrachten worden toegelaten. Het opperbevel in Tel Aviv heeft gisteren nieuwe instructies laten uitgaan die homoseksuelen het recht geven in tot nu toe voor hen gesloten speciale eenheden te dienen. Het socialistische parlementslid Yael Dayan heeft een belangrijke

rol gespeeld bij de versoepeling van de houding van het leger jegens homoseksuelen. Vanmorgen zei ze in een radiovraaggesprek dat ze bij premier Yitzhak Rabin een willig oor had gevonden voor haar pleidooi voor de rechten van de homoseksuelen in het leger. Dienstplichtigen die zich tijdens de keuring als homoseksuelen bekendmaakten werden volgens de legerwoordvoerder in Tel Aviv niet

afgekeurd maar wel van bijzondere eenheden uitgesloten. De overgrote meerderheid van de homoseksuelen die voor de dienstplicht werden opgeroepen hield zijn seksuele geaardheid wegens het taboe dat daarop rustte echter geheim. homoseksuelen werden tot dusverre uit gevoelige militaire functies geweerd uit vrees dat ze gemakkelijk te chanteren waren en onder dergelijke omstandigheden

militaire geheimen zouden prijsgeven. Deze politiek leidde tot absurde situaties. Onlangs verscheen op het televisiescherm een hoge officier die jarenlang als chemicus een belangrijk aandeel had in de ontwikkeling van munitie. Toen diens superieuren in de gaten kregen dat de officier homoseksuele neigingen heeft werd hem zonder waarschuwing de toegang tot het legerlaboratorium ontzegd. Thans

is hij hoogleraar aan de universiteit van Tel Aviv. De liberalisering van de houding van het leger jegens de homoseksuelen weerspiegelt een grondige verandering die zich de afgelopen jaren jegens homoseksualiteit in Israel heeft voltrokken. Het taboe dat op homoseksualiteit rustte is vooral in de grote steden, in het bijzonder Tel Aviv, verdwenen.

Generaal VS: Clinton is homovriend en hasjroker

Door onze correspondent
WASHINGTON, 9 JUNI. „Een homovriend, een hasjroker, een ontduiker van de dienstplicht en een versierder”. Zo omschreef generaal Harold Campbell van de Amerikaanse luchtmacht president Clinton tijdens een bezoek op 24 mei aan de Nederlandse luchtmachtbasis Soesterberg. Campbell kwam onderscheidingen uitreiken aan Amerikanen die daar zijn gelegerd. De Amerikaanse luchtmacht neemt de zaak hoog op en stelt een onderzoek in. Campbells chef, luitenant-generaal Dale Thompson, is afgereisd naar Nederland om getuigen te horen van de speech, die werd afgestoken bij een diner.

De generaal gaf lucht aan het ongenoegen dat veel militairen hebben over hun president, die in hun ogen onverantwoordelijk bezuinigt op de krijgsmacht. Voor veel conservatieve militairen is Clinton van het slag dat „de Vietnamoorlog hielp verliezen”, door in zijn studentenjaren deel te nemen aan protesten. Tijdens een recente plechtigheid bij het Vietnam-monument in Washington werd Clinton op boegeroep onthaald door veteranen die vinden dat hij hun belangen en die van de nog steeds vermiste soldaten niet behartigt. Ook Clintons plan om homoseksuelen toe te laten in het leger is veel militairen een doorn in het oog.

Volgens militair tuchtrecht moet Campbell wegens belediging van de opperbevelhebber voor het gerecht worden gedaagd. Het Witte Huis laat de vervolging van de generaal over aan de militaire autoriteiten. Sommigen verwachten dat de zaak wordt geseponeerd, omdat een rechtszaak de huidige precare verhouding tussen Clinton en het Pentagon zou verslechteren. Anderzijds zou Clinton de generaal ook kunnen ontslaan om een voorbeeld te stellen aan de mukkige krijgsmacht. Hij zou daarin zelfs steun kunnen krijgen van militairen. Ook het militaire gehoor had tijdens het banket boegeroep laten horen na de omstrede opmerkingen van de generaal.

Generaal-majoor Campbell heeft meer dan 1.000 vlieguren ervaring als gevechtspiloot in Vietnam, waarbij hij hoge onderscheidingen kreeg. Tot deze maand was hij vice-stafchef voor planning bij het bevoorradingshoofdkwartier van de Amerikaanse luchtmacht, dat onder meer verantwoordelijk is voor onderhoud en uitrusting van Amerikaanse luchtmachtbases overzee. Zijn overplaatsing naar een staffunctie in Washington is hangende het onderzoek opgeschort.

'Clinton beledigd door generaal in Soesterberg'

WASHINGTON (ANP) - Een Amerikaanse generaal heeft zich in Nederland publiekelijk beledigend uitgelaten over president Clinton. Een driesterren-generaal die dit weekeinde naar Nederland is afgereisd moet de kwestie onderzoeken. Generaal Howard Campbell hield op 24 mei tijdens een banket een toespraak voor 250 man militair personeel van de Amerikaanse luchtmachtbasis in Soesterberg. Hij verraste zijn gehoor door aan het begin van zijn rede Clinton een „marihuana-roker, dienstplicht-ontduiker en een rokenjager met een voorkeur voor homoseksuelen” te noemen. Voordat hij aan zijn rede begon zei de generaal dat hij gewoonlijk met een grappige opmerking begon, maar dat hij over de president niets grappigs te vertellen wist. De beledigingen die volgden werden met gesis en boegeroep ontvangen. Een woordvoerder van de Amerikaanse luchtmacht, majoor Paul Wilson, zei dat de opmerkingen

van de generaal - als de beschuldiging klopt - gezien kunnen worden als „niet respectvol” jegens de president. Het beledigen van de president, de opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten, is volgens het Amerikaanse militaire strafrecht een strafbaar feit waarvoor de generaal voor de krijgsraad gesleept kan worden. Het incident wordt zowel in het Witte Huis als op het Pentagon hoog opgenomen. De militairen en Clinton proberen al maanden hun problematische relatie te verbeteren. De president heeft bij de militairen een slechte reputatie wegens zijn Vietnam-verleden en zijn pogingen homoseksuelen tot de strijdkrachten toe te laten. Hij probeert nu de militairen met alle eegards te behandelen. Clinton ging onder meer vorige week naar het Vietnam-gedenkteken in Washington, waarmee hij een verzoenend gebaar tegenover Vietnam oud-gedienden en militairen wilde maken.

Israelische leger nu ook open voor homoseksuelen

AP *VI 12-6*
JERUZALEM
Het Israelische leger heeft vrijdag bekendgemaakt dat geen wettelijke beperkingen meer van kracht zijn op de toetreding van homoseksuelen. Het gaat om de legalisering van een grotendeels al bestaande praktijk, aldus een legerfunctionaris. Voor alle beroepsmilitairen en dienstplichtigen zijn nu dezelfde criteria van kracht, waarbij seksuele voorkeur geen rol speelt. Dat geldt ook voor legeronderdelen met speciale of geheime taken, aldus de bekendmaking. Voor deze gevoelige functies werden homoseksuelen, voorzover hun geaardheid bekend was, nog wel regelmatig geweigerd omdat zij chantabel zouden zijn. Yael Dayan, dochter van wijlen minister van Defensie Moshe Dayan, die zich sterk had gemaakt voor de beleidswijziging, reageerde verheugd. „Dit betekent dat wij een gezonde, seculiere samenleving zijn en niet kunnen leven onder wetten uit de tijd van de Bijbel”. Op de vraag waarom verzet van orthodoxe partijen achterwege is gebleven, zei ze dat de meeste ultra-orthodoxe mannen buiten het leger blijven wegens vrijstelling van dienstplicht.

Goldwater wil homo in VS-leger

WASHINGTON - President Clinton krijgt onverwacht steun van ex-senator Barry Goldwater voor zijn streven discriminatie van homoseksuele militairen op te heffen. In een artikel in de Washington Post riep Goldwater tegenstribbelende Congresleden op de discussie te staken. Het heeft de strijdkrachten de afgelopen tien jaar een half miljard dollar gekost om homo's op te sporen en de dienst uit te zetten, aldus Goldwater.

De uitspraak is opmerkelijk omdat de ex-senator, in 1964 kandidaat voor het presidentschap, geldt als prominent woordvoerder van de conservatieve stroming in de Republikeinse partij, waar de weerstand tegen homo's in het leger het grootst is.

Kerk in VS tegen homo's in leger

AP *VI 11-6*
De grootste protestantse kerk van de Verenigde Staten zal de komende weken dekerkgangers oproepen te protesteren tegen de toelating van homoseksuelen tot het leger. De campagne is georganiseerd door de 'commissie voor christelijk leven' van het Zuidelijk Baptistenverband, waarvan ook president Clinton en vice-president Gore lid van zijn.

Een feestelijk kopje thee

(COC-Nijntun) PINK JAWI 93

De Schorerstichting, landelijk bureau voor homoseksualiteit, verzorgt in opdracht van het ministerie van Defensie cursussen over homoseksualiteit binnen de krijgsmacht. Projectleider is Henk van den Boogaard (1954), politicoloog, initiatiefnemer van *Homosexual and Lesbian Studies* aan de KUN, en schrijver van 'Flikkers moeten we niet', een weerslag van een onderzoek naar slachtoffers van potentrammers die hij in opdracht van de Schorerstichting, waar hij sinds 1983 werkzaam is, schreef. De inspanningen van de minister van Defensie werden eerder door het COC beloond met de Bob Angelpenning. 'Hij heeft veel meer gedaan voor homo's dan Hedy d'Ancona bijvoorbeeld met haar geluk in de afgelopen jaren', aldus Henk. Marga van Keulen sprak met hem.

Sinds een jaar organiseert de Schorerstichting het onderdeel over homo's binnen de cursus over omgaan met minderheden: 'Een kwestie van kijken' voor de Koninklijke Luchtmacht. Het is de eerste cursus over homoseksualiteit die gebaseerd is op een dienstbevel, omdat de deelnemers de 'opdracht tot attitudeverandering' krijgen. Sinds februari vindt daarnaast vanuit de Schorerstichting een cursus voor hulpverleners plaats. Artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers en psychologen worden geleerd adequaat te reageren op hulpvragen aangaande homoseksualiteit binnen de krijgsmacht. Een eerste evaluatie leert dat de deelnemers die aanvankelijk het idee hebben dat zo'n cursus voor hen niet nodig is, zich na afloop bewust zijn van de eigen vooroordelen en de cursus de moeite waard vinden.

AFKEURING

Het organiseren van cursussen over homoseksualiteit in een omgeving die niet als homovriendelijk bekend staat, lijkt geen eenvoudige taak. *Thee is voor mie/les* is een gevlugelde uitspraak, die Henk tegenkomt als hij een week met de landmacht meegaat op oefening in Duitsland. Een ervaring die bij Henk, meelappend in uniform, tegenstrijdige gevoelens oplevert. 'Als groep, onder mannen, ligt het me heel erg goed, ook tot m'n eigen verrassing trouwens. Ik vind het leuk tussen mannen, ook militairen, los van wat ik vind van het militair systeem. Want op het moment dat ik me realiseer dat het gaat om doden en leren te doden vind ik het ook benauwend'.

De prettige sfeer van mannen onder elkaar, de humor en de loyaliteit jegens het 'bedrijf' maken dat hij nog wel eens serieus zou kunnen overwegen om be-

roeps militair te worden ('horizontaal instromen') en zich als majoor bezig te houden met homoseksualiteit binnen de krijgsmacht.

Maar: 'al m'n vrienden zouden er principieel tegen zijn, dat speelt zeker mee. Ik kom regelmatig op de vliegbasis Woensdrecht. Een paar van mijn vrienden hebben daar aan de hekken gehangen in de tijd dat daar geprotesteerd werd tegen kruisraketten. Ik ga daar naar binnen en wordt met alle egards behandeld en breng opdrachten mee naar buiten. Dat is toch een gekke situatie, dat realiseer ik me heel goed'.

Dat het leger in zekere zin zijn cup of tea zou zijn had hij vroeger niet kunnen bedenken. Zelf is hij niet in dienst geweest, heeft zich buitengewoon dienstplichtig laten verklaren. 'Bij de keuring vroeg de arts of ik een verhouding had, en toen ik "ja" zei, vroeg hij of het met een man of vrouw was, want hij rook onraad. Toen zei ik "met een vrouw", want ik wilde in dienst. Maar later dacht ik: ik ben eigenlijk wel gek om daar een belangrijk deel van mijn leven te verpesten. Toen heb ik geschreven dat ik vond dat ik wel geschikt was voor de dienst, maar de dienst niet geschikt voor mij. In die tijd kreeg je dan automatisch S-3 en werd je buitengewoon dienstplichtig'.

CULTUUR

Hoewel keuringsartsen officieel niet mogen vragen naar homoseksualiteit, gebeurt het in de praktijk wel. Een grond voor afkeuring is

het echter niet meer. Het illustreert een veranderde houding binnen de krijgsmacht ten aanzien van homoseksualiteit. 'Vroeger vond men dat homoseksualiteit disfunctioneel voor de krijgsmacht was; nu vindt men dat antihomoseksualiteit dat is'.

Het organiseren van cursussen over homoseksualiteit moet dan ook niet alleen begrepen worden als een aardig gebaar naar homo's toe, maar als een maatregel tegen de achtergrond van een nieuw soort leger. Een beroepsleger dat ingezet wordt voor vredestaken, waarbij de militair terecht komt in andere culturen met andere normen ten aanzien van lichamelijke en omgaan met elkaar. 'Een militair die nu naar Cambodja wordt gestuurd, trekt wit weg als een Cambodjaan een hand op zijn knie legt'. Het homovriendelijk maken van de krijgsmacht wordt niet bevorderd door het sturen van Magazyn naar de militairen in het voormalig Joegoslavië: 'Dat vind ik hogelijk naïef. De situatie is niet zo dat de Nederlandse krijgsmacht volledig open

Henk van den Boogaard (r) in gesprek met officieren

foto: Jan Carel Warffemius

staat voor homo's, laat staan voor homomateriaal. Het wordt gezien als sensatie; een blote vent, mannen onderling, dat roept aversie op'.

MANNETJE

Het kenmerkende van onze cultuur op dit moment is, volgens Henk, niet zozeer de homovriendelijkheid als wel de onverschilligheid ten aanzien van homo's, het uitgangspunt dat het geen probleem meer is. Homo's hebben daar echter andere ideeën over en andere ervaringen mee. Het afwijzen van homoseksualiteit is de meest voorkomende houding, agressie de meest extreme.

In zijn onderzoek naar potentrammers, een vervolg op het onderzoek naar de slachtoffers daarvan, laat Henk zien hoe soms ook dienstplichtigen daarbij betrokken zijn. Zij voldoen aan het profiel van potentrammers: jongens die in groepen optrekken. 'Potentrammen ontstaat

uit een combinatie van afkeer, agressie, angst en fascinatie. Deze jongens zijn op een leeftijd waarop seks spannend is, zeker als het stiekem is, ook al wijs je het af. Jongens zijn erg gesteld op elkaars gezelschap, maar ze moeten een duidelijke grensaangeven. Potentrammen verhoogt ook je status binnen de groep, en het is een leuke grap'. Wanneer in een van de cursussen aan 21 luchtmachtcruten gevraagd wordt of zij persoonlijk potentrammers kennen, antwoorden 16 van hen met ja; er moet van uitgegaan worden dat een deel van hen hier zelf ook bij betrokken is.

Militairen die op hun werk in de problemen komen vanwege hun homoseksualiteit, zullen weinig collega's vinden die aan hun kant staan; niemand wil zich verdacht maken.

Henk geeft nog een voorbeeld van een goeie grap binnen de krijgsmacht: 'Op een vliegbasis waren twee piloten, en piloten gelden als de macho's van de luchtmacht, die het leuk vonden om te tongzoenen in de bar. Nou, de enigsten die

niet openlijk tongzoenen zijn homo's'. Ook *lesbische porno* levert veel pret op in de kazerne. Agressie tegenover lesbische vrouwen binnen het leger komt minder voor dan tegenover homo's: 'voor mannen is het veel moeilijker dan voor vrouwen om op een vanzelfsprekende manier homoseksueel te zijn binnen de krijgsmacht. Als je dat als vrouw aangeeft, heb je geen last meer van die mannen; als man krijg je dan pas last. Je moet als vrouw wel je mannetje kunnen staan, om het zo maar eens te zeggen. Ik heb vaak het idee dat weinig vrouwen op hun plaats zijn in dit milieu'.

ACTIE

De plaats van homo's in het leger en het karakter van het leger, worden pijnlijk geïllustreerd door een vraag van een Amerikaanse cameraploeg die aanwezig is bij de oefening van de landmacht in Duitsland: *Zou u bereid zijn in oorlogstijd uw leven in handen te geven van een homoseksuele commandant?*

'Op dat moment denk ik: mijn god, in wat voor wereld leven we? En ik realiseer me ook dat het om een oorlogsmachine gaat'.

De uitnodiging aan Henk om deel te nemen aan deze oefening kwam van de voorzitter van de Stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht, een belangenorganisatie, net zoals het COC.

'De politieke homostrijd is wat op de achtergrond geraakt, het speelt zich vooral binnenshuis af. Veel mensen houden zich bezig met vormgeving van homoseksualiteit; je krijgt weinig mensen meer de straat op, behalve eens per jaar een manifestatie. De politieke angel is eruit. Maar waarom zouden we allemaal actie moeten voeren? Zo lang er nog mensen zijn die zich daar mee bezig houden? Daar hebben we het COC voor, voor dat soort dingen'.

Henk voelt zich meer op zijn plaats in het werk dat hij nu doet. 'Het is mijn feestje. En misschien zit er iets waars in dat je er een echte kerel van wordt als je een tijdje in de krijgsmacht werkt'.

Marga van Keulen

Scotland Yard wacht op telefoon van homomordenaar

Door onze correspondent
Bob van Huët

LONDEN - De Londense politie wacht op een nieuw telefoontje van 'Mister John', de anonieme seriemoordenaar die het op homofielen heeft gemunt. Een speciaal nummer is beschikbaar gesteld voor het geval de van vijf moorden verdachte man meer wil zeggen over zijn beweegredenen.

Gedurende de drie maanden dat de wurger aktief is heeft hij al een tiental keer gebeld met de politie om details te geven over zijn slachtoffers. Ze werden bijna alle-

maal gebonden gevonden, drie waren seropositief. Onder hen was de Engelse toneelregisseur Peter Walker, bekend van de succesvolle West End musical 'City of Angels'.

Over de motieven van de killer wordt veel gespekuleerd. Psychologen sluiten niet uit dat de dader zich bewust is van zijn ziekelijke moordlust en het liefst zou worden gearresteerd.

De bezorgdheid is groot nu de maniak heeft aangekondigd dat hij één moord per week zal plegen. Vorige week informeerde hij de politie een 42-jarige catering assistent te hebben omgebracht in

dat een aantal moorden plaats had tijdens sado-masochistische sessies maakt het eventuele getuigen niet gemakkelijker naar voren te treden. Via de Londense homo-organisatie Galop zijn niettemin een twintigtal belangrijke tips doorgegeven naar Scotland Yard. Andere informatie werd verkregen onder de 50.000 deelnemers aan de jaarlijkse protestmars van homofielen en lesbiennes door Londen, afgelopen zaterdag.

In een van zijn telefoongesprekken tarta de moordenaar de politie met de mededeling dat hij toch voldoende aanwijzingen had nagelaten om hem te kunnen arresteren. In zijn lugubere spel met Scotland Yard zou de wurger zich bedienen van het vorig jaar uitgekomen boek 'Whoever Fights Monsters' (Al wie monsters bestrijdt van de voormalige FBI-agent Robert Ressler.

Hierin belicht deze gedetailleerde over de methodische jacht op 36 Amerikaanse seriemoordenaars. Als expert in de materie was Ressler ook adviseur van Thomas Harris, de schrijver van de verfilmde bestseller 'Silence of the Lambs' waarin de FBI een seriemoordenaar uitschakelt dankzij de hulp van een andere.

In de hoop beter inzicht te krijgen in de motieven van de mysterieuze 'Mister John' heeft de Londense politie onder anderen gesproken met de beruchte Michael Lupo, een verblisterde seropositieve, homofiel die zes jaar geleden vier moorden pleegde in het sado-masochistische circuit.

Klagend over de sensationele berichtgeving in de tabloids over de 'gay killer' stelde de Engelse homofiele schrijver Chris Woods dat de 'mediamythe van de homofiele schemerwereld' de politie niet helpt en nog minder de al getraumatiseerde homogemeenschap.

Homokiller zaait dood en verderf in Rome

Geld 27/6
Door onze correspondent
Aart Heering

ROME - Na Groot-Brittannië, waar al vijf homoseksuelen door een onbekende zijn vermoord, is nu ook Italië opgeschrikt door een seriemoordenaar die de Romeinse homowereld terroriseert.

Eerder deze week werd in een dorp vlak buiten de stad zijn negende slachtoffer gevonden, een 45-jarige landarbeider die kort geleden een ton in de voetbalpoel had gewonnen. De man lag in een plas van

bloed naast het bijzettafelje waarmee de moordenaar zijn schiedel had gespleten. In vrijwel eerdere omstandigheden zijn tot nu toe de lijken aangetroffen van onder meer een televisieregisseur, een actrice, een acteur en een Duitse waarzegger, die op Piazza Navona de kaarten placht te leggen voor de Romeinse jetset. Zij waren door messteken of wurging om het leven gebracht, terwijl een van hen het slachtoffer werd van een van oorsprong mafiose moordmethode, het 'incaprettamento' (binden als een

geitje); het slachtoffer wordt met één strak aangerokken touw aan hals en benen tegelijk gebonden en smoorft daarna zichzelf wanneer zijn benen zich uit vermoedheid gaan strekken.

Volgens de politie moet de dader worden gezocht in de kringen der betaalde herenlijede. Alle negen slachtoffers waren niet jong meer en financieel in goede doen. Zij woonden alleen en hielden zich regelmatig op met schandknappen, meestal met jonge immigranten uit

overeenkomsten om niet te geloven dat één en dezelfde hand achter de moorden zit", verklaarde Grillini gisteren. Volgens hem gaat er onder de prostituees het gerucht dat het niet om één enkele moordenaar zou gaan, maar om een groep van drie Polen die het om het geld van hun slachtoffers te doen zou zijn. De Arci-Gay heeft haar leden opgeroepen om de politie te helpen met de oplossing van het raadsel dat een angstpsychose aan het veroorzaken is in de Romeinse homoscene.

Anderhalf jaar voor geweldpleging op Bosberg

AMSTERDAM - Het Amsterdamse gerechtshof heeft een Huizer (20) die op de Hilversumse parkeerplaats De Bosberg met geweld een man beroofde, veroordeeld tot achttien maanden cel. Eenzelfde straf die hem in eerste instantie in december werd opgelegd door de Amsterdamse rechtbank.

Met twee anderen beroofd en mishandelde de Huizer op 17 augustus een man op de parkeerplaats, die bekend staat als ontmoetingsplaats voor homoseksuelen. Het hof achtte bewezen dat er volgens plan te werk was gegaan en dat daarbij slachtoffers werden uitkozen waarvan bekend is dat zij zelden aangifte doen. Het slachtoffer kreeg een schadevordering van f1500,- toegewezen.

Reeks moorden brengt Britse politie en homo's tot elkaar

TEL 22/6 door Henri van der Zee

LONDEN, dinsdag

Ruim 50.000 mannen en vrouwen namen zaterdag in Londen vrolijk deel aan de 'Gay Pride'-parade, een carnavalleske homo-optocht. Niets wees erop dat zij de laatste dagen in angst en spanning de laatste ontwikkelingen hadden gevolgd rond de massamoordenaar, die in enkele weken tijds vijf slachtoffers heeft gemaakt.

Maar iedereen was zich ervan bewust dat het gay-festival van dit weekeinde meer dan ooit de belangstelling had van de politie en dat ergens in de menigte mogelijk de man schuilging, die de moorden had gepleegd.

"Ze zijn allemaal doodsbang," vertelde een der organisatoren. "Wij zijn het in Londen gewend om met de nek aangekeken, of zelfs in elkaar geslagen te worden, maar nu komt het gevaar uit eigen kring."

De politie beperkte zich zaterdag tot het uitdelen van pamfletten met de portretten van de vijf mannen, die door de maniak zijn gewurgd, met het verzoek om inlichtingen. Maar ook bij de honderd man die zich onder hoofdresearcher Ken John met het onderzoek bezighouden, heerste angst en spanning. De grote vraag is namelijk: wanneer zal de maniak opnieuw toeslaan?

Adviezen ontbraken niet. 'OutRage', een militante homobeweging, raadde aan alleen groepseks te bedrijven en politiemann John herhaalde de oproep een vriend in te lichten voor met een vreemdeling naar huis te gaan.

Hij probeert inmiddels wanhopig het contact met de moordenaar te herstellen. Dit werd verbroken na de vijfde moord, begin vorige week, maar zijn smeekbeden hebben tot nu toe nog minder succes gehad dan zijn pogingen de homogemeenschap over te halen van harte mee te werken aan een onderzoek.

"De politie wordt nu gehandicapd door het feit, dat zij de gewoonte had homoseksuelen te zien als een soort sekscriminelen. Deze aarzelen nu naar voren te komen om de politie te helpen, omdat ze het nog steeds niet vertrouwen," aldus Chris Wood, een homoseksuele journalist.

Hij moet toegeven dat er de laatste tijd iets veranderd is. "Zo vinden er nu geregeld bijeenkomsten plaats tussen de 'Metropolitan Police' en de leiders van homobewegingen."

• Een „drag queen“, een als vrouw verklede man, baart opzien tijdens de 'Gay Parade' in Londen. Foto AP

Ook de Sunday Times schreef dit weekeinde: "De 'Met' tracht oprecht haar reputatie als de meest homofobe politie in Engeland kwijt te raken en is bezig bruggen te bouwen." Dat ze daarin evenwel nog lang niet is geslaagd, blijkt niet alleen uit het gebrak aan medewerking, maar ook uit de woede waarmee de homogemeenschap heeft gereageerd op het feit, dat er eerst vijf moorden gepleegd moesten worden, voor de politie alarm sloeg.

Nog verontwaardiger dan over de politiebepaling, is men in de gay-wereld over de wijze waarop de Britse pers de moorden heeft gerapporteerd. "Na een week de koppen gelezen te hebben over de seriemoorden, moet het de onschuldige heteroseksueel vergeven worden indien deze denkt dat homoseksualiteit gelijk staat aan smerige nachtclubs, sado-masochisten, aids en seksmoorden," zo schreef The Independent, gisteren in een hoofdartikel.

Daartegenover staat mogelijk echter ook een positief aspect. "Het is niet uitgesloten dat pers en politie in Engeland door de gruwelijke gebeurtenissen een beter inzicht zullen krijgen in een wereld, die hun tot nu toe volkomen vreemd is geweest," zegt Gay-activist Simon Watney, "en dat zal misschien betekenen dat de barrières tussen ons en de 'normale' wereld, die in Engeland nog zo hoog zijn, eindelijk wat lager zullen worden."

Rechte agressie tegen homoseksuelen

De agressie van rechte extremisten tegen homoseksuelen in Duitsland is de laatste tijd sterk toegenomen. De afgelopen maanden zijn meer klachten binnen gekomen van homo's die in parken of andere ontmoetingsplaatsen zijn lastiggevallen. Vermoed wordt dat rechte extremisten, die verantwoordelijk zijn voor bijna alle aanslagen op buitenlandse Duitsland, ook homoseksuelen beschouwen als een 'genakkelijke proef'.

Defiling the Children

In the basest effect of the burgeoning sex trade, increasing numbers of boys and girls are chained into prostitution

By MICHAEL S. SERRILL

SASHA, A SCRUFFY-LOOKING LONG-HAIRED RESIDENT of Moscow, has a lucrative profession. He sells the sexual services of small boys. His base of operations is a garden in front of Moscow's magnificent Bolshoi Theatre, where both local and foreign clients know to seek him out. Sasha pimps for a number of male teenagers who hang out with him near the Bolshoi, but his main "team" consists of three younger boys—Marik, 8, and Volodya and Dima, both 9.

The three boys wound up in Sasha's clutches when they were cast into the street during the ongoing social upheaval following the collapse of communism. The ex-collective farmworker dresses them up in girls' clothes and sells their favors, given eagerly, he maintains, for as little as \$20 a day. "I am helping them," he insists, flashing gold teeth set into a pockmarked face. "This type of work is profitable. The boys are grateful."

The exploitation of Marik, Volodya and Dima exemplifies the single most unsavory element of the worldwide growth in the sex trade: an explosion in child prostitution, driven in part by client fears of AIDS. In Moscow alone an estimated 1,000 boys and girls of tender age are selling their bodies. Three years ago, police say, there were very few. A similar rise in child prostitution has occurred in other Russian and East European cities. In the Third World the numbers are also staggering: an estimated 800,000 underage prostitutes in Thailand, 400,000 in India, 250,000 in Brazil, 60,000 in the Philippines. The newest international sites for child prostitution: Vietnam, Cambodia, Laos, China and the Dominican Republic.

Everywhere, including affluent Europe and the U.S., the pattern is the same: kids run away to escape dominating parents or because they are being physically or sexually abused. Some children fall into prostitution through abduction or trickery. Easy prey, they become chattel for the sex merchants. Sasha says Marik was sold to him for a case of vodka, while he found Volodya abandoned at the Moscow railway station—together with thousands of other youngsters who have turned the station into a street urchin's paradise. Once victimized by the violent gangsters and pimps who control the sex trade, most children end up addicted to alcohol or drugs. Despair is the norm; suicide is common.

At 11, Sandra Patricia has not reached puberty and yet has been a prostitute in Bogota, Colombia, for two years. The young-

Sasha makes Marik up as a girl, which appeals to some clients.

gest of eight children, she fled an abusive stepfather for what she describes as the "dangerous but exciting" life of the streets. A recent Chamber of Commerce study concludes that the number of prostitutes ages 8 to 13 in Bogota has quintupled in the past seven years, while government funding of programs to help youth in trouble has declined. Sandra Patricia is riddled with venereal disease; her favorite pastime is sniffing glue. "I know I'm sick," she moans, "and people treat me like dirt, and sometimes I'd just like to die."

Child prostitution is no less a product of poverty and drugs in the U.S. "The combined impact of the deterioration of the cities and the drug epidemic is driving this phenomenon forward fast," says Kenneth Kloten, head of Defense for Children International in Philadelphia. Estimates of the number of U.S. prostitutes under age 18 range from 90,000 to 300,000. Add those who engage in what Kloten describes as "survival sex"—turning occasional tricks to earn money for food or drugs—and the number rises to as many as 2.4 million.

The market for child prostitutes has always been strong, especially in Asia. In India children command a price three times that of older women, in part because of a common belief that sex with a virgin or a child cures venereal disease. "Having sex with children provides a greater sexual thrill to many men," explains I.S. Gilada, secretary-general of the Bombay-based Indian Health Organization. "They find it more titillating, and it gives them an added sense of power." To feed the sex market, tens of thousands of girls as young as 12 are recruited in Bombay and other cities; many are devadasis, "slaves of god," a distorted legacy of a 7th century religious practice in which girls were dedicated to temples for lives of dance and prayer. Today the girls pledge fealty to the goddess Renuka, and then—with the full knowledge of their parents—are shunted off to brothels.

One of the more tragic reasons for the recent upswing in child prostitution is the mistaken belief that young sex partners are less likely to have AIDS. In fact, the opposite may be true. "Because the girls are small," says Dr. Vicharn Vithayasal, an immunologist at Thailand's Chiang Mai University, "they are not physically ready for sex yet, and as a result there is rupture and a lot of bleeding that makes them vulnerable to HIV infections." One survey found that more than 50% of Thai child prostitutes are HIV-positive.

Still, with Thai men and foreign sex tourists unaware of or un-daunted by those statistics, the country has the world's largest child sex industry, and sex mobsters go to great lengths to find virginal youngsters. Entire villages in northern Thailand along the Burmese border are almost bereft of young girls because they have been sold into prostitution, often by parents willing to sacrifice a daughter for payments that range as high as \$5,000. Having exhausted the Thai supply, child traffickers have expanded re-

recruitment into Burma and China. And when the girls are no longer useful, they are tossed away. Prostitutes returned to Burma from Thailand infected with AIDS are rumored to have been locked in prisons by the military government or even killed.

A typical victim of the Thai trade in prepubescent sex is Armine Sae Li, 14 (not her real name). She was spirited away from northern Chiang Rai province at age 12 when child traffickers convinced her parents they would give her a good job in a beach-resort restaurant. When she reached Phuket, a center for sex tourism, she was forced into prostitution in conditions of virtual slavery until she was rescued last December by Thai police. But they arrived too late; Armine has tested HIV-positive and will die of AIDS.

During Armine's brief career as a prostitute she entertained two to three customers a night, almost all of them foreigners. In recent years Europeans, Australians, Japanese and Americans have flocked to Southeast Asia by the thousands to engage in sex acts with Thai, Filipino and Sri Lankan youngsters that would win them a jail term in their home countries.

Dozens of tourist agencies cater to this clientele, which is made up of both pedophiles and pederasts taking advantage of lax-law enforcement in Third World nations. Pederasts in particular have lots of help in finding a good time in Asia, Africa or Latin America. Numerous gray-market publications and computer networks provide information. One of the most notorious helpmates for homosexuals seeking boys is the *Spartacus International Gay Guide*, available since the 1970s, it is now published in Germany in several languages.

tions, lies and cowardice," says François Lefort, a French priest and doctor who has fought child prostitution throughout the world. "This problem is not just Bangkok's, Colombo's, Manila's, It's Paris', Brussels', Rome's. It's the nice, respectable white man who goes down there to molest these kids."

Officials have recently taken the point to heart. In Australia the government has declared war on illicit sex tourism, and the federal police have been targeting travel agencies catering to pedophiles. Germany is expected to pass a law by the end of the summer that for the first time would make patrons of foreign child prostitutes violators of German law, as is the case in France and the Scandinavian nations. "Sexual abuse of children is a crime worldwide, and will be prosecuted by criminal law," warned German Bundestag President Rita Süssmuth in an address opening a May ECPAT conference in Stuttgart.

One of the more effective international groups is the Task Force to End Child Exploitation in Thailand, a coalition of 24 government agencies and social groups dedicated to exposing

Sri Lanka is an increasingly popular destination for pederasts. "There are no ads in catalogs for sex tours," says Maureen Seneviratne, an antichild prostitution activist in Colombo, "and yet people are coming for sex." Guides to the local boy-sex scene are easy to find, she says, and the illegal trysts frequently occur behind the walls of well-guarded compounds where police never venture. Another favorite is Pagsanjan in the Philippines, about 65 km south of Manila. Many sex tourists return there again and again, and have established permanent relationships with not just the boys of the town but also their families. According to Ronnie Velasco, secretary of the Center for the Protection of Children in Pagsanjan, the wealthiest pederasts buy homes, businesses, automobiles and other expensive items for the boys' parents. Some even "adopt" boys and take them home to Europe or America.

Tourism whose sole aim is the exploitation of children is so out in the open that a new organization has sprung up to combat it: ECPAT, or End Child Prostitution in Asian Tourism. Founded three years ago by three Asia-based Christian groups, ECPAT now has offices in 14 nations and extensive links with religious and social organizations around the world dedicated to fighting child prostitution. Pressure by ECPAT and groups like it have already had some impact: in 1992 the Philippine government adopted a Child Protection Code to guard against child abuse. And Thai Prime Minister Chuan Leekpai has announced a campaign to wipe out child prostitution.

But few expect much to come of such efforts. Rather, attempts to suppress the trade have shifted to the First World nations that supply the clients. "We live in a world of contradic-

links between developed nations and the child sex trade in Bangkok. Last year the organization disclosed the existence of a Swiss network of airline-ticket agencies catering to European pedophiles; one was shut down. Then last August the task force focused on Landa Air, the Austria-based airline owned by former auto-racing champ Niki Lauda, for running a caricature in its in-flight magazine that allegedly promoted child sex tourism.

Landa Air agreed to withdraw the offending magazine from circulation, saying that the cartoonist's intention had been misinterpreted. Was the illustration a come-on aimed at pedophiles? Let the reader judge: it consisted of a mock postcard. On one side was a drawing of a bare-breasted little girl in a heart-shaped frame with the inscription "From Thailand with Love." The greeting on the back, signed by "Werner, Günter, Fritzl, Morsel and Joe," read, "Got to close now. The tarts in the Bangkok Baby Club are waiting for us." —Reported by Bruce Crumley/Paris, Ann M. Simmons/Moscow and Rhea Schoenthal/Bonn, with other bureaus

Part of the lure for the kids is food and a home

Thailand Haft für Freier?

Bangkok (AFP) - In Thailand drohen Kunden von minderjährigen Prostituierten künftig Freiheitsstrafen. Nach Angaben aus dem Innenministerium sieht ein Gesetzentwurf bis zu zehn Jahren Haft und Geldstrafen von umgerechnet knapp 13.000 Mark für den sexuellen Umgang mit unter 15-jährigen Mädchen vor. Bei weniger als 15 Jahre alten Jungen sind bis zu sechs Jahren Haft und umgerechnet 7.800 Mark Geldstrafe geplant. Das unterschiedliche Strafmaß wurde nicht begründet.

TAZ 18.06.93

Schutz für Minderjährige

Bangkok (AFP) - In Thailand drohen Kunden von minderjährigen Prostituierten Freiheitsstrafen. Ein Gesetzentwurf des Innenministeriums sieht bis zu zehn Jahren Haft und Geldstrafen von umgerechnet knapp 13 000 Mark für den sexuellen Umgang mit unter 15-jährigen Mädchen vor. Bei weniger als 15 Jahre alten Jungen sind bis zu sechs Jahren Haft und umgerechnet 7800 Mark Geldstrafe geplant. In Thailand gibt zwischen 150 000 und 200 000 Prostituierte unter 15 Jahren.

SDZ 18.06.93

Verhaal halen bij dader werkt beter dan streng straffen

DE Coornhert Liga, vereniging voor strafrechtshervorming, wijst al heel wat jaren op het disfunctioneren van de strafrechtspleging en op de verwaarlozing van de slachtoffers van criminaliteit. Het is daarom volstrekt ten onrechte dat Herman Wigbold in Forum van 29 mei de Liga softheid verwijt.

Hij heeft gelijk als hij zegt dat slachtoffers door de strafrechtstocpassing slecht worden bediend. Maar hij slaat de plank mis als hij de rechterlijke macht soft noemt en al helemaal als hij op nogal populistische toon roept om meer en strengere straffen.

Klaarblijkelijk verwacht Wigbold van het strafrecht dat het de particulier getroffen tevreden stelt. Wie dat denkt, zal ook met strengere straffen niet bevredigd worden. De roep om meer is onverzadigbaar.

Het is een hardnekkig misverstand dat het strafrecht er is voor de particulier getroffen. Dat is te herleiden tot een splitsing die in de loop der geschiedenis heeft plaatsgevonden in het juridische traject. Er functioneren thans twee volstrekt gescheiden procedurele systemen: het strafrecht en het civiele recht.

De schuldigverklaring en de strafexecutie zijn er niet voor bedoeld om een regeling te treffen. Het is de kanalisering van onbeheerste wraak (men neemt de particulier de zaak uit handen) door middel van een normeringssysteem, de straftoemeting, met vergaand abstracte rationalisaties. De schadevergoeding en de concrete genoegevoening voor het slachtoffer zijn aan het civiele recht uitbesteed. Dat wordt vaak vergeten, ook omdat het een zaak is die de betrokkene zelf moet aanpakken.

Vroeger functioneerde het strafrecht als een exemplarische en afgevoegen wraakvoering. De laatste jaren evenwel heeft het zich ontwikkeld tot een massale confectie-industrie die L. XL of XXL stamt uit de materialen gevangenis, geldboete, ontzegging van de rijbewijsvoegdheid en dienstverlening.

In het strafrecht is het de overheid die uit naam van de rechtsorde en de openbare veiligheid straf vordert en ten uitvoer legt. Niks slachtoffer, niks schadevergoeding. De opsluiting kan van belang zijn, tijdelijk, voor de openbare orde en veiligheid, maar voor de particulier betrokkene is zij slechts een symbolisch gebaar van machteloosheid. Slachtoffers hebben belang bij tastbare maatregelen, bijvoorbeeld de verplichting om een daadwerkelijke bijdrage aan herstel te leveren of garanties te bieden omtrent toekomstig gedrag.

Opsluiting maakt mensen er in de praktijk niet beter op en het frustrereert de slachtoffers die er niet wijzer van worden. Een dader die gedwongen kan worden te dokken, zal het vermoedelijk in het vervolg wel uit zijn hoofd laten om in herhaling te vervallen. Voor die dwang heb je geen cellen nodig, maar wel een goed controlesysteem met een slagvaardig instrumentarium.

Iets anders is - en misschien zou daar de discussie over moeten gaan - of het in het kader van de

verzorgingsstaat geen overheidsverantwoordelijkheid is zelf meer aan het slachtofferbelang tegemoet te komen. Zeker nu de verhaalsmogelijkheden op de dader nogal worden doorkruist door de (gevangenis)straf van overheidswege. Een zeer beperkte aanzet is hiertoe wel gegeven met het Schadefonds Geweldsmisdrijven, maar een algemeen garantiefonds misdrijfschade is het nog lang niet.

Te denken valt ook aan wat ondersteunende faciliteiten ten behoeve van het civielrechtelijk traject. Stel je voor dat het civiele recht erin zou slagen adequaat de schade te regelen. Dan zou het onzinnig zijn de dader alsnog langdurig op te sluiten - tenzij hij acuut gevaarlijk is.

Het tweede grote misverstand rond het strafrecht is de verwachting dat het bijdraagt aan criminaliteitsbeheersing en dat als bepaalde criminaliteit niet succesvol kan worden onderdrukt, er dus meer en strenger moet worden gestraft. Het helpt eenvoudig niet. Dat moet langzamerhand wel duidelijk zijn. Men wordt er niet socialer of gehoorzamer van en over het algemeen verlaat men de gevangenis stijf van de wrok en definitief buitengesloten uit elk maatschappelijk engagement.

HET beeld van de strafrechtstoepassing wordt op het ogenblik bovendien volledig vertekend door de bovenmatige druk van de Opit:mwet. Door het strafbaar stellen van het produceren enzovoort van een groot aantal roes- en genotmiddelen is een wereld gecreëerd van illegaal gedrag. De strafdreiging zal een zekere drempel opwerpen voor veel mensen om zich aan drugs te wagen. Gebleken is echter dat dit, zelfs met een veeleenvoudiging van de strafmaat, niet afdoende is. Het ontmoedigt het gebruik nauwelijks en de commerciële verleiding al helemaal niet.

De totale markt van produktie, distributie en consumptie van deze middelen is verwezen naar het grijze circuit van taboe en wild west. Het is immers ongereguleerd, ongecontroleerd en vogelvrij, waardoor niet alleen veel mensen grote winsten behalen maar ook velen de dupe worden van nep, troep, chantage, afpersing en geweld. Zowel de eigenlijke Opiumwetdelicten die fabricage, bezit en handel verbieden als de verwervingscriminaliteit door verslaafden, maar ook de strafbare feiten rond de drugscultuur zoals afrekeningen, *ripdeals* en wapengekletter zijn rechtstreeks afhankelijk van opsporingsjiver en prijzen op de zwarte markt.

Het is dit conglomeraat van zaken dat op het ogenblik tot verstopping van het strafrechtelijk apparaat leidt. Het ligt dus voor de hand om voor deze problemen te zoeken naar oorzaken en mechanismen die traceerbaar en stuurbaar zijn. Geleidelijke liberalisering van het drugsbeleid is de voor de hand liggende oplossing.

Job Knap

De auteur is advocaat te Amsterdam en ex-voorzitter van de Coornhert Liga.

Penetreren met worst is een verkrachting

ZWOLLE (ANP) - Het binnendringen van het vrouwelijk lichaam met een worst is een verkrachting. Tot dit vonnis is de rechtbank in Zwolle gekomen in een zaak tegen de 49-jarige G.M. uit Kampen. De man werd gisteren veroordeeld tot 18 maanden cel, waarvan zes voorwaardelijk.

M. had in de nacht van 21 op 22 oktober bij zijn ex een worst in haar vagina gestopt. Volgens de rechtbank maakt deze handeling „een dermate inbreuk op de seksuele integriteit van het slachtoffer dat dit valt onder artikel 242 van het Wetboek van Strafrecht". In dit zogeheten „verkrachtingsartikel" wordt het „instrument" waarmee het lichaam wordt binnengedrongen niet genoemd.

DNA-TEST In de Tweede Kamer bestaat ruime steun voor het wetsvoorstel om verdachten van zeer ernstige misdrijven in de toekomst te verplichten zich te onderwerpen aan een DNA-onderzoek. Dat bleek donderdagavond bij een debat over dit wetsontwerp in de Kamer. Het betreft strikt omschreven gevallen.

Verkrachter mag van Hoge Raad worden verplicht tot aidstest

Van onze verslaggever DEN HAAG

Een verkrachter kan door de rechter op verzoek van het slachtoffer worden verplicht een aidstest te ondergaan. Dit heeft de Hoge Raad vrijdag beslist in de zaak van de zogenoemde Rembrandtpark-verkrachter. De Hoge Raad bekrachtigt hiermee een vonnis van juli 1991 van de toenmalige Amsterdamse rechtbankpresident mr B. Asscher.

In kort geding oordeelde Asscher dat het grondrecht van het slachtoffer op onaantastbaarheid van het lichaam moest prevaleren boven het grondrecht van de dader. De destijds negentienjarige dader, die zijn slachtoffer tweemaal onder bedreiging met een pistool had verkracht, heeft daarna de test ondergaan.

Hij ging wel in beroep tegen het vonnis bij het gerechtshof in Amsterdam. Het hof oordeelde dat het rechterlijk bevel tot het ondergaan van een aidstest een onaanvaardbare inbreuk maakt op het grondrecht van de lichamelijke integriteit van de dader. Daartegen tekende het slachtoffer cassatie aan bij de Hoge Raad.

De Hoge Raad stelt nu in zijn

vonnis dat het slachtoffer van de verkrachting er wel degelijk recht op had 'dat de gevolgen van de verkrachting door de dader zoveel mogelijk worden beperkt'. Een van de gevolgen was volgens de Hoge Raad de onzekerheid over de besmetting met het HIV-virus.

De vrouw had zich na de verkrachting laten testen, met een voor haar gunstig resultaat. Om definitieve zekerheid te krijgen zou zij zich zes maanden na de verkrachting nogmaals moeten laten testen. Dat was voor haar een te zware emotionele belasting. Daarom eiste zij dat de dader een test moest ondergaan.

Volgens de Hoge Raad heeft de president van de rechtbank terecht geoordeeld dat de vrouw recht had op medewerking van de dader. Het grondrecht van de dader op de onaantastbaarheid van zijn lichaam is in een zaak als deze volgens de Hoge Raad beperkt.

Mr G. van Driem, de raadvrouw van het slachtoffer, voorziet dat in de toekomst veel slachtoffers van seksueel misbruik aan de rechter zullen vragen de dader te veroordelen tot het ondergaan van een aidstest.

DNA-onderzoek bewijst onschuld

JESSUP - DNA-onderzoek heeft uitgewezen dat de Amerikaan Kirk Bloodsworth niet de dader is van de verkrachting van een negenjarig meisje. Bloodsworth zit bijna negen jaar gevangen, wegens de verkrachting en moord, waarvan twee jaar in de dodencel. Dat heeft de FBI bekendgemaakt.

"Ik zeg al negen jaar dat ik onschuldig ben en dat ik het meisje niet kende. Nu hebben we het bewezen en wil ik vrijgelaten worden en iets van mijn leven maken," aldus de 32-jarige Bloodsworth in een verklaring. Het DNA-onderzoek werd verricht op een klein, eerder niet ontdekt plekje sperma op het ondergoed van het meisje.

TENLAND 11

Veroordeling verkrachting zonder seks

ARNHEM (ANP) - De Arnhemse rechtbank is van mening dat „het ongewenst binnendringen van het lichaam van een slachtoffer met voorwerpen" gezien moet worden als verkrachting, waaraan geen lichamelijke seks te pas is gekomen. Dat blijkt uit de uitspraak die de rechtbank heeft gedaan tegen twee jongens uit Ede. Die hadden een 22-jarige plaatsgenote zwaar mishandeld en verkracht.

De jongens, vijftien en zeventien jaar, ontvoerden de vrouw begin dit jaar uit haar woning in Ede en lieten haar in de vrieskou midden in de nacht naakt over straat lopen. In een flat werd zij aan de verwarming vastgebonden, waarna ze elektrische schokken toegediend kreeg. Ook staken de jongens flessen in haar anus en vagina. De mishandelingen gingen urenlang door.

De Arnhemse rechtbank vindt nu dat het met flessen binnendringen van het lichaam een ernstige schending van de lichamelijke integriteit is en als zodanig gelijkgesteld kan worden met verkrachting. De rechtbank kon deze verruimde uitleg toepassen, omdat in 1991 het begrip „verkrachting" (art. 242 van het Wetboek van Strafrecht) van „vleselijke gemeenschap" werd uitgebreid naar „het seksueel binnendringen van iemands lichaam", zo legt een woordvoester van justitie uit.

„In de memorie van toelichting wordt nadrukkelijk gesteld dat verkrachting ook het ongewenst anaal of oraal binnendringen van iemands lichaam is. Op aandringen van de Tweede Kamer is er nog aan toegevoegd dat dit binnendringen niet alleen met lichaamsdelen, maar ook met andere feitelijkheden kan gebeuren."

Door deze wetsuitleg van de Arnhemse rechtbank kunnen in de toekomst meer mensen die (seksueel) geweld tegen vrouwen en mannen plegen veroordeeld worden voor verkrachting, wat een straf van maximaal twaalf jaar kan opleveren. In theorie zouden ook vrouwen voor verkrachting kunnen worden veroordeeld.

6-9-92 14/1/92

Tieners en hun problemen

ON 22/6

Op het plein bij een scholengemeenschap, waar alle schooltypes zijn vertegenwoordigd, staan op een zonnige zomerochtend honderd leerlingen in kleine groepjes druk met elkaar te praten. Stel dat u toevallig voorbij komt en uw blik even over het plein laat dwalen. Zou u, al kijkende naar dat levendige, vrolijke gedoe daar, überhaupt vermoeden dat van die honderd twaalf- tot achttienjarige, zo'n twintig ervaren dat er niemand is die om hen geeft en zich vaak somber voelen? Of zou u zich kunnen voorstellen dat er daar op het plein zo'n twintig jongeren zijn die er in het voorafgaande jaar een keer of meerdere keren aan hebben gedacht om aan hun eigen leven een einde te maken? En dat er onder hen zes zijn die een maal of meerdere keren een suicidepoging hebben gedaan, een poging om hun leven daadwerkelijk te beëindigen? Laat ik nog even doorgaan. Zou u verwachten dat er binnen die groep van honderd scholieren er zo'n veertig zijn die gemiddeld circa honderd gulden per maand uitgeven aan alcoholconsumptie? En dat dertig van hen in de voorbije maand minstens een keer zoveel alcohol genuttigd hebben dat ze aangeschoten of gewoonweg dronken waren? En dat tien van hen zich elke week wel een keer in zo'n 'oestand drinkt? Zou u geloven dat twaalf van de honderd jongeren in het afgelopen jaar softdrugs of bewustzijnsverruimende middelen als XTC hebben gebruikt? En dat de helft van hen, zes op de honderd, regelmatige gebruikers van die stoffen zijn en daaraan zo'n tachtig gulden per maand spenderen? Had u verwacht dat ongeveer twintig van de honderd scholieren niet graag thuis zijn en ernstige problemen hebben met hun ouders? Of dat ze door hun ouders of andere familieleden een maal of meerdere keren opzettelijk lichamelijk zijn mishandeld? En wat zou uw reactie zijn als u zou horen dat dertien van die jongeren op hun beurt hun ouders in het afgelopen jaar tenminste eenmaal hebben geslagen, met de hand of met een voorwerp? Toch zijn al deze getallen, als we afgaan op de resultaten van de Nationale Scholierenonderzoeken die in 1990 en 1992 zijn gehouden, een deel van de realiteit, een deel van het gedrag en gevoelsleven van de jeugd van tegenwoordig. Aan die onderzoeken namen in totaal zo'n vijfhonderd scholen en bijna dertigduizend jongeren deel. De jongeren leverden zelf de informatie door op school een uitvoerige vragenlijst in te vullen. Maar betekenen deze gegevens nu dat het, althans naar hun eigen mening, slecht gaat met de

door
rené diekstra

jongeren van nu? Het antwoord op die vraag is duidelijk: nee, met de meeste jongeren, dat wil zeggen met zo'n tachtig procent, gaat het over het algemeen goed. Zij kampen niet met ernstige problemen, hebben het gevoel dat ze voldoende steun uit hun omgeving (ouders, school) krijgen en ze zien zichzelf en hun toekomst over het algemeen wel zitten. Opmerkelijk is dat die twintig procent van de jongeren met wie het slecht gaat, bepaald geen typisch Nederlands cijfer is. Begin dit jaar werd er door het Congres van de Verenigde Staten een rapport gepubliceerd onder de titel 'Gezondheid van Jongeren, waarin exact hetzelfde percentage jongeren met ernstige problemen werd gemeld: één op de vijf. Het probleem met dit percentage is, zoals de Nationale Scholierenonderzoeken laten zien, dat het slechts een ruw gemiddelde is. Voor veel problemen is er een duidelijk verband met schooltype, geslacht en leeftijd. Zo blijkt voor emotionele kwesties (eenzaamheid, negatief zelfbeeld, depressiviteit, suicidaliteit en angsten) in het algemeen dat 'hoe lager het schooltype, hoe hoger het percentage leerlingen met problemen'. Voor sommige problemen zijn de verschillen tussen schooltypen zelfs zonder meer schrijnend te noemen. Zo is het percentage jongens en meisjes van zestien jaar en ouder op het lbo dat ooit een suicidepoging heeft gedaan ongeveer vijf maal zo hoog als dat onder jongens en meisjes op het vwo (veertien à vijftien tegenover twee à drie procent). Een zelfde verband met schooltype is er ook voor probleemgedrag (agressief gedrag, vandalisme, diefstal en contact met de politie), voor lichamelijke klachten en voor problemen thuis of op school. Blijkbaar, en treurig genoeg, is niet alleen welstand maar ook welzijn sociaal sterk ongelijk verdeeld en is die ongelijkheid al op jonge leeftijd zichtbaar. Een ander algemeen verband is dat tussen problemen en sekse. Emotionele problemen (depressie, angsten) en lichamelijke klachten vinden we relatief va-

ker bij meisjes, terwijl gedragsproblemen (agressiviteit, alcoholisme, gokken, spijbelen) relatief vaker bij jongens voorkomen. Voor bepaalde probleem- of risicogedragingen zijn die sekse-verschillen wel heel opvallend. Zo vinden we bij voorbeeld dat bijna 25 procent van de jongens (om geld) gokt, tegen nog geen zeven procent van de meisjes. Opmerkelijk is verder het verschil tussen jongens en meisjes wat betreft gevoelens ten aanzien van school en thuis. Terwijl, zoals te verwachten, jongens negatiever zijn ten aanzien van school dan meisjes (jongens spijbelen vaker), zijn meisjes negatiever dan jongens als het gaat om het oordeel over de situatie thuis. Ook hebben meisjes vaker ruzies met hun ouders. Vermeldenswaard is ten slotte dat meisjes zich over allerlei zaken - variërend van het eigen uiterlijk via gezondheid en schoolprestaties tot relaties met ouders - meer zorgen maken en meer piekeren dan jongens doen. In het algemeen dringt zich de indruk op dat waar het gaat om innerlijke gemoedstoestand en gevoelens, de tienerjaren voor meisjes moeilijker en emotioneel belastender zijn dan voor jongens. Er is ook een duidelijk verband tussen leeftijd en problemen. 'Oudere' jongeren (tussen zestien en twintig jaar) hebben over het algemeen meer problemen dan jongere jongeren (tussen twaalf en vijftien jaar). Anders gezegd, met het klimmen van de jaren wordt het leven er voor de gemiddelde tiener niet eenvoudiger op. Met de leeftijd komen ook meer gevoelens van zorg en gepieker, met name over (liefdes) relaties en schoolprestaties. Het lijkt wel alsof in dit opzicht de jongeren steeds meer worstelen met de twee dingen waarvan Freud ooit zei dat een mens die goed moest leren om enigzins bevredigend te kunnen leven, namelijk: 'Lieben und Arbeiten'. Hoe het ook zij, de tienerij is, zo blijkt uit de resultaten van de Nationale Scholierenonderzoeken, voor de grootste groep een tamelijk plezierige maar voor nog altijd een behoorlijke groep jongeren bepaald geen plezierige, en emotioneel of psychologisch moeilijke tot zeer moeilijke periode. Verontrustend is vooral het feit dat van de betrekkelijk veel voorkomende emotionele stoornissen (met name de depressie) bekend is dat het gaat om problemen die niet zelden gedurende het hele verdere leven hun ongunstige invloed uitoefenen. En zo bezien is twintig op de honderd natuurlijk veel te veel.

Of de jeugd problemen heeft, is kwestie van interpretatie

ren van dertien tot achttien jaar steeg in de jaren tachtig met 60 procent. Toch lijkt de geestelijke gezondheid alleen maar af te nemen. Vergelijken bij de jaren vijftig klagen meer jongeren over psychische problemen.

Als de fysieke gezondheid toeneemt, velen stressverschijnselen zich eerder door depressiviteit of soortgelijke gevoelens, denkt Diekstra. Bovendien komen de problemen het meest voor bij lbo-leerlingen. Die zijn er fysiek en materieel ongetwijfeld beter aan toe dan in de jaren vijftig, maar tegelijkertijd zijn ze ook de verliezers van het onderwijsstelsel, de groep met de slechtste toekomstperspectieven. De tegenstelling tussen fysieke en psychische gezondheid is daarmee minder groot dan zij op het eerste gezicht lijkt.

De meest curieuze uitkomst van de enquête is wel dat scholieren vaker hun ouders slaan dan omgekeerd. Ruim 13 procent heeft het afgelopen jaar 'uit woede of ergernis' één van zijn ouders geslagen. Daarentegen zegt 8,5 procent ooit mishandeld te zijn en 2 procent seksueel misbruikt.

wel identieke cijfers: met 80 procent van de jongeren gaat het goed, terwijl 20 procent problemen heeft. Of het goed of slecht gaat, is een kwestie van interpretatie, die soms nogal lastig is. Wat is bijvoorbeeld de betekenis van het feit dat een op de vijf scholieren een negatief zelfbeeld heeft, of dat een op de drie scholieren soms gekweld wordt door faalangst? 'Dergelijke angsten en zorgen horen bij het menselijk leven, en komen bij volwassenen vermoedelijk vaker voor', aldus C. van Praag, onderzoeker van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Anders ligt dat bij agressie, vandalisme en criminaliteit. Uit de enquête blijkt dat 11 procent van de jongeren een wapen draagt bij het uitgaan. Ook heeft 11 procent zich schuldig gemaakt aan vandalisme, terwijl 8 procent iemand ernstig geslagen of verwond heeft bij een vechtpartij. Een kwart van alle jongens gokt om geld, hoewel slechts 2,6 procent van de scholieren zich als regelmatige gokker omschrijft.

De fysieke gezondheid en de materiële welvaart van jongeren is de afgelopen decennia sterk toegenomen. Het reële inkomen van jonge-

Van onze verslaggever
LEIDEN
Een op de vijf scholieren kampt met min of meer ernstige emotionele, sociale of gedragsproblemen. In het algemeen komen deze problemen vaker voor naarmate de schoolsoort lager is. Zo zegt 15 procent van de meisjes in het lbo ooit een suicidepoging te hebben gedaan. Van de vwo-meisjes is dat slechts 2 procent.

Dit blijkt uit een onderzoek onder elf en zeventien jaar houdende jongeren van de Leidse psycholoog prof. dr. R. Diekstra. De resultaten werden gisteren in Leiden gepresenteerd op het congres 'Het gaat goed/slecht met de jeugd'.

Deze bijeenkomst werd georganiseerd naar aanleiding van twee rapporten over de Nederlandse jeugd, die vorig jaar vlak na elkaar verschenen. Het Sociaal-Cultureel Planbureau constateerde optimistisch dat het met de overgrote meerderheid van de jongeren goed gaat, terwijl de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid het had over een 'bedreigde jeugd'.

Toch baseerden beide zich op vrij-

Van een verslaggever
AMSTERDAM - Jongeren tussen elf en zeventien jaar houden zich niet of nauwelijks bezig met hun gezondheid. Van alle zaken waar ze zich druk over maken staat liefde op de eerste en gezondheid op de dertiende, tevens laatste plaats. Dit geldt voor zowel jongens als meisjes. De rangorde van andere onderwerpen tussen jongens en meisjes geeft wel verschillen aan. Meisjes bijvoorbeeld maken zich op de tweede plaats vooral zorgen over hun uiterlijk, jongens doen dat over hun toekomst.

Nervuus
Deze resultaten zijn neergelegd in een tussentijds rapport van de Vrije Universiteit en de gemeentelijke universiteit van Amsterdam (UvA).

In de eerste fase van het onderzoek zijn de zorgen, gezondheidsklachten, slaap- en eetgewoonten van 400 Nederlandse scholieren uit Amsterdam, Hoorn, Den Helder, Amersfoort en Haren, nabij Groningen, geïnventariseerd. Vrijwel iedereen (92%) in de steekproef heeft wel eens last van hoofdpijn; Op de 'top-tien' lijst van klachten scoren 'slecht humeur', 'je rot voelen' en - vooral bij meisjes - 'nervuus' hoog. In het rapport wordt voorts opgemerkt dat ongeveer twee van de drie scholieren tijdens de lunchpauze 'brood van huis' eten, terwijl een op de drie niets, of alleen snoep en/of snacks eet. Na schooltijd verorbert liefst 65% van de jongeren uitsluitend snoep en chips. □

Londen viert eeuwfeest van Eros-beeldje

Londen (AFP) - Een van de beroemdste beelden ter wereld, Eros, heeft gisteren op Piccadilly Circus in het hartje van Londen zijn honderdste verjaardag gevierd.

Het op één voet balancerende metalen engeltype met gespreide vleugels en boog in de hand, klaar om harten te treffen, is daar op 29 juni 1893 neergezet.

Tal van beroemdheden aten gisteren van de Koninklijke Academie een stuk van Eros' verjaardagsstaart terwijl in neon "Happy Birthday" oplichtte.

Het beeld werd indertijd vervaardigd ter nagedachtenis aan een filantroop, de zevende graaf van Shaftesbury, maar de Londenaren hebben vanaf het begin de Griekse god van de zinnelijk liefde in hem gezien.

Tanga-slip of zo

Best meisje van 14 ('Meiden in bikini', #23). Ik ben het helemaal met je eens. Vrouwen zijn al jaren uit hun preutsheid, dus laat de mannen dat ook maar eens doen. Maar waarom een boxershorts? Dan zie je nog niets (wat je bij een bikini of hotpants + beha dus wel doet). Laat ze maar in een tanga-slip of zo lopen. Al die jongens die in het zwembad met van die lange, wijde broeken aanlopen zijn zeker ook te bang om iets te laten zien. Kom op jongens, laat ook eens iets van jullie kant komen!

VPR 26-6 Een meisje van 14

'Kuisheidsbewijzen' voor jonge baptisten in de Verenigde Staten

WASHINGTON, HOUSTON TR 23-6 (KNA, RNS) — De Southern Baptist Convention, de orthodoxe vleugel binnen de baptistengemeenschap in de Verenigde Staten gaat 'kuisheidsbewijzen' uitschrijven voor jongeren, die beloven 'ongerept' in het huwelijk te treden.

Het, met 15,2 miljoen leden grootste protestantse kerkgenootschap in de Verenigde Staten, met president Bill Clinton als bekendste lid, hoopt dat het de komende jaren minstens honderdduizend jongeren zo'n bewijs kan overhandigen. Dat lijkt een zeer optimistische schatting, gezien de conclusie die uit sociaal-wetenschappelijk onderzoek kan worden getrokken, dat 86 procent van de jongens en 75 procent van de meisjes in de Verenigde Staten vóór hun achttiende jaar geslachtsverkeer heeft gehad.

Met dat meest prominente lid van hun kerkgenootschap hebben de zuidelijke baptisten trouwens ook steeds meer moeite. Ze riepen tijdens hun jaarvergadering Clinton op de bijbelse moraal uit te dragen en zijn visie op de legalisering van abortus en rechten voor homoseksuelen te herzien. Het is volgens waarnemers voor het eerst dat de kerk zo openlijk afstand neemt van het beleid van een president Clinton en vice-president Gore, eveneens baptist, waren niet uitgenodigd voor de jaarvergadering. De presidenten Reagan en

Bush kregen in de jaren tachtig wél de kans de afgevaardigden toe te spreken.

„Alle leiders van de baptisten staan inzake morele kwesties tegenover Gore en Clinton”, aldus de advocaat E. E. McAteer uit Tennessee, één van de leiders van de politieke beweging Religious Right (Religius Rechts).

Ds. James Merritt uit Snellville, voorzitter van de commissie die de resolutie opstelde, benadrukte dat het publiek moet weten dat Clinton niet de visie van de meeste baptisten verwoordt. Merritt zei dat een Amerikaanse regering nog nooit een zo afwijkende visie op de moraal heeft gehad als de regering-Clinton. Daardoor acht hij het uitgesloten dat een Democraat in de nabije toekomst wordt uitgenodigd voor een bijeenkomst van de baptisten.

Vorig jaar kreeg de Republikeinse vice-president Dan Quayle nog een onstuimig applaus van de afgevaardigden toen hij „culturele elites” verantwoordelijk stelde voor „onderminning van de waarden van het gezin”. Tijdens de daarop volgende verkiezingscampagne liet de Southern Baptist Convention duidelijk haar voorkeur blijken voor Bush. De baptisten wordt in de resolutie gevraagd 'vurig' voor de president te bidden. „Zuidelijke baptisten bidden voor onze president en vice-president zoals ze lange, lange tijd niet gebeden hebben”, aldus voorzitter Ed Young van het kerkgenootschap.

EG biedt verkrachte vrouwen uit Joegoslavië bescherming aan

KOPENHAGEN Van onze verslaggever Vx 2-6 John Wanders

Verkrachte vrouwen uit het voormalig Joegoslavië krijgen speciale bescherming van de Europese Gemeenschap. Ze mogen rekenen op opvang in West-Europa. De Europese ministers belast met migratiezaken hebben dit dinsdag op een EG-bijeenkomst in Kopenhagen expliciet vastgelegd in een resolutie over de opvang van ontheemden uit het voormalig Joegoslavië.

De Nederlandse minister van Justitie, Hirsch Ballin, zei in een toelichting op de resolutie dat deze maatregel ten gunste van slachtoffers van seksueel geweld niet mag worden uitgelegd als een aanvulling op het Verdrag van Genève uit 1951. Het besluit heeft derhalve geen universele geldigheid. In het Vluchtelingenverdrag wordt 'verkrachting' niet aangemerkt als grond voor asiel.

Voor slachtoffers van verkrachting uit het voormalig Joegoslavië wordt nu een uitzondering gemaakt, omdat daar sprake is van een uitzonderlijke situatie: 'een politiek van systematische verkrachting'. De opvangregeling geldt overigens voor ex-krijgsgevangenen,

gewonden, personen die in levensgevaar verkeren en personen die uit gevechtzones komen en door de burgeroorlog niet naar huis kunnen terugkeren.

De Europese ministers geven de voorkeur aan opvang in de regio (in zo dicht mogelijk bij de woonplaats gelegen veilige zones), maar als daar geen hulp voorhanden is, verplichten ze zich 'tijdelijke bescherming' te bieden in de EG-lidstaten.

De in Kopenhagen aangenomen resolutie kent de ontheemden een beperkt recht tot gezinshereniging toe; zij mogen hun echtgenoot en kinderen onder de achttien jaar laten overkomen.

De EG-ministers bereikten ook overeenstemming over een tweede resolutie, die de politie in de lidstaten grotere bevoegdheden geeft om controles uit te voeren ten aanzien van migranten van wie vermoed wordt dat hun verblijf illegaal is. Ook toeristen van buiten de EG zouden voortaan strenger gecontroleerd moeten worden.

Hirsch Ballin onderstreepte nog eens het belang van een snelle herziening van de Vreemdelingenwet, die hij de Tweede Kamer ligt, ten einde de Nederlandse asielwet in overeenstemming te brengen met die van Duitsland; die wetswijzi-

ging wordt overigens niet meer verwacht voor het zomerreces van de Kamer. Het Duitse parlement aanvaardde vorige week een asielwet die het mogelijk maakt asielzoekers onmiddellijk terug te sturen naar hun land van herkomst, of land van doorreis, in het geval dit land door de autoriteiten als 'veilig' wordt beschouwd.

De EG-partners spraken eerder al af dat het zogeheten 'eerste land van opvang' het asielverzoek in ontvangst neemt en afhandelt. Het uitzetten van een asielzoeker naar een ander EG-land is daarmee in leide verboden of wordt in ieder als hoogst onbehoorlijk beschouwd. Dit houdt concreet in dat een asielzoeker bij afwijzing rechtstreeks wordt uitgezet naar een land buiten de EG.

De bewindslieden bereikten overeenstemming over een uniform beleid inzake gezinshereniging. Het meest saillante punt daarin is de clause dat niet-EG-ingezetenen die een verblijfstitel hebben voor een van de EG-lidstaten deze status verspelen, zodra ze onderdak of bijstand verlenen aan illegalen. Een niet genaturaliseerde Marokkaan die een landgenoot onderdak verschaft, koopt daarmee het risico te worden uitgezet.

Crimineeltje TR 23-6 voelt zich lullig

Het voelt lullig om een mislukte crimineel te zijn. Dat schrijft Nanka Hofma van het Slauerhoff College in Leeuwarden. Nanka werd gepakt bij het stelen van een spijkerbroek. Hij beschrijft zijn re-laas in het bundeltje Criminele verhalen. Dit boekje is het resultaat van het project 'schrijf een crimineel verhaal', waaraan vorig jaar zo'n 7000 scholieren uit Leeuwarden meededen. Met tekeningen, gedichten en verhalen behandelen zij het thema (kleine) criminaliteit, al of niet uit eigen ervaring. De leukste inzendingen werden beloond met een plekje in het boek en een cadeau. Zo mocht hoofdprijswinnares Judith Pel op kosten van de gemeente Leeuwarden een paar dagen naar New York.

Hof vindt verkrachting liefdesdaad Vx 15-6

Ook in Italië is verkrachting strafbaar, al legt de rechter vaak veel begrip aan de dag voor de verkrachter en weinig voor het slachtoffer. Maar binnen het huwelijk is verkrachting sinds kort toegestaan, want dan is het geen geweld meer maar overreding. Dat heeft het Hof van Cassatie besloten. Daarmee is de Italiaanse jurisprudentie verrijkt met een uitspraak die volgens advocaat Tina Lagostena Bassi, en volgens haar niet alleen, het land terugvoert in de middeleeuwen.

Het Hof van Cassatie heeft het niet op vrouwen begrepen. Eerst de uitspraak over een politiemann, die van een illegale immigrante seksuele gunsten had geëist. Hij werd veroordeeld alsof hij smeergeld had gevraagd. En nu het vonnis waarin een verkrachtende echtgenoot wordt vrijgesproken. Hij was be-

schuldigd door zijn vrouw en twee kinderen. De terreur was begonnen nadat de vrouw drie jaar geleden een scheidingsprocedure in gang had gezet om te ontsnappen aan een mislukte huwelijk. Ze zocht eef baan buitenshuis. Daarmee was ze volgens haar man een hoer geworden. Toen hun dochter achttien werd, kreeg ze een telefoontje van haar vader: 'Nu kun je net als je moeder een hoer worden.'

Voor het Hof was het geen argument dat de man zijn vrouw de kinderen van het lijf rukte, dat zij begon te gillen en probeerde zich los te rukken, dat hij haar bij de keel greep en naar het bed sleurde. Nee, volgens de rechters deed hij dat slechts uit liefde, want 'hij was ervan overtuigd dat de liefdesdaad het in crisis verkerende paar had kunnen redden.' Jan van der Putten

- OPMERKELIJK -

Vx 14-6

De 3 favoriete kontjes van Henny Huisman

'Bij het kontje van Lia, zijn vrouw, en Karst, zijn Friese hengst, hebben wij geen rol van betekenis gespeeld. Maar wel degelijk zijn wij in beeld bij dat derde kontje, dat van Henny's nieuwe Chrysler New Yorker.'

Een advertentie van een autohandel uit Voorburg, met quizmaster Henny Huisman, in De Telegraaf van afgelopen zaterdag.

Man-onvriendelijke opmerking van burgemeester valt slecht

AMSTERDAM Van onze verslaggever Peter van den Berg Vx 4-6

AMSTERDAM

Een radio-interview van een kwartiertje was het geweest, de verkorte weergave bevatte één zin die minstens de helft van Nederland beoorlijkt stak. 'De soort deugt niet.' De opmerking slaat op mannen. Burgemeester W. Velders-Vlasblom van Beverwijk deed de uitspraak als voorzitter van de Landelijke Politie Emancipatie Commissie. Sindsdien is het stadhuis te klein.

Vooraf de fractievoorzitter van de VVD in Beverwijk, F. Koster, neemt de uitspraak van de PvdA-burgemeester hoog op. 'Een onfatsoenlijke opmerking die niet past bij het ambt van burgemeester. De uitspraak is ook geen ongelukje geweest. Tot twee keer toe is die herhaald.'

Velders presenteerde vorige week een rapport over ongewenste omgangsvormen bij de Nederlandse politie. Daaruit bleek dat 95 procent van de ondervraagde politie-vrouwen met seksistische grappen wordt geconfronteerd en dat 10 procent van de agentes daadwerkelijk wordt betast.

In het interview voor de VPRO-radio betitelt Velders de politie als

een 'machocultuur die vrouwonvriendelijk is'. 'Ik zeg wel eens meer dat mannen niet deugen. De soort deugt gewoon niet. Wij vrouwen bedenken daar wel iets op. Mannen moeten gewoon van ons afhijven. Ik zeg het omdat ik het meen. De soort deugt niet.'

De Beverwijkse VVD'er Koster heeft schriftelijk gevraagd of de burgemeester nog steeds achter haar uitlatingen staat en of 'dan niet de basis is ontvallen om verder te functioneren, aangezien ongeveer 50 procent van de burgers van Beverwijk uit mannen bestaat'.

'Boosheid terecht', schreef Velders daarop boven een brief aan alle gemeenteraadsleden. 'De opmerking is bij nader inzien te ongenueanceerd geweest. Ik betreur deze opmerking. Als ik daarmee mensen heb gekwetst, bied ik daarvoor mijn oprecht gemeende excuses aan.'

Einde exercitie? Voor Koster niet. 'De excuses nemen een flink deel van de spanning weg. Maar het lijkt me verstandig dat de burgemeester in een eerstkomende raadsvergadering toch nog eens tekst en uitleg geeft.'

Ook de fractievoorzitter van het CDA, J. Mak, vindt dat de excuus-brief 'inhoudelijk niet helemaal vol-

doet'. 'Al met al blijft het een beoorlijkt discriminerende opmerking. Daardoor ontbreekt nu de noodzakelijke vertrouwensbasis.' Mak zegt niet uit te zijn op de val van de burgemeester.

PvdA-fractievoorzitter K. Vermeulen betreft de uitspraak van zijn partijgenote, maar heeft er ook wel begrip voor. 'Uit het onderzoek komen immers ontluisterende uitkomsten naar voren. De burgemeester heeft haar excuses aangeboden, dat is voldoende.'

Wat lacherig reageert A. Dundink van Groen Links. 'Die opmerking was niet verstandig, maar veel erger is dat door de opwinding de ernst van de zaak, seksistisch gedrag van mannelijke tegenover vrouwelijke agenten, dreigt onder te sneeuwen.'

In het interne personeelsorgaan van de gemeente Beverwijk, De Verpost, legt Velders nog eens uit waarom het allemaal ging in het interview. 'Een uitspraak van de burgemeester, waarin al diegenen die mij beter kennen, weten dat dit niet persoonlijk bedoeld is. Probeer de zaak eens om te draaien: denk eens aan al die opmerkingen die over vrouwen worden gemaakt. Het is nog steeds zo: wie de schoen past, trekke hem aan.'

StE 2/6

é é n e n
A N D E R

GERRIT KOMRIJ

Bi

Is een biseksueel een speciaal iemand? Ik vind het maar een lastig probleem. Is biseksualiteit een natuurlijke staat van de mens of bestaat ze helemaal niet? Een heteroseksueel die een keertje met een man naar bed gaat wordt daar nog geen homoseksueel door, een homo die wel eens met een vrouw vrijt is daardoor geen heteroseksueel geworden. Maar zou je ze allebei wél biseksueel kunnen noemen? Biseksualiteit zou betekenen dat iemand beide soorten seksuele omgang even 'lekker' zou vinden. Toch heb ik de indruk dat zo iemand — als het erop aankomt — altijd wel één soort het lekkerst vindt of net even iets lekkerder. Zoals iemand een tweede taal perfect kan spreken en toch maar één moedertaal heeft. Maar stel, je vindt het allebei even lekker. Of het maakt je geen moer uit met wie je het doet. Wat ben je dan? Een compleet mens? Of juist een monster? Een compleet mens, het zou kunnen. Seks is seks. Eerst de drift, dan het object. Laten we er van uitgaan dat de gebondenheid aan één geslacht een cultureel bepaalde vervorming is. Laten we onszelf met een fraai woord panseksuele wezens noemen. Laten we aannemen dat die heidense panseksualiteit onze natuurlijk staat is. Dan is de biseksuele mens een pleonasme. Dan bestaat biseksualiteit helemaal niet als 'derde' verschijnsel, naast of boven de hetero en homo, en is ze synoniem met seksualiteit. Dan zijn de hetero en homo de uitzonderingsgevallen. De afwijkingen. Toch heb ik de indruk dat er hetero's en homo's van nature zijn. Die zich spontaan zo ge-

dragen, zonder gebukt te gaan onder de last van opvoeding, cultuur en joods-christelijke tradities. De biseksueel als monster, het zou dus ook kunnen. Ik bedoel met monster hier geen draak of dinosaurus, niet iets uit griezelverhalen, maar iets buiten de menselijke norm, iets onnatuurlijks en toch uit de onverschilligheid en wreedheid van de natuur afkomstig. In dit geval een dubbelgestalte, iemand uit de familie van de hermafrodit en de androgyn, omdat zo iemand in staat is zich bij de vrouw een man te voelen en bij de man een vrouw.

Toch heb ik de indruk dat er biseksuele mannen bestaan die zich met een man gewoon een man kunnen voelen. Die een rolverwisseling niet op prijs stellen en dus niets dubbel-slachtigs hebben. (Ik hou het maar masculocentrisch. Als ik er telkens hij/zij bij zou zeggen werd de verwarring nog groter.) En wat te zeggen van de biseksuele man die zich bij een vrouw juist als vrouw wenst te voelen of te gedragen? Is dat een geïnvverteerde biseksueel? Hoe vangen we de biseksueel? Is hij gespleten? Of juist volledig en gaaf? Is de biseksueel iemand die in de war is en zijn bestemming maar niet kan vinden, of is hij het slachtoffer van een verkeerde etikettering, van een gebrek aan overeenstemming tussen natuur en taal? Het begrip biseksualiteit roept meer vragen op dan ik kan beantwoorden. Zou het toch een schijnprobleem zijn? Is de biseksueel misschien niet gewoon een soort gluisper, iemand die voor hetzelfde geld van twee wallen wil eten?

RVU uit de kleren in documentaire over bloot

„Ook de vunzige types willen we aantrekken”

TV vandaag
Ned. 3 (RVU)
21.00 uur

Bloot is nog altijd een beladen woord. Zelfs in Nederland waar bijna dagelijks bloot te zien is op de televisie, in tijdschriften en op de stranden,

worden mensen plotseling onhandig en krijgen ze het schaamrood op de kaken als ze uit de kleren moeten. De RVU-programmamakers Willem Davids en Michel van Bergen Henegouwen kregen zelfs de waarschuwing dat het slecht zou zijn voor hun carrière als ze een programma over het onderwerp bloot maakten.

Het programma kwam er ondanks de waarschuwing toch en hun carrières zullen er zeker niet onder lijden. Uit de Kleren is een verrassende documentaire over bloot in Nederland. De makers willen laten zien dat bloot heel gewoon en natuurlijk is, maar toch nog steeds schaamte en ongemak oproept.

De RVU-ploeg moest tijdens het maken van het programma zelf uit de kleren en Michel van Bergen Henegouwen geeft toe dat hij dat „best moeilijk” vond. „Dat kun je toch ook wel zien in beeld”, meent hij. „We mochten op het naturistenkamp alleen komen filmen als we zelf ook naakt zouden zijn. Daar hebben we mee ingestemd. Logisch. Het zou gek zijn als wij in onze kleren over het terrein zouden gaan.” De bleke billen van Van Bergen Henegouwen steken behoorlijk af bij het gebruinde lichaam van naturist Johan Heiboer.

Welkom

Volgens Van Bergen Henegouwen heeft het maanden onderhandelen gekost voordat de ploeg welkom was op het naturistenterrein bij Ankeveen. „Er is van tevoren duidelijk aangekondigd op welke dag wij kwamen filmen en toen bleken er ineens opvallend weinig mensen te zijn die in beeld wilden verschijnen. Zo blijkt er zelfs onder de naturisten nog schaamte te bestaan.”

In Uit de Kleren worden verschillende reportages over allerlei vormen van bloot afgewisseld met liedjes die gezongen worden door Marjolijn Touw. Tekst en muziek van de vier nummers die ook allemaal over bloot gaan zijn geschreven door programmamaker Michel van Bergen Henegouwen. De nummers kondigen de verschillende thema's in het programma aan. Zo illustreert het nummer En de Man schreep de Vrouw de commercie rond het vrouwelijk bloot.

Motto

De RVU filmde een fotosessie van Penthouse-fotograaf Hans van Uden. „Alles mag en alles kan, is mijn motto. Maar als je ziet hoe die dames door heren opgekalefateerd worden om voor de camera te verschijnen. Daar sta ik niet echt achter”, vertelt Van Bergen Henegouwen. De scopsis tegenover het vrouwelijk bloot in de mannenbladen blijkt ook uit de tekst van het nummer En de Man Schiepte de Vrouw.

De RVU mikt met het programma op een heel brede doelgroep. „We hebben voor de prikkelende titel Uit de Kleren gekozen omdat we ook graag de vunzige types willen aantrekken. We hopen dat zij na het zien van de documentaire bloot niet meer op zo'n gluurderige manier benaderen.”

SUSANNE VAN VELZEN

Afgesneden penis weer aangenaam

• Een Amerikaanse vrouw in de buurt van Washington heeft met een keuknemes twee derde van de penis van haar man eraf gesneden uit woede dat hij haar tegen haar zin tot seks dwong. Ze vluchtte in paniek met de auto en nam de penis mee die ze uit het raampje wierp. Het deel werd gevonden, in IJs gewikkeld en tijdens een operatie van negen uur met succes weer aangenaam. AD 25-6

Grote behoefte aan HC moslimpleegouders

Den Haag — Moslimkinderen in Nederland die voor korte of langere tijd niet door hun ouders kunnen worden verzorgd, zouden door islamitische pleegouders opgevangen moeten worden. Zij worden nu nog hoofdzakelijk door Nederlandse ouders of in tehuizen opgevangen, omdat er slechts één moslimpleegadres bestaat. Moslimpleegkinderen raken in Nederlandse gezinnen vreemd van hun eigen taal en cultuur, en daardoor ook van hun eigen ouders, zo werd deze week gesteld op een studiebijeenkomst over deze problematiek in Den Haag.

Erotische fantasieën zijn geen wensen

En man komt bij de seksuoloog met een probleem. Een opwindende fantasie dringt zich telkens aan hem op: hij zit in zijn auto, kleedt zich uit en betreedt, in alleen een regenjas, zijn huis. Zijn vrouw raakt onmiddellijk opgewonden als ze hem ziet, en vervolgens bedrijven ze hevig de liefde op de keukentafel. “Is zo'n fantasie nou abnormal?” vraagt hij bezorgd. Helemaal niet, reageert seksuoloog Rik van Lunsen, die dit praktijkvoorbeeld gisteren aanhaalde in zijn lezing over de rol van erotische fantasieën. “Seksuele fantasieën spelen een belangrijke rol. Desondanks vormen zij dikwijls een probleem, omdat ze verboden worden door het gezin en de maatschappij.” Van Lunsen, hoofd van de afdeling seksuologie van het Amsterdams Medisch Centrum, was de

eerste spreker in een Studium Generale-cyclus van de Universiteit van Amsterdam getiteld 'Erotiek, Verlangen en Verbeelding'. Verbeelding in de erotiek is volgens Van Lunsen heel belangrijk. “In de seksuologie is lange tijd eenzijdig gekeken naar lichamelijke prikkels; pas de laatste tijd wordt aandacht besteed aan seksuele fantasieën.” Het is volgens Van Lunsen een historische vergissing dat seksuele fantasieën ook wensen zouden zijn. Volgens hem biedt een fantasie juist de mogelijkheid te experimenteren met dingen die je in werkelijkheid nooit zou doen. Als voorbeeld haalt hij het verhaal aan van een cliënt, een 23-jarige jongen, die niet kon klar komen. Na aanvankelijke ontkennening van enige seksuele fantasie, kwam er toch een naar boven:

zijn eerste fantasie was geweest dat hij naar bed ging met zijn moeder. Geschokt dat hij van zo iets 'raars' opgewonden raakte, had de jongen vervolgens fantasieren vermeden. Toen Van Lunsen hem gerust gesteld had door te zeggen dat veel jongens dezelfde Oedipale fantasie hebben, durfde hij te gaan experimenteren met fantasieën. Door de vele praktijkvoorbeelden was het betoog van Van Lunsen boeiend en overtuigend. Kwaliteiten die de tweede lezing gisteravond, door de psycho-analytica/seksuologe Ina Weldink, misten. Weldink hield aan de hand van een overdosis spreadsheets een moeizame verhandeling over opvattingen in de psycho-analyse. Begrippen werden zonder samenhang gepresenteerd, waardoor bij het gehoor niet meer bleef han-

gen dan de plattitude dat "erotische fantasieën voortkomen uit het onderbewuste". Weldink haalde de Freudiaanse theorie aan, dat meisjes én jongens kampen met een Oedipus-complex: meisjes willen een kind van hun vader, jongens willen met hun moeder naar bed. “Fantasieën over incest, moord en castratie worden verdrongen naar het onderbewuste en storen ons zonder dat we er greep op hebben.” Of het Oedipus complex ooit verdwijnt, is volgens Weldink een open vraag. Een nieuwe noch geruststellende gedachte. Het tweede deel van de serie vindt plaats op woensdag 9 juni. 'Erotiek als transgressie', is de titel van de lezing die vertaler/literatuurcriticus Jan Versteeg dan houdt over het werk van de Franse schrijver en filosoof Georges Bataille. Filosoof Richard

de Brabander spreekt dezelfde avond over Jean Baudrillard, die meent dat onze hele cultuur pornografisch is. 'Erotiek in de beeldende kunst' is de titel van het derde deel van de cyclus op donderdag 10 juni. Johanneke van Slooten geeft antwoord op de vraag wanneer beeldende kunst erotisch is. De laatste bijeenkomst, een forumdiscussie, wordt gehouden op woensdag 16 juni, over de vraag of er maatstaven zijn om erotische kunst van erotische kitsch te onderscheiden.

BIRGIT DONKER

Alle (gratis) lezingen beginnen om 20.30 in Crea zaal A, Turfdragsterpad 17 te Amsterdam. Bij Crea is tevens voor tien gulden de tekstbundel 'Erotiek, verlangen en verbeelding' te koop.

NRC 3-6-1995